

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN

NA LATA 2021-2030

NAZWA OPRACOWANIA:
DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY
KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Opracowanie powstało na zlecenie Urzędu
Miejskiego w Kałuszynie.

Zamawiający

Urząd Miejski w Kałuszynie

Urząd Miejski w Kałuszynie
ul. Pocztowa 1
05 - 310 Kałuszyn
REGON:000528451
NIP:8221002958
e-mail:fundusze@kaluszyn.pl
www: www.kaluszyn.pl

Wykonawca

Contract Consulting Sp. z o. o.
Ul. Obwodowa 7a
00-532 Warszawa
KRS: 0000305136
NIP: 676-005-49-73
REGON: 350417312
e-mail: biuro@contract-consulting.pl
www: www.contract-consulting.pl

Spis treści

Wprowadzenie	4
Część 1. Podstawowe informacje o Gminie Kałuszyn	6
Historia	8
Część 2. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Kałuszyn	11
Demografia	11
Edukacja	16
Kultura i czas wolny	21
Sport i rekreacja	26
Obszary i obiekty zabytkowe.....	31
Ochrona zdrowia	35
Pomoc społeczna.....	40
Zasoby lokalowe i mienie Gminy Kałuszyn	44
Bezpieczeństwo publiczne.....	49
Organizacje pozarządowe	53
Część 3. Diagnoza sytuacji gospodarczej Gminy Kałuszyn	56
Potencjał gospodarczy.....	56
Lokalny rynek pracy.....	59
Część 4. Diagnoza środowiskowa Gminy Kałuszyn	63
Środowisko naturalne, fauna i flora	63
Stan i ochrona środowiska	68
Gospodarka odpadami	71
Część 5. Diagnoza sytuacji przestrzennej Gminy Kałuszyn	79
Zagospodarowanie przestrzenne	79
Infrastruktura drogowa	82
Komunikacja publiczna	85
Infrastruktura techniczna	85
Część 6. Sytuacja finansowa Gminy Kałuszyn	93
Część 7. Badania społeczne na potrzeby diagnoza do Strategii Rozwoju Gminy Kałuszyn na lata 2021-2030	101
Spis tabel	134
Spis rysunków	135
Spis wykresów	136

Wprowadzenie

Planowanie przyszłości Gminy polega na dysponowaniu jego zasobami oraz podejmowaniu decyzji, które w jak największym stopniu przysłużą się do rozwoju mieszkańców Gminy Kałuszyn i zapewnią warunki do dogodnego życia i spędzania czasu jego mieszkańcom.

Niniejszy dokument stanowi wyczerpujący obraz samorządu w ujęciu obiektywnym. Jest to opracowanie sytuacji społeczno-gospodarczej miasta Gminy Kałuszyn pod kątem obecnego, jak i przyszłego rozwoju lokalnego. Jest to analiza wyjściowa, która służy przygotowaniu dokumentu „Strategii Rozwoju Gminy Kałuszyn na lata 2021 - 2030”.

Wyniki opierają się na faktach i niezbędnych komentarzach a zaprezentowane są w podziale na główne sfery funkcjonowania Gminy Kałuszyn tj.: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenną i finansową.

Sfera społeczna przedstawia informacje dotyczące mieszkańców zaczynając od struktury demograficznej, kolejno omówiono także jakość i dostępność usług publicznych dla mieszkańców, takich jak m.in. edukacja, kultura i czas wolny, sport i rekreacja, turystyka, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, bezpieczeństwo publiczne.

W sferze gospodarczej poruszono kwestie lokalnej gospodarki, w tym także rynku pracy. W sferze środowiskowej omówiono stan i ochronę środowiska oraz plany inwestycyjne. Natomiast sfera przestrzenna obejmuje zagadnienia związane z warunkami zamieszkiwania w Gminie - m.in. komunikacja, infrastruktura. W sferze finansowej omówiono, przede wszystkim wykonanie budżetu w ostatnich latach oraz inwestycje.

Zakres czasowy analizy w przypadku większości zagadnień obejmuje lata 2016 - 2020. Jeżeli możliwe było zaprezentowanie nowszych informacji i danych, które wnoszą wartość dodaną do części analitycznej, to również je przedstawiono.

Niekiedy, dla podkreślenia dynamiki zmian dane statystyczne obejmowały starsze lata. Diagnoza przedstawia portret Gminy Kałuszyn pod względem statystycznym i opisowym.

Do przygotowania niniejszej diagnozy wykorzystano dane statystyczne pochodzące z otwartych baz danych, głównie z Banku Danych Lokalnych GUS, a także informacje ilościowe i dane przekazane przez Urząd Miasta w Kałuszynie. Opierano się również na raportach, opracowaniach tematycznych oraz informacjach zamieszczanych na oficjalnych stronach internetowych instytucji.

Diagnoza została podsumowana w ramach syntetycznego zestawienia najważniejszych konkluzji (wniosków) a także wyzwań w ramach poszczególnych rozdziałów.

Podstawowe informacje o Gminie Kałuszyn

Część 1. Podstawowe informacje o Gminie Kałuszyn.

W celu przygotowania diagnozy Gminy Kałuszyn wykorzystano zarówno dane zastane dostępne w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Miejskiego w Kałuszynie, jak i pozyskano opinie dotyczące stanu gminy od przedstawicieli lokalnej społeczności. Szczegółowa diagnoza została zaprezentowana w sześciu częściach dokumentu.

Gmina Kałuszyn to gmina miejsko-wiejska, położona w województwie mazowieckim, we wschodniej części powiatu mińskiego, przy drodze krajowej Nr 2 Świecko - Terespol. Przez teren gminy przebiega fragment autostrady A-2 (obwodnica Mińska Mazowieckiego) co stwarza dogodne warunki dojazdu do Warszawy, Mińska Mazowieckiego i Siedlec.

Obszar gminy o powierzchni 94,4 km² stanowi 8% powierzchni powiatu mińskiego. Gmina Kałuszyn graniczy:

- od północy z gminami Grębków, Wierzbnio i Dobrze,
- od wschodu z Gminą Kotuń,
- od południa z gminami Mrozy i Cegłów,
- od zachodu z Gminą Jakubów.

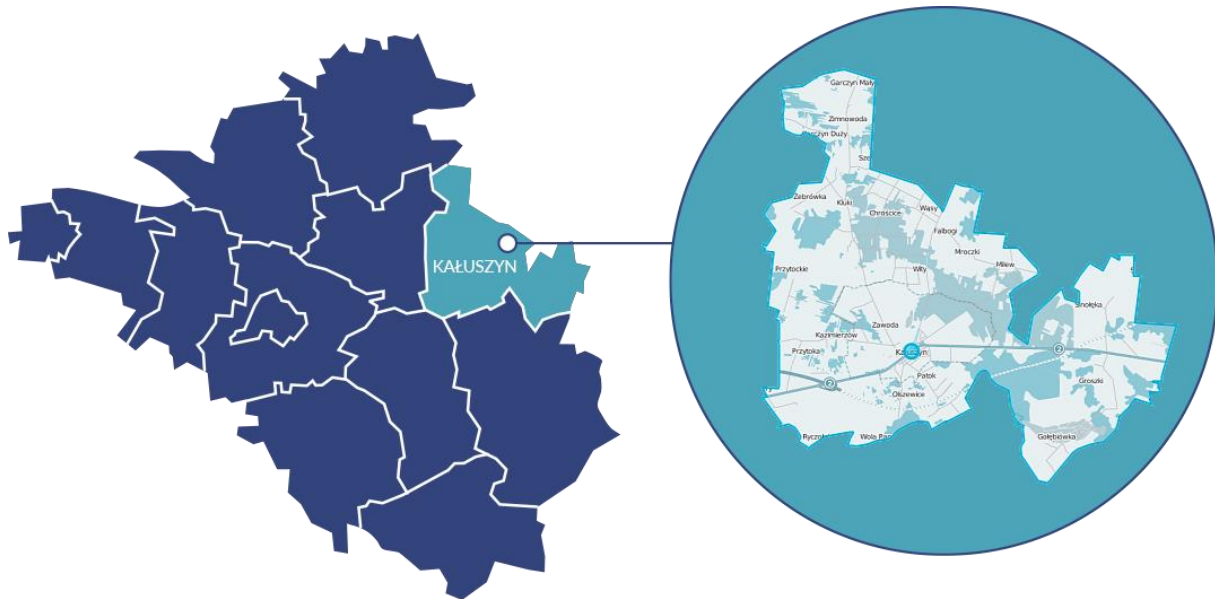
Gmina Kałuszyn położona jest w dorzeczu Bugu na pograniczu dwóch regionów geograficznych: Kotliny Warszawskiej na zachodzie i Wysoczyzny Siedleckiej na wschodzie. Mazowsze pod względem ukształtowania powierzchni stanowi płaską kotlinę, jednak na wschód od Wisły teren ten podnosi się z wolna osiągając pod Kałuszynem 223 m n.p.m. Występuje tu niewielki rozdoliniony garb, będący najokazalszą wyniosłością pomiędzy Wisłą i Bugiem, dalej zaś ciągną się już monotonne równiny podlaskie. Ta wyniosłość terenu dość silnie rozcięta przez erozję licznych cieków wodnych nazywana jest w literaturze „guzem kałuszyńskim”. Ponieważ tu bierze początek kilka małych rzeczek płynących do Wisły i Bugu, niektórzy autorzy ten guz terenowy nazywają również „kałuszyńskim węzłem wodnym”.

W latach 1975 - 1998 gmina położona była w województwie siedleckim. Siedzibą gminy jest miasto Kałuszyn. Miasto jest centralnie położone w stosunku do całości gminy. W granicach administracyjnych miasta Kałuszyn znajduje się 13% powierzchni, zaś pozostałe 87% stanowi teren wiejski gminy. Na system osadniczy gminy składa się 29 miejscowości. Ponadto system osadniczy charakteryzuje się zwartością niewielkich wsi położonych w niedużej odległości od Kałuszyna i od siebie: od ok. 0,5 km - Patok, Szymony, Olszewice, Ryczołek, Kazimierzów, do ok. 4 km - Chrościce, Wity, Milew, Leonów. Najdalej położone miejscowości to w odległości ok. 12 km od Kałuszyna - Garczyn Duży, Garczyn Mały, Zimnowoda, Gołębiówka.

Miejscowości sołectkie: Abramy, Budy Przytockie, Chrościce, Falbogi, Garczyn Duży, Garczyn Mały, Gołębiówka, Kazimierzów, Kluki, Leonów, Marianka, Milew, Mroczyki, Nowe Groszki, Olszewice, Patok, Piotrowina, Przytoka, Ryczołek, Sinołęka, Stare Groszki, Szembory, Szymony, Wąsy, Wity, Wólka Kałuska, Zimnowoda, Żebrówka. Wieś bez statusu sołectwa Marysin.

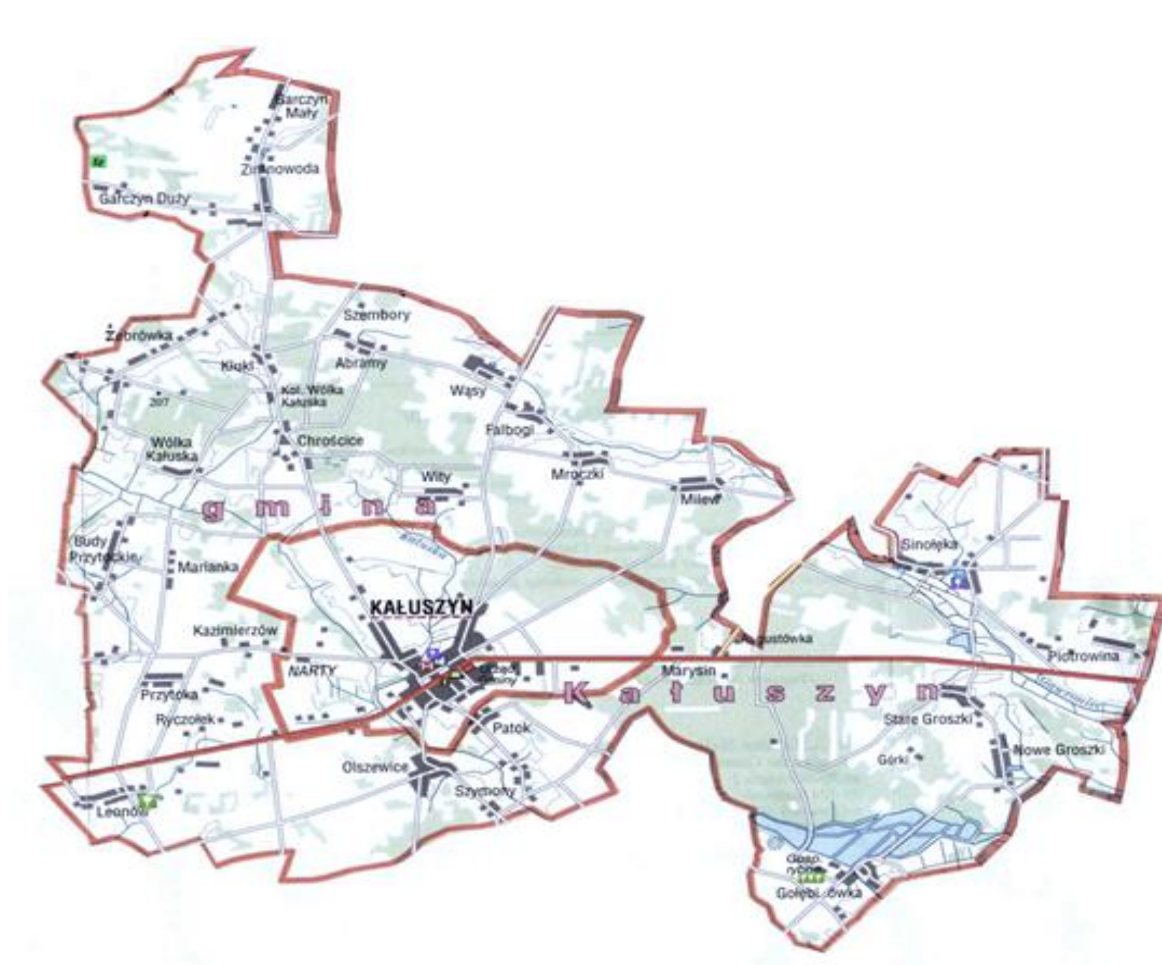
DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Rysunek 1. Położenie Gminy Kałuszyn.

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Rysunek 2. Gmina Kałuszyn.

Źródło: opracowanie Contract Consulting.

Historia miasta Kałuszyn jest małą kroniką dziejów państwa polskiego. Najstarsze znaleziska archeologiczne pochodzą z III w p.n.e. Kałuszyn w 1718 r. otrzymał prawa miejskie na mocy przywileju wydanego przez króla Augusta II na Sejmie w Grodnie.

Herb Kałuszyna w postaci czarnego kozła w żółtym polu ustanowiono 160 lat temu. Motyw kozła wywodzi się od klejnotu herbowego rodziny Zamojskich do których w przeszłości należał Kałuszyn.

Kałuszyn położony jest w zdrowym i atrakcyjnym przyrodniczo regionie. Niezwykle istotnym elementem pejzażu są kompleksy leśne. Wśród nich znajdują się głównie bory mieszane. Akweny położone między lasami, łąkami tworzą ekosystemy sprzyjające bytowaniu różnorodnych gatunków fauny i flory.

Historia

Najstarsze znaleziska archeologiczne w gminie Kałuszyn pochodzą z trzeciego wieku przed naszą erą. Od czasów średniowiecza tereny wchodziły w skład Ziemi Liwskiej. Właścicielami miejscowości byli kolejno: Kałuscy, Orzeczy, Opaccy, Rudzińscy, Różanieccy i Zamoyscy. Ostatnim dziedzicem Kałuszyna był Aleksander Wątróbski. W XV w. miejscowy dziedzic Stanisław Kałuski wybudował we wsi kościół i osadził kmieci. W drugiej połowie XVI wieku Kałuszyn był wsią o dobrze rozwiniętym rzemiośle i liczył ponad 100 mieszkańców. Większość historyków przyjmuje jako datę lokacji rok 1718, kiedy król August II na Sejmie w Grodnie. Do roku 1777 Kałuszyn uległ rozwojowej stagnacji i liczył w tym czasie od 200 do 438 mieszkańców z czego większość stanowili Żydzi.

Upadek Powstania Kościuszkowskiego w 1794 roku i trzeci rozbiór Polski zahamowały na pewien okres rozwój Kałuszyna. Miasto i okolice wcielone zostały do zaboru austriackiego. Powstała tu Galicja Zachodnia. W latach 1810 – 1827 nastąpił szybki rozwój miasta, które w 1810 roku liczyło już 1431 mieszkańców. Ludność utrzymywała się głównie z handlu, rzemiosła. W mieście prócz Kościoła i plebanii, funkcjonowała fabryka skór, zajazd, młyny i browar. W latach 1818 - 1823 wybudowano drogę łączącą Warszawę z Brześciem. Przebiegający przez centrum Kałuszyna trakt przyczynił się do dalszego intensywnego rozwoju miasta i okolic. W 1826 roku Gmina Kałuszyn znalazła się w powiecie siennickim, obwodzie stanisławowskim, w województwie mazowieckim.

W połowie XIX wieku miasto było największym punktem handlu zbożem na Mazowszu Wschodnim. Od 1827 roku liczba ludności do wzrosła do 4700, natomiast liczna domów w Kałuszynie wzrosła do 204. Rozwoju miasta nie zahamował także wielki pożar w 1845 roku. Ostatnie dwadzieścia lat XIX wieku to w dalszym ciągu rozwój miasta. W 1882 roku w mieście funkcjonowały dwie olejarnie, garbarnia i fabryka octu, trzy fabryki taśesów oraz fabryka mydła i świec. Wiek XIX to sukcesywny rozwój miasta i imponujący rozwój mieszkalnictwa z 319 domów w 1877 roku do 612 domów w 1902 roku. Liczba ludności w 1910 roku wynosiła 10314 mieszkańców.

Dopiero w czasie I Wojny Światowej miasto zostało poważnie zniszczone i uległo wyludnieniu. Dopiero w 1921 roku przywrócono działalność funkcjonujących przed wojną zakładów rzemieślniczych. W 1926 roku połączono Kałuszyn z Mrozami kolejką wąskotorową a także przyłączono przedmieścia Zawady i Kolonii do miasta. Liczba mieszkańców w tym okresie to 7266 mieszkańców z czego ok.70% pochodzenia żydowskiego. W mieście w 1927 roku podjęto budowę elektrowni a w 1931 własnej cegielni. W tym okresie Kałuszyn stał się znaczącym ośrodkiem handlowym z rozwiniętym przemysłem garbarskim. W czasie kampanii obronnej w dniach 12-13 września 1939 r. I Dywizja Piechoty Legionów im. Józefa Piłsudskiego stoczyła pod Kałuszynem zwycięski bój z 44 pułk 11 DP.

Podczas II wojny Światowej miasto zostało doszczętnie zniszczone i spalone a straty ludnościowe przekroczyły 70%, wówczas liczyło jedynie 2554 mieszkańców. Powodem wyludnienia miasta była głównie eksterminacja ludności żydowskiej. W okresie powojennym widoczny jest spadek roli Kałuszyna w stosunku do stanowiącego siedzibę powiatu Mińska Mazowieckiego.

Po wojnie następowała stopniowa odbudowa miasta. Po uruchomieniu betoniarni, zakładu metalowego, tartaku i przedszkola, w 1953 roku uruchomiona zostaje łaźnia miejska a następnie wytwórnia obuwia, garbarnia, zakłady chemiczne, masarnia, piekarnia i wytwórnia wód gazowanych. Od roku 1975 Gmina Kałuszyn weszła do nowoutworzonego Województwa Siedleckiego. Po reformie administracyjnej 1999 roku Gmina Kałuszyn weszła w skład Powiatu Mińskiego i Województwa Mazowieckiego. W 1991 roku Kałuszyn przystąpił do Stowarzyszenia Miast Pokoju.

Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Kałuszyn

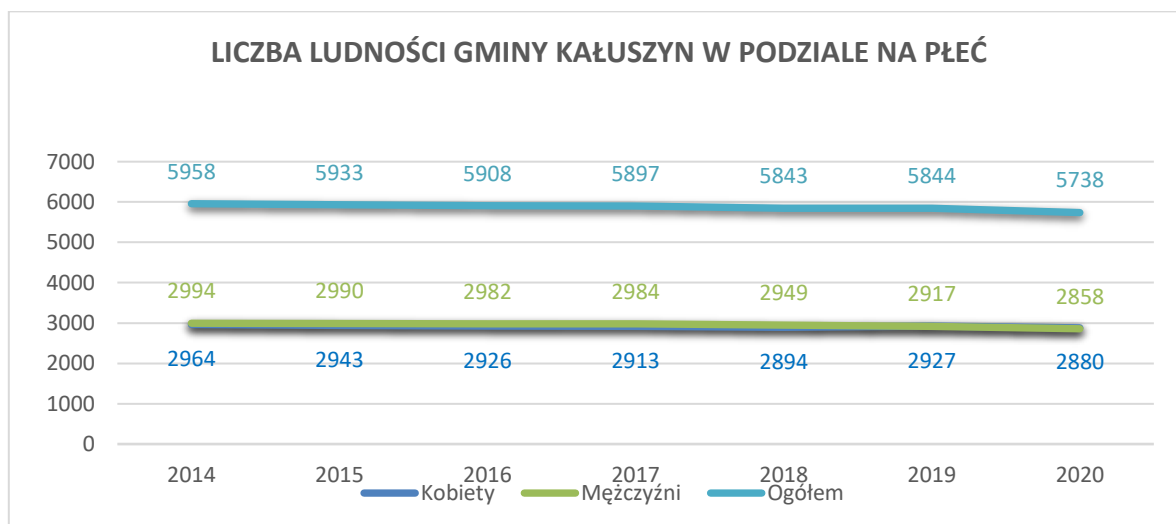
Część 2. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Kałuszyn.

Demografia

Analiza danych statystycznych wskazuje, że zagadnienie dotyczące ludności jest jednym najpoważniejszych wyzwań i problemów rozwojowych Gminy Kałuszyn.

Liczba ludności zamieszkującej Gminę Kałuszyn według stanu z 31 grudnia 2020 r. (dane o zameldowaniu na pobyt stały i czasowy) wynosiła 5738 mieszkańców. Na terenie miasta Kałuszyn zamieszkiwało 2819 osób, natomiast na terenie wiejskim gminy 2919 osób. Wśród populacji mieszkańców obserwuje się nieznaczną przewagę płci żeńskiej, która liczy 2880 kobiet, co stanowi 50,19% ogółu ludności.

Wykres 1. Liczba ludności Gminy Kałuszyn w latach 2014-2020 z podziałem na płeć.

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne.

Na koniec 2020 roku - średni wiek mieszkańców wynosi 41 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego (41,6 lat) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski (42 lata).

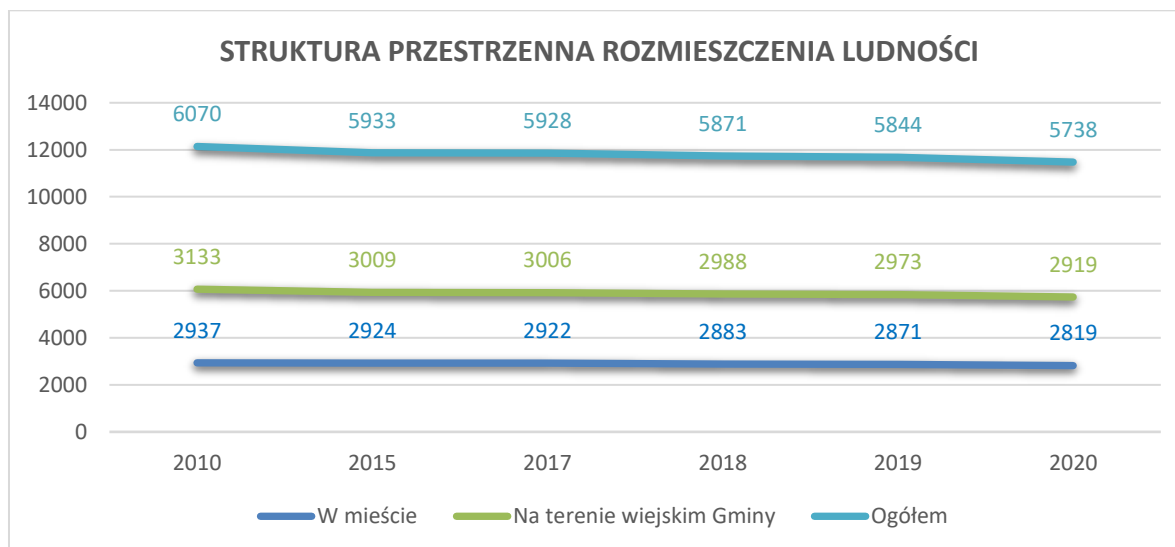
Strukturę przestrzenną rozmieszczenia ludności w Gminie Kałuszyn wg płci z podziałem na miasto i teren wiejski obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela 1. Ludność Gminy Kałuszyn wg płci z podziałem na miasto i teren wiejski.

L.p.	Lokalizacja na terenie gminy	Ogólna liczba ludności	Liczba kobiet	% udział w ogólnej liczbie mieszk.	Liczba mężczyzn	% udział w ogólnej liczbie mieszk.
1.	Miasto Kałuszyn	2819	1434	50,87%	1385	49,13%
2.	Teren wiejski gminy	2919	1446	49,54%	1473	50,46%
3.	Razem	5738	2880	50,19%	2858	49,81%

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Wykres 2. Struktura przestrzenna rozmieszczenia ludności z podziałem na miasto i teren wiejski w wybranych latach.

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne.

Na przestrzeni lat 2002-2020 zmieniała się liczba ludności w gminie. W 2020 roku nastąpiło zmniejszenie liczby ludności o 5,47% w porównaniu do 2010 roku, oraz o 8,0% w porównaniu do 2002 roku. Na terenie wiejskim Gminy Kałuszyn nastąpił spadek liczby ludności o ok. 6,83% w 2020 r. w porównaniu do 2010 roku. W mieście Kałuszyn w 2020 roku liczba mieszkańców zmalała o ok. 4,02 % w porównaniu do roku 2010.

Liczba mieszkańców Gminy Kałuszyn według kryterium produktywności na koniec 2020 roku przedstawiała się następująco:

- wiek przedprodukcyjny – 20,7% (1227 osób),
- wiek produkcyjny – 57,9% (3425 osób),
- wiek poprodukcyjny – 21,4% (1265 osób).

Wśród populacji Gminy Kałuszyn dominuje produkcyjna grupa wiekowa.

Tabela 2. Biologiczne grupy wieku w Gminie Kałuszyn w 2020 r.

Liczba kobiet w wieku 0 - 19 lat - 9,8%	Liczba mężczyzn w wieku 0 -19 lat - 10,9%
kobiety - 582 osób	mężczyźni - 645 osób
Liczba kobiet w wieku 19 - 60 lat -24,4%	Liczba mężczyzn w wieku 19 - 65 lat - 33,4%
kobiety - 1446 osób	mężczyźni -1979 osób
Liczba kobiet w wieku > 60 lat - 13,9%	Liczba mężczyzn w wieku > 65 lat - 7,4%
kobiety - 824 osób	mężczyźni - 441 osób

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne.

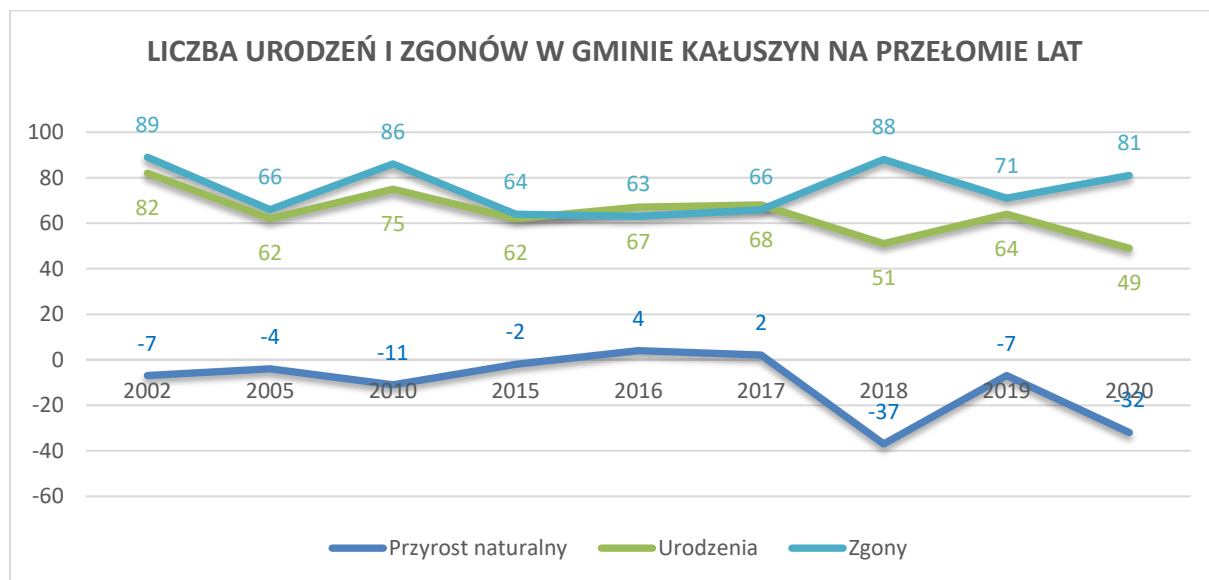
Populacja mieszkańców Gminy Kałuszyn na tle regionu i kraju charakteryzuje się:

- wyższym niż w powiecie i w kraju udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym,
- nieco niższym niż w powiecie i w kraju, lecz z nieco wyższym niż w województwie udziałem ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczby ludności,
- niższym niż w kraju i województwie, lecz wyższym niż w powiecie udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym.

Wpływ na strukturę ludności w przyszłości i zmiany demograficzne ma przyrost naturalny, który w gminie Kałuszyn na przestrzeni lat 2000 - 2020 przyjmował wartości ujemne (jedynie w roku 2016 i 2017 był dodatni). Na koniec 2020 r. Gmina Kałuszyn ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -32. Obserwuje się przewagę zgonów mieszkańców nad urodzeniami.

Jest to negatywna tendencja demograficzna, a szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Wykres 3. Liczba urodzeń i zgonów w Gminie Kałuszyn na przełomie lat 2002 - 2020.

Źródło: GUS- Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne.

W 2019 r. współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosił 0,92 i był większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2019 roku w Gminie Kałuszyn urodziło się 62 dzieci, w tym 46,8% dziewczynek i 53,2% chłopców, przy średniej wadze noworodków - 3 427 gramów.

Kolejnym czynnikiem mającym wpływ na liczbę mieszkańców w Gminie Kałuszyn stanowi ruch migracyjny. Liczba osób przybywających na dany obszar zależy jest od wielu czynników, a w czasach współczesnych zależy głównie od atrakcyjnych miejsc pracy, od możliwości zatrudnienia w Gminie lub w jej pobliżu. Jeżeli nie ma możliwości zatrudnienia dla pewnych grup ludności, to ważniejszymi czynnikami są jakość środowiska przyrodniczego i społecznego, cena nieruchomości (w tym gruntów), koszty utrzymania, dostępność do infrastruktury, a także więź społeczna.

Na przestrzeni analizowanych lat 2000 -2020 liczba zameldowań jak i wymeldowań z terenu Gminy ulegała wahaniom. Saldo migracji w Gminie Kałuszyn (różnica między liczbą osób, które zameldowały się na terenie Gminy a liczbą osób, które się z niej wymeldowały w danym roku) na przestrzeni lat przyjmowało wartości ujemne. Jedynie w 2005 roku liczba zameldowań była znacznie wyższa od wymeldowań i saldo było dodatnie. Dane dotyczące ruchu migracyjnego ludności przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Migracje ludności Gminy Kałuszyn w wybranych latach.

L.p.	Wyszczególnienie	2000 r.	2005 r.	2010 r.	2015 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
1.	Zameldowania	48	83	50	27	38	107	60	33
2.	Wymeldowania	54	59	64	70	69	130	61	107
3.	Zameldowania z zagranicy	0	0	0	0	1	0	0	0
4.	Wymeldowania z zagranicy	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	Saldo migracji	-6	24	-14	-43	-30	-23	-1	-74

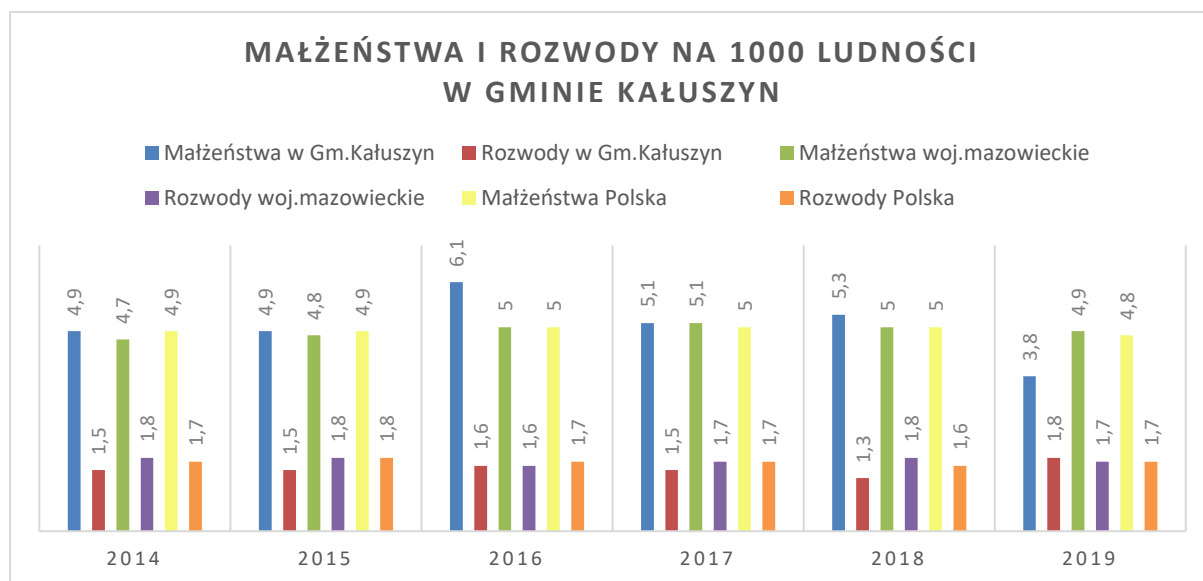
Źródło: GUS- Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne.

Jak wynika z powyższej tabeli, wymeldowania z Gminy Kałuszyn przewyższają zameldowania w Gminie, natomiast zameldowania z zagranicy oraz wymeldowania za granicę wynoszą liczbę 0.

Z danych GUS wynika, Mieszkańcy Gminy Kałuszyn zawarli w 2019 roku 22 małżeństw, co odpowiada 3,8 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,8 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

Ilość zawieranych małżeństw i rozwodów na przełomie lat 2014 -2019 przedstawia poniższy wykres.

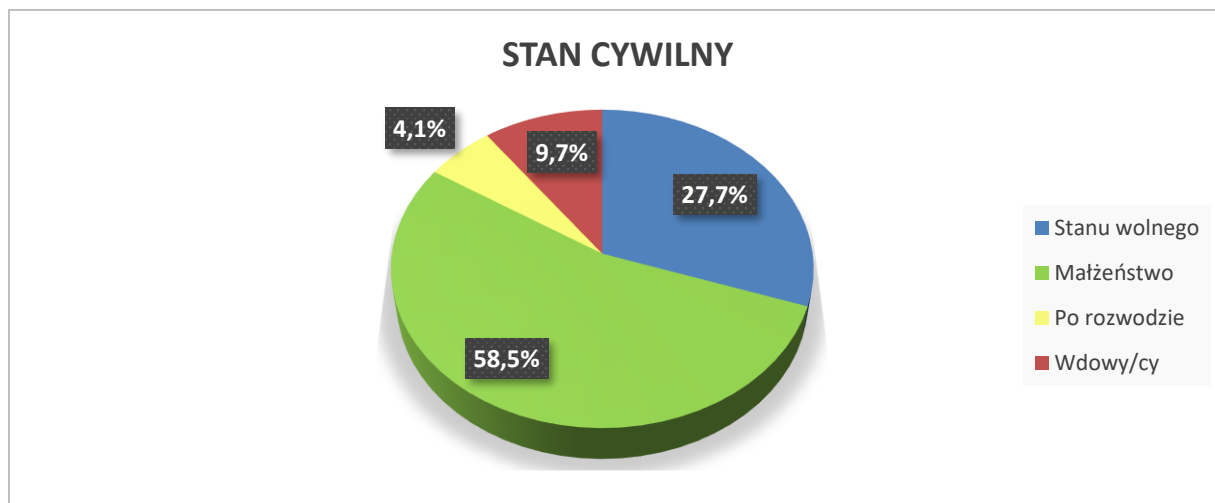
Wykres 4. Małżeństwa i rozwody na 1000 ludności w Gminie Kałuszyn w latach 2014 - 2019 r.

Źródło: GUS- Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne.

Jak przedstawia powyższy wykres do roku 2018 liczba małżeństw zawieranych w Gminie Kałuszyn przewyższała liczbę małżeństwa zawieranych zarówno w województwie mazowieckim jak i w kraju, natomiast liczba rozwodów w Gminie Kałuszyn była niższa od danych zarówno dla województwa jak i kraju. W 2019 r. nastąpił spadek liczby zawieranych małżeństw w Gminie Kałuszyn oraz wzrost rozwodów.

Wykres 5. Stan cywilny mieszkańców Gminy Kałuszyn.

Źródło: GUS- Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne.

Spośród wszystkich mieszkańców Gminy Kałuszyn ponad połowa bo 58,5% mieszkańców żyje w małżeństwie, natomiast 27,7% jest stanu wolnego. Najmniejszą grupę stanowią osoby po rozwodzie - 4,4%, natomiast 9,7% to wdowy/wdowcy.

Procesy demograficzne zachodzące w ostatnich latach w Gminie Kałuszyn są tożsame z trendami krajowymi, ale również z przemianami ludnościowymi w Europie Środkowo - Wschodniej.

Edukacja

Baza edukacyjna Gminy Kałuszyn funkcjonuje w oparciu o placówki prowadzone przez Gminę Kałuszyn świadczące usługi edukacyjno-wychowawcze dla lokalnej społeczności.

W roku szkolnym 2019/2020 działalność edukacyjną na terenie Gminy Kałuszyn prowadziły następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa w Kałuszynie ze Szkołą Filialną w Chrościcach,
- Przedszkole Publiczne w Kałuszynie.

Według danych GUS w 2020 r. na terenie Gminy Kałuszyn (wg. stanu na 31.12.2020 r.) zameldowanych było 254 dzieci w wieku przedszkolnym (od 3 lat do 6 lat). W tym samym roku wychowaniem przedszkolnym oraz wychowaniem w oddziale „0” w szkole podstawowej objętych zostało 210 dzieci zamieszkujących na terenie gminy. Ponadto 25 dzieci z Gminy Kałuszyn uczęszcza do placówek na terenie innych gmin. Oznacza to, że wg danych statystycznych nie każde dziecko w wieku przedszkolnym zameldowane w Gminie Kałuszyn znalazło miejsce w przedszkolu.

Stan organizacji szkół i przedszkola w roku szkolnym 2019/2020 oraz 2020/2021 z uwzględnieniem liczby oddziałów i liczby dzieci w poszczególnych placówkach przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 4. Liczba dzieci i oddziałów szkolnych w Gminie Kałuszyn w latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021.

L.p.	Wyszczególnienie	Rok szkolny 2019/2020		Rok szkolny 2020/2021	
		Liczba oddziałów	Liczba dzieci	Liczba oddziałów	Liczba dzieci
1.	Przedszkole	6	150	6	150
2.	Oddziały „0” w szkole podstawowej	4	57	4	60
3.	Szkoła podstawowa	25	500	25	536
4.	Razem	35	707	35	746

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Jak przedstawiają powyższe dane, w roku szkolnym 2020/2021 wzrosła liczba dzieci w placówkach oświatowych w porównaniu do poprzedniego roku szkolnego, przy tej samej liczbie oddziałów. Średnia ilość uczniów w oddziale, łącznie z klasami „0” wynosiła 20,55. Z wychowania przedszkolnego korzystało 150 dzieci, co jest maksymalną liczbą miejsc jakimi placówka dysponuje.

Poniższa tabela przedstawia liczbę nauczycieli placówek oświatowych w Gminie Kałuszyn wg stopnia awansu zawodowego w roku szkolnym 2019/2020 oraz 2020/2021:

Tabela 5. Liczba nauczycieli i etatów w Gminie Kałuszyn w podziale na stopnie awansu.

L.p.	Rodzaj placówki	Stopień awansu zawodowego nauczycieli				Razem/ etaty
		Stażyści	Kontraktowi	Mianowani	Dyplomowani	
Rok szkolny 2019/2020						
1.	Przedszkole	1	4	2	5	12/12
2.	Szkoła podstawowa	1	7	6	39	53/53
3.	Razem	2	11	8	44	65/65
Rok szkolny 2020/2021						
4.	Przedszkole	0	4	2	4	10/10

L.p.	Rodzaj placówki	Stopień awansu zawodowego nauczycieli				Razem/ etaty
		Stażyści	Kontraktowi	Mianowani	Dyplomowani	
Rok szkolny 2019/2020						
5.	Szkoła podstawowa	2	9	5	43	59/54,2
6.	Razem	2	13	7	47	69/64,2

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Jak przedstawiają powyższe dane wraz ze wzrostem liczby nauczycieli zatrudnionych na etatach w Gminie Kałuszyn, w grupie tej rośnie liczba nauczycieli osiągających poszczególne stopnie awansu zawodowego.

W Szkole Podstawowej w Kałuszynie funkcjonuje świetlica. Szkoła ta prowadzi dożywianie dla uczniów, posiłki przygotowywane są przez kuchnię szkolną. Z dożywiania w 2020 r. korzystało 131 dzieci. Dożywianie prowadzone było przy wsparciu finansowym rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”.

Opieka nad dziećmi do lat 3

W Gminie Kałuszyn funkcjonuje jeden żłobek gminny (Gminny Żłobek w Kałuszynie, ul. Zamojska 13, 05-310 Kałuszyn). Żłobek sprawuje opiekę wychowawczo - edukacyjną nad dziećmi w wieku od 20 - tygodnia życia do ukończenia 3 roku życia i świadczy usługi w pierwszej kolejności na rzecz dzieci, których rodzice zamieszkują na terenie Miasta i Gminy Kałuszyn. Żłobek dysponuje 30 miejscami dla dzieci.

Gmina Kałuszyn organizuje dla uczniów wypoczynek w okresach letnim i zimowym. W czasie ferii zimowych zorganizowany został wyjazd do Krynicy Zdrój w dniach 10 – 16 lutego 2020 roku dla 12 uczniów oraz obóz narciarski do Zakopanego w dniach 15 – 21 stycznia 2020 roku dla 14 uczniów.

W okresie wakacji zorganizowano dwa wyjazdy dla uczniów, w Tatry i do Ustronia Morskiego, na które wyjechało 21 uczniów. Zespół „Kasaniecka” wyjeżdżał do Krasnobrodu. W Chrościcach zorganizowane zostały półkolonie dla 56 dzieci na przełomie lipca i sierpnia przez okres 2 tygodni. Przez całe wakacje boiska Orlik i wielofunkcyjne przy Szkole Podstawowej były udostępniane młodzieży.

Wychodząc naprzeciw wyzwaniu zapewnienia dobrych warunków edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w ostatnich latach zainwestowano w doposażenie placówek oświatowych, przy czym w 2020 r. m.in. w zakresie realizacji projektów „Zdalna szkoła” i „Zdalna Szkoła +” umożliwiła zakup komputerów do szkół bez wkładu własnego. Z programu „Zdalna szkoła” Gmina Kałuszyn otrzymała 25 laptopów z oprogramowaniem dla Edukacji oraz programem antywirusowym. Dodatkowo każdy laptop został wyposażony w myszkę bezprzewodową oraz torbę.

Z drugiego programu „Zdalna szkoła +” gmina zakupiła 25 laptopów z oprogramowaniem oraz wyposażeniem. Projekty były odpowiedzią na naukę zdalną, w związku z pandemią. Laptopy zostały przekazane szkole i przez szkołę używane przez potrzebującym uczniom na czas kształcenia na odległość. Oba programy były finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa lata 2014-2020.

Ponadto, Gmina Kałuszyn wspiera dzieci i młodzież uzdolnioną, przyznając stypendia. W 2020 r. stypendia Burmistrza przyznano sześciu uczniom klas IV – VIII Szkoły Podstawowej za szczególne osiągnięcia w nauce i pracy w samorządzie uczniowskim. Są one przyznawane na podstawie Uchwały Nr XXVI/248/2017 Rady Miejskiej w Kałuszynie z dnia 28 grudnia 2017 r. r. w sprawie zasad udzielania stypendiów. Program stypendialny ma na celu wspieranie rozwoju utalentowanych uczniów, którzy dzięki swojej pracy i zaangażowaniu uzyskują wysokie osiągnięcia, chcą się nadal rozwijać. Zadaniem

w/w programu jest tworzenie dodatkowej motywacji do pogłębiania wiedzy oraz promowanie najlepszych uczniów, mieszkańców miasta i gminy Kałuszyn.

Wyniki egzaminu zewnętrznego - egzaminu ósmoklasisty

W 2017 roku w wyniku reformy zmienił się system oświaty w Polsce - rozpoczęto likwidację szkół gimnazjalnych, zmieniając przy tym funkcjonowanie szkół podstawowych i średnich. Po likwidacji gimnazjów egzamin kończący szkołę podstawową odbywa się w VIII klasie i obejmuje obecnie 3 egzaminy z przedmiotów obowiązkowych tj. język polski, matematykę oraz język obcy nowożytny do wyboru. Egzamin ósmoklasisty ma formę pisemną i jest powszechny, obowiązkowy i zewnętrzny - zakodowane prace sprawdzają egzaminatorzy Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej. Egzamin uczniów klas ósmych odbył się w dniach 16 – 18 czerwca 2020 r.

Poniższe dane przedstawiają zestawienie procentowe wyników uczniów szkół przystępujących do egzaminu ósmoklasistów w Szkole Podstawowej w Kałuszynie w powiecie mińskim i województwie mazowieckim.

Tabela 6. Zestawienie procentowe wyników egzaminów ósmoklasisty - rok szkolny 2019/2020.

Lp.	Nazwa przedmiotu	Wyniki Szkoły Podstawowej Kałuszyn w %	Wyniki pow. miński w %	Wyniki woj. mazowieckie w %
1.	Język polski	57,71	61	62,1
2.	Matematyka	45,08	49	50,6
3.	Język angielski	51,29	58	59,31

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Z poniższego zestawienia wynika, iż średnie wyniki uzyskane przez kałuszyńskich uczniów z poszczególnych przedmiotów są niższe niż w powiecie mińskim i województwie mazowieckim.

Jak przedstawia powyższa tabela, uczniowie kałuszyńskiej szkoły osiągnęli z języka polskiego wyniki niższe od danych województwa i powiatu - uzyskując średni wynik egzaminu z języka polskiego na poziomie 57,71%.

Jeśli natomiast mowa o matematyce, uczniowie klas ósmych szkół w Kałuszynie otrzymali nieco gorsze wyniki od wyników dla powiatu i województwa, uzyskując średni wynik na poziomie 45,08. Średni wynik egzaminu z języka angielskiego odnotowano na poziomie 51,29% - był on niższy od danych, województwa i powiatu.

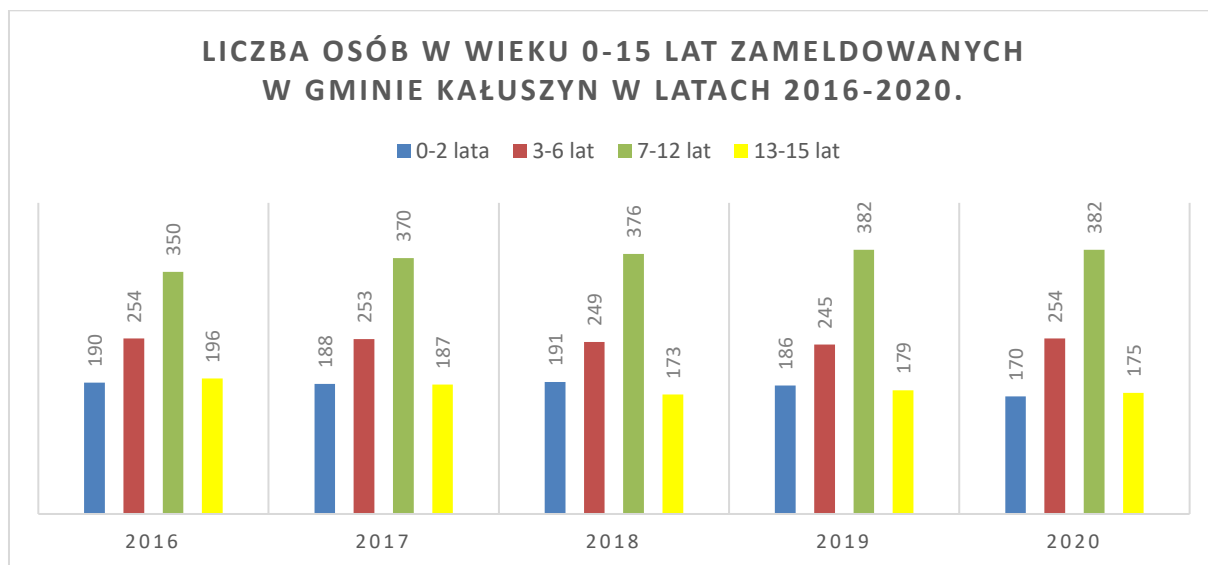
Podsumowanie

Gmina Kałuszyn konsekwentnie realizuje politykę edukacyjną, dzięki której stwarza coraz lepsze warunki nauczania, dając możliwość wszechstronnego rozwoju uczniów. Rok rocznie przeznaczają się na ten cel znaczne środki z budżetu Gminy.

Młodzi mieszkańcy Gminy i ich rodzice mają do dyspozycji Szkołę Podstawową w Kałuszynie ze Szkołą Filialną w Chrościcach oraz Przedszkole Publiczne w Kałuszynie.

Przy obecnych tendencjach demograficznych, Gminę Kałuszyn czeka powolny ubytek liczby ludności. Sądząc po analizie demograficznej widoczna jest tendencja wzrostowa związana z potrzebą zwiększenia miejsc w przedszkolach i szkołach podstawowych.

Wykres 6. Liczba osób w wieku 0-15 lat zameldowanych w Gminie Kałuszyn w latach 2016-2020.

Źródło: GUS- Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne

Inwestycja w edukację to kapitał na przyszłość, dlatego w najbliższych latach w zależności od poziomu demograficznego i polityki rządu, wyzwaniem dla Gminy Kałuszyn będzie organizacja edukacji szkolnej oraz podjęcie działań zmierzających do rozwijania systemu edukacji, w szczególności poprzez:

- dostosowanie edukacji do potrzeb nowoczesnej gospodarki i życia społecznego, a także do wzrastającego zapotrzebowania na różnego typu usługi;
- rozwój i stymulowanie motywacji uczniów poprzez zastosowanie nowoczesnych metod dydaktycznych (ćwiczenia praktyczne, terenowe, doświadczenia), rozbudzanie zainteresowań, zdolności i gotowości do uczenia się nie tylko w szkole, ale przez całe życie;
- nacisk na promowanie umiejętności cyfrowych w edukacji, wykorzystywanie w większym stopniu nowoczesnych technologii (w nauce zdalnej), co w przyszłości przyczyni się do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości m.in. przez gotowość do wykonywania pracy zdalnej.

Kwestię oceny dostępności infrastruktury i usług edukacyjno-wychowawczych (szkoły, przedszkola, żłobki) podjęto w badaniu ankietowym, gdzie ponad 75% respondentów pozytywnie ocenia ten aspekt działalności gminy.

WNIOSKI

Deficyt elastycznej oferty edukacyjnej może przyczynić się do dalszego rozwoju migracji osób młodych.

WYZWANIA

Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb nowoczesnej gospodarki i życia społecznego.

Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.

Budowa oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży, dostosowanej do ich potrzeb.

Kultura i czas wolny

Oferta spędzania czasu wolnego to na ogół efekt działalności instytucji samorządowych i/lub państwowych, organizacji pozarządowych oraz prywatnych przedsiębiorców. Czas wolny jest czymś odmiennym od czasu pracy i życia codziennego. Ma zapewnić m.in. relaks i dobre samopoczucie, przyjemność oraz doznania edukacyjne i poznawcze.

Upowszechnienie kultury i tworzenie czasu wolnego w Gminie Kałuszyn odbywa się poprzez organizację licznych imprez. Zadania gminy w zakresie kultury i dziedzictwa narodowego realizowane są przez samorządowe instytucje kultury: Dom Kultury w Kałuszynie i Bibliotekę Publiczną w Kałuszynie we współpracy z organizacjami pozarządowymi, jednostkami organizacyjnymi gminy i parafią.

Dom Kultury prowadzi działalność w obszarze upowszechniania kultury, skierowaną do różnych grup wiekowych, zaspokajając istotne potrzeby kulturalno-społeczne mieszkańców.

Działalność DK jest skierowana przede wszystkim dla mieszkańców miasta Kałuszyn i okolicznych miejscowości, aby każdy zainteresowany miał pełen dostęp do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym lokalnej społeczności. W miejscu tym pielęgnuje się tradycje, kształtuje wrażliwość artystyczną w najmłodszych, aktywizuje seniorów. Prowadzona jest wielokierunkowa działalność społeczno-kulturalną, której celem jest kreacja, upowszechnianie i ochrona kultury.

Na terenie Domu Kultury regularnie odbywają się zorganizowane zajęcia, rozwijające twórczy potencjał mieszkańców oraz powszechną edukację w różnych dziedzinach. Z ofertą kulturalną wychodzi się poza mury instytucji, organizując dla mieszkańców imprezy plenerowe, koncerty i przedstawienia. W trosce o rodzimą tradycję podejmowane są aktywne działania wspierające promocje regionu.

Dom Kultury w Kałuszynie to nie tylko miejsce rozwoju artystycznego oraz nabywania nowej wiedzy. To przede wszystkim ludzie, bez których te działania nie miałyby sensu. To sąsiedzi, podejmujący ambitne działania i wspólne decyzje, mające niewymierny wpływ na życie kulturalne społeczności. To seniorzy, dzielący się swoim bezcennym doświadczeniem, radą i pomocą. To również młodzież i najmłodsi, których energię i talenty można podziwiać podczas występów oraz konkursów, odbywających się nie tylko na terenie Gminy Kałuszyn.

DK wypracował też ciekawą ofertę czasu wolnego dla seniorów. Jedną z form oferty czasu wolnego dla seniorów jest Uniwersytet III Wieku. Naukowe wykłady oraz fascynujące prelekcje to tylko niewielka część tego, co oferuje swoim Studentom UTW. Poprzez aktywizację osób starszych, stwarza możliwości ciągłego poszerzania wiedzy, pobudza do aktywizacji społecznej w interesie jednostki i ogółu, ułatwia nawiązywanie przyjaźni, zapewnia możliwość dbania o kondycję fizyczną. W harmonogramie studiów dla seniorów nie brakuje również imprez okolicznościowych, potańcówek czy kół zainteresowań. W ramach funkcjonowania Domu Kultury działa ponadto Zespół Międzypokoleniowy Razem.

Do zajęć stałych organizowanych w Domu Kultury należą:

- nauka gry na instrumentach: gitarze, keyboardzie i ukulele, instrumentach dętych), dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym,

- zajęcia artystyczne: plastyczne, warsztaty taneczne i wokalne,
- rytmika dla dzieci zajęcia w ramach Kreatywnego Uniwersytetu Dziecięcego,
- zajęcia dla słuchaczy Uniwersytetu III Wieku, warsztaty tematyczne Uniwersytetu III Wieku i Koła Emerytów w Kałuszynie,
- odbywają się próby: zespołu emeryckiego „Złota Jesień”, Zespołu Międzypokoleniowego Razem, zespołów „Weterani Big bitu” oraz „Maki Chłopaki”,
- spotkania integracyjne i okolicznościowe.

Podczas ferii zimowych i wakacji DK organizuje zajęcia dla dzieci i młodzieży.

Ponadto do wydarzeń kulturalnych zorganizowanych przez Dom Kultury oraz we współpracy należą: okolicznościowe koncerty muzyczne, spektakle teatralne dla dzieci i dorosłych, wystawy, programy artystyczne z okazji świąt patriotycznych, organizacja koncertów letnich w Parku Miejskim, festyny i dożynki gminno-parafialne.

Przy organizacji wydarzeń kulturalnych dom kultury współpracuje z organizacjami działającymi w obszarze kultury, placówkami oświatowymi. Poza zajęciami stałymi, które mogły się odbywać z zachowaniem zasad bezpieczeństwa Dom Kultury w 2020 roku udostępnił mieszkańcom w formie online liczne wydarzenia sprzed lat, zdjęcia, wystawy, warsztaty, które cieszyły się dużym zainteresowaniem.

Dom Kultury w Kałuszynie regularnie organizuje wydarzenia o wolnym wstępie. W sezonie letnim są to głównie koncerty plenerowe, będące doskonałą okazją do zapoznania się z lokalnym folklorem, rodzimymi tradycjami muzycznymi oraz utalentowanymi zespołami regionu. Na deskach sceny debiutują młodzi soliści reprezentujący różne gatunki muzyczne.

Dzięki sali kinowej mieszczącej się w murach Domu Kultury, jest możliwość wzięcia udziału w różnego rodzaju projekcjach filmowych. W repertuarze Kina za Rogiem nie brakuje animowanych propozycji dla najmłodszych, a także wartościowych filmów dokumentalnych dla nieco starszej publiczności.

W roku 2020 z Dom Kultury nawiązał współpracę ze Stowarzyszenie Orkiestra Dęta im. Jana Pawła II w Kałuszynie. Orkiestra znacznie poszerzyła swój repertuar o pieśni kościelne, patriotyczne oraz utwory rozrywkowe.

W ramach działalności DK istnieje Międzypokoleniowy zespół teatralny Razem. Jest to grupa przyjazna wszystkim, którzy chcieliby spróbować swoich sił jako aktorzy, występując przed lokalną publicznością. Regularne spotkania odbywają się w atmosferze życzliwości i szacunku do wzajemnych poglądów, podczas których każdy z członków zespołu ma okazję przedstawić swoje pomysły, przemyślenia i koncepcje. Pod czujnym okiem doświadczonych aktorów wspólnie tworzone są przedsięwzięcia, których skutkiem są wystawiane spektakle teatralne.

Ponadto przy Domu Kultury działa dziecięcy zespół taneczny Pinezka. Ruch przy dźwiękach ulubionej muzyki i wspólne zabawy taneczne to jeden z najlepszych możliwych sposobów na aktywne spędzenie czasu. Występy artystyczne oraz indywidualne uczniów oraz zespołów uświetniają uroczystości patriotyczne, okazjonalne, związane z podtrzymywaniem tradycji i zwyczajów. Wśród nich jest Zespół Pieśni i Tańca "Kasaniecka" istniejący od 1978 r. i działający przy Szkole Podstawowej w Kałuszynie. Zajmując się folklorem opracowuje widowiska obrzędowe i teatralne. Ma w programie tańce różnych regionów Polski: suity lubelska, łowicka, śląskie i podhalańskie oraz tańce narodowe: polonez, krakowiak, kujawiak z oberkiem. Zespół Kasaniecka zdobywa sukcesy w wojewódzkich, ogólnopolskich i międzynarodowych konkursach oraz przeglądach tanecznych i teatralnych. W 2011 r. zdobył złoty medal w X Międzynarodowym Dziecięcym i Młodzieżowym Festiwalu Piosenki i Tańca „Magia Italia” we Włoszech.

Biblioteka Publiczna jest instytucją powołaną do zaspokajania i rozwijania potrzeb czytelniczych mieszkańców miasta i gminy Kałuszyn oraz upowszechniania wiedzy, gromadzenia i opracowywania materiałów bibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu, udostępniania zbiorów bibliotecznych, prowadzenia działalności informacyjno-bibliograficznej, popularyzacji książek i czytelnictwa. Placówka niezmiennie służy mieszkańcom miasta i gminy Kałuszyn realizując wiele ciekawych inicjatyw, upowszechniając i promując czytelnictwo, prowadząc działalność informacyjną oraz kulturalno-edukacyjną. Podczas realizacji zadań Biblioteka współpracuje z placówkami oświatowymi wszystkich szczebli, świetlicami wiejskimi oraz z samorządem.

Realizując główne zadania wskazane w Ustawie o Bibliotekach Biblioteka Publiczna w Kałuszynie gromadzi zbiory zgodnie z wewnętrzną polityką zakupów. Biblioteka gromadzi również multimedia. Wszystkie zbiory, które wpływają do Biblioteki podlegają pełnemu opracowaniu, są skatalogowane w 100% w bazie komputerowej. Na bieżąco aktualizowany jest katalog online.

Biblioteka Publiczna w liczbach:

- zarejestrowanych blisko **900** czytelników,
- księgozbiór składający się w 2020 r. z **23 968** woluminów,
- 410 jednostek zbiorów specjalnych (audiobooki, filmy i programy komputerowe)
- struktura księgozbioru: literatura niebeletrystyczna - 30%, literatura piękna – 70%,
- struktura zbiorów specjalnych: zbiory elektroniczne - 12 jedn. inw., zbiory nieelektroniczne - 398 jedn. inw., w tym: audiobooki – 276, filmy i płyty audio - 22.

W 2020 r. w centralnej bazie danych zarejestrowanych zostało 899 użytkowników, w tym: z czytelni Internetowej skorzystały 122 osoby.

Tabela 7. Stan wypożyczeń zbiorów bibliotecznych w 2020 r.

L.p.	Rodzaj wypożyczeń	2020
1.	Wypożyczenia na zewnątrz, w tym:	11 717
2.	Książki	11 351
3.	Czasopisma nieoprawione	308
4.	Zbiory specjalne	58
5.	Wypożyczenia na miejscu, w tym:	608
6.	Książki	464
7.	Czasopisma nieoprawione	144

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Biblioteka prowadzi stronę internetową i fanpage na portalu społecznościowym Facebook oraz kanał na YouTube. Z powodu pandemii większość działań przeniosła się do świata wirtualnego, nastąpiła intensyfikacja działań w Internecie. Zamieszczano linki do: źródeł informacji bibliograficznej, do bazy Cyfrowa Biblioteka POLONA, i innych bibliotek cyfrowych.

Biblioteka redaguje, składa oraz kolportuje „...Kałuszyńskie” - informator samorządu Gminy Kałuszyn. Z powodu pandemii informator wydawany był jako kwartalnik.

Biblioteka Publiczna w Kałuszynie corocznie bierze udział w ogólnopolskich akcjach oraz organizuje liczne imprezy kulturalne o zasięgu lokalnym. W zależności od sytuacji epidemiologicznej i nałożonych obostrzeń w 2020 roku działania były prowadzone w sposób tradycyjny, hybrydowy oraz wirtualny.

Tradycyjną formę miały: przedsięwzięcia o charakterze ogólnopolskim - Orszak Trzech Króli, Kiermasz Książki Dziecięcej podczas 28. Finału WOŚP, projekt bookstartowy – "Mała książka – wielki człowiek", akcja „Kinder podzieli się książką”, Narodowe Czytanie, Dzień Bezpiecznego Internetu. Jak również lokalne warsztaty: historyczno-genealogiczne: „Kałużyńskie spotkania z historią” i kreatywne „Twórcze Lejdis”, konkurs czytelniczy „Wakacyjny Mistrz Czytelnictwa 2020. Przy Bibliotece działa „Klub Książkowych Motyli”. Placówka organizuje od kilku lat dla dzieci: „Ferie w Bibliotece” i „Lato w mieście”.

W sposób hybrydowy przebiegał realizowany wspólnie z Szkołą Podstawową projekt literacko-plastyczny „Literackie podróże te małe i te duże”.

Wirtualny charakter miały: XVII Ogólnopolski Tydzień Bibliotek, XIX Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom, Ogólnopolska Noc Bibliotek, I wirtualny rajd rowerowy „Odjazdowy Bibliotekarz”, konkursy dla czytelników: np. „Ja i mój Mikołaj”, „Wirtualna parada postaci bajkowych”, prezentacje literackie i wystawy książek.

Biblioteka zajmuje się zbieraniem materiałów, składem i przekazywaniem do druku oraz kolportażem miesięcznika „...Kałużyńskie Informator Samorządu Gminy Kałuszyn”. Należy podkreślić, że również gminne placówki oświatowe współdziałają przy organizacji szeregu imprez i przedsięwzięć kulturalnych.

W grudniu 2019 roku Biblioteka przystąpiła do Legimi – Mazowieckiego konsorcjum przy Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy – Bibliotece Głównej Województwa Mazowieckiego. W ofercie biblioteki są też dostępne kody do Legimi, bogaty wybór audiobooków. Czytelnicy korzystając z kodów przeczytali 215 e-booków. Jako ciekawostkę warto wspomnieć, że Biblioteka Publiczna zajęła I miejsce w kraju, w rankingu Bibliotek 2012, przeprowadzonym przez Instytut Książki i Dziennik Rzeczypospolita.

Na realizację zadań w obszarze kultura i dziedzictwo narodowe w 2020 roku na cel ten przeznaczono znaczne środki z budżetu. W formie dotacji zostały przekazane środki do instytucji kultury na realizację zadań statutowych. Ponadto realizowano zadania inwestycyjne polegające na przebudowie świetlic wiejskich w Garczynie Dużym i Patoku, termomodernizacji budynku świetlicy wiejskiej w Milewie, oraz dokończenie instalacji grzewczej w świetlicy w Nowych Groszkach. W ramach bieżącej działalności przy wsparciu funduszu sołectwa realizowane było doposażenie świetlic wiejskich, zakup materiałów i usług w Wąsach, Falbogach i Sinołęce.

Według danych z 2020 w gminie Kałuszyn działało 1 kino posiadające 1 salę z 20 miejscami na widowni. Odbyło się 13 seansów, na które przyszło 166 widzów, w tym 6 seansów filmów produkcji polskiej, na które przyszło 74 widzów. Wśród obiektów przystosowanych dla osób niepełnosprawnych 1 miał wejście do budynku przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach, a 1 miał udogodnienia wewnątrz budynku dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach.

Podsumowanie

Oferta spędzania czasu wolnego w Gminie Kałuszyn w ostatnich latach zauważalnie się rozbudowała - pojawiło się wiele nowych propozycji: zajęć, wydarzeń, obiektów i infrastruktury. W efekcie powstała bogata i różnorodna oferta dla różnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży, dorosłych - w tym seniorów. Kluczową rolę w kształtowaniu oferty kulturalnej i sportowej odgrywają instytucje: Dom Kultury oraz Biblioteka Publiczna a ich działalność uzupełniają organizacje pozarządowe czy grupy mieszkańców, w tym np. kluby sportowe.

Mieszkańcy Gminy Kałuszyn są aktywni w sferze kultury. Dostępność infrastruktury i usług kulturalnych (Biblioteka Publiczna, Dom Kultury) pozytywnie ocenia ponad 64,6% ankietowanych.

Wśród miejsc/obiektów, w których prowadzone są te zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży najczęściej wskazywano na: Szkołę Podstawową, Bibliotekę Publiczną, Dom Kultury oraz stadion piłkarski Viktorii Kałuszyn.

WNIOSKI

Dość wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców.

Pojawianie się nieznanych dotychczas problemów społecznych - np. uzależnienie od elektroniki.

WYZWANIA

Wparcie rozwoju istniejących placówek kulturalnych poprzez promocję i zachęcanie do uczestnictwa w życiu kulturalnym coraz większej liczby mieszkańców.

Przygotowanie dodatkowej oferty spędzania czasu wolnego i zajęć kulturalnych dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych mieszkańców.

Organizowanie na większą skalę działań kulturalnych, artystycznych i promocja sportu.

Zapewnienie miejsc spotkań na potrzeby lokalnej społeczności

Stworzenie dodatkowej oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Sport i rekreacja

Oferta spędzania czasu wolnego to nie tylko propozycje edukacyjno - kulturalne, ale też sportowo - rekreacyjne. Aktywność ruchowa stała się doskonałym sposobem na spędzanie czasu wolnego dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

Sport w Gminie Kałuszyn jest ważną dziedziną życia społeczności lokalnej oraz jednym z kluczowych obszarów rozwoju polityki społecznej gminy. Na terenie Gminy znajduje się infrastruktura sportowa, która sprzyja rozwojowi aktywności fizycznej:

- boisko sportowe przy ul.1 Maja w Kałuszynie,
- kompleks boisk o sztucznej nawierzchni na terenie przyszkolnym przy ul. Pocztowej w Kałuszynie: boisko do piłki nożnej ORLIK, boisko do siatkówki i koszykówki, kort tenisowy, boisko wielofunkcyjne z możliwością gry w piłkę nożną, siatkową, koszykową oraz tenisa ziemnego z bieżnią lekkoatletyczną, dwie hale sportowe w budynku szkoły w Kałuszynie.
- boiska sportowe do siatkówki i piłki nożnej znajdują się również na terenie wiejskim gminy, mianowicie przy szkole w Chrościcach, w Wąsach, Sinołęce, Zimnowodzie.

Poza tym do dyspozycji mieszkańców Gminy Kałuszyn mogą korzystać z dobrze przygotowanej bazy rekreacyjnej:

- na obiekcie zalew Karczunek: zbiornik wodny o pow. 7,5 lustra wody z wydzielonym miejscem do kąpeli dla dzieci, kąpielisko z plażą, pomost dla dzieci, boisko do siatkówki plażowej, miejsca do grillowania, plac zabaw dla dzieci, ścieżka rowerowa, siłownia zewnętrzna, utworzono Otwartą Strefę Aktywności, w ramach której urządzono siłownię zewnętrzną, wykonano plac zabaw dla najmłodszych oraz strefę relaksu dla młodzieży i dorosłych,
- plac zabaw w parku miejskim,
- place zabaw przy Gminnym Żłobku i przy Przedszkolu w Kałuszynie.

Sportową infrastrukturę Gminy Kałuszyn dopełniają na terenach wiejskich:

- place zabaw dla dzieci w sołectwach Gołębiówka, Nowe Groszki, Patok, Leonów, Przytoka, Sinołęka, Wąsy, Chrościce (na terenie przyszkolnym), siłownie zewnętrzne i place zabaw w miejscowościach Ryczołek, Mroczi i Wity i utworzone w roku sprawozdawczym w Milewie i Olszewicach,
- boiska do piłki nożnej przy szkole w Chrościcach, w miejscowości Wąsy oraz na terenie OSP Zimnowoda,
- stoły do tenisa stołowego, stoły bilardowe w remizo-świetlicach w Falbogach, Wąsach, Sinołęce, Zimnowodzie,
- siłownie zewnętrzne i place zabaw w miejscowościach Milew i Olszewice,
- plac zabaw na terenie OSP w Wąsach, (zrealizowany z dofinansowaniem uzyskanym w Konkursie „WzMOcniij swoje otoczenie” organizowanego przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne).

Do odpoczynku i relaksu służy również przestrzeń publiczna w centrum miasta - park i Plac Kilińskiego. Miejsce to służy organizacji uroczystości, festynów i innych imprez kulturalno-rozrywkowych.

Na obszarze gminy Kałuszyn funkcjonują następujące kluby sportowe:

- Stowarzyszenie Klub Sportowy VICTORIA w Kałuszynie,
- Uczniowski Klub Sportowy przy Szkole Podstawowej w Kałuszynie.

W zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej gmina najczęściej współpracuje: z Uczniowskim Klubem Sportowym działającym przy Szkole Podstawowej w Kałuszynie oraz Klubem Sportowym Victoria. ULKS prowadzi zajęcia sportowe i udział w rozgrywkach w piłce nożnej dzieci roczników 2011-2014, pikniki sportowe, obóz sportowo-terapeutyczny wyjazdowy w górach oraz zajęcia z siatkówki dla dorosłych.

Klub Sportowy Victoria obejmuje swoim działaniem zarówno młodzież jak i dorosłych. W ramach działalności prowadzi zajęcia i rozgrywki z piłki nożnej dzieci i młodzieży roczników 2010-2002 oraz dorosłych, zajęcia z kick-boxingu dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych, zajęcia z badmintonu, rozgrywki tenisa ziemnego.

Ponadto Gmina Kałuszyn w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej współpracuje ze stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi w tym ze Stowarzyszeniem Inicjatyw wszelkich „Drzewo pokoleń” w ramach realizacji zadania pn. „Eksplozja barw. Sportowe soboty dla dzieci i młodzieży”. W ramach współpracy organizowało cykl spotkań sportowych wśród uczniów Szkoły Podstawowej w różnej formie, kategoriach wiekowych i dyscyplinach sportowych. Ta forma aktywności

zaspokajająca potrzebę rozwijania umiejętności sportowych, cieszy się zainteresowaniem uczniów od kilku już lat.

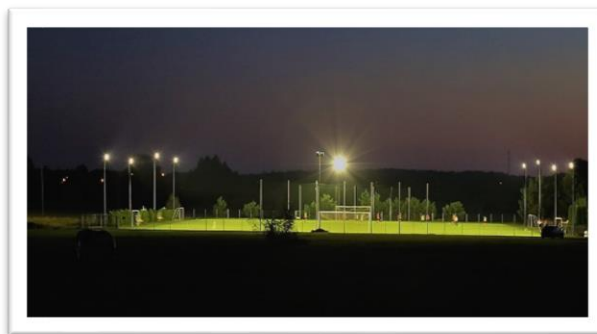
Zadania realizowane przez w/w organizacje tworzą ofertę spędzania wolnego czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez działalność szkoleniową i rozgrywki. Promują zdrowy styl życia poprzez aktywność fizyczną.

Gmina Kałuszyn dopinguje uczniowskie kluby sportowe i stowarzyszenia kultury fizycznej, także w formie dotacji na realizację zadań publicznych z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu a także przyznawania stypendiów sportowych dla zawodników za osiągnięcia sportowe. Dostrzegając postępy i zaangażowanie samorząd wspiera z budżetu działalność klubów sportowych, finansuje sport szkolny, organizuje imprezy sportowe, finansuje utrzymanie we właściwym stanie technicznym obiektów sportowych. Realizuje także zadania związane z budową (rozbudową) i modernizacją infrastruktury sportowej. Samorząd Gminy poza bieżącym utrzymaniem infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w 2020 roku podejmował działania celem ulepszenia istniejącej infrastruktury i tworzenia nowej przestrzeni do aktywności ruchowej, korzystając przy tym z zewnętrznych możliwości finansowania.

W 2020 r. w zakresie modernizacji infrastruktury sportowej wykonano zadania trybun na stadionie piłkarskim w Kałuszynie. Ponadto opracowano dokumentację projektowo-kosztorysową na budowę hali sportowej w Kałuszynie. Sfinansowano zorganizowanie pozalekcyjnych zajęć sportowych na terenie obiektu Zalew Karczunek (nauka pływania, ratownik).

Oferta sportowo - rekreacyjna jest rozwijana i jest to kierunek, który mieszkańcy chcieliby, aby został utrzymany.

Rozbudowa i modernizacja bazy turystyczno-rekreacyjnej (akwenów, tras biegowych, rowerowych, pieszych) są zdaniem ankietowanych jednym z najważniejszych obszarów Gminy Kałuszyn, w które należy zainwestować w pierwszej kolejności. Istotnymi z punktu widzenia mieszkańców Gminy Kałuszyn są inwestycje dotyczące: budowy ścieżek rowerowych oraz tras do biegania - np. na trasie Kałuszyn - Milew.

Niemal wszyscy ankietowani jako wizytówkę Gminy Kałuszyn wskazali Zalew Karczunek, park i tereny zielone. Wśród proponowanych działań najczęściej podkreślano zwiększenie atrakcyjności Zalewu np. przez organizację imprez integracyjnych, koncertów, rozwój turystyki (kemping, stadnina koni, mini golf), latem - stworzenie atrakcji dla dzieci i młodzieży, zimą - udostępnienie sauny i miejsce przeznaczonych na rozpalanie ognisk niedaleko plaży.

Podsumowanie

Gmina Kałuszyn zapewnia aktywność fizyczną mieszkańcom tworząc na jej obszarze place zabaw i miejsca rekreacji. Wypracowanie zdrowego trybu życia wśród mieszkańców Gminy Kałuszyn powinno pójść w parze z rozwijającą się przestrzenią sportową poprzez tworzenie szlaków spacerowych i ścieżek rowerowych.

Działania samorządu powinny nadal koncentrować się wokół rozwoju oraz upowszechniania na terenie gminy różnych form sportu i rekreacji m.in. poprzez budowę dróg rowerowych w tym zapewnienie każdemu chętnemu możliwości korzystania z roweru, uczynienie z roweru atrakcyjnego środka lokomocji.

Analogicznie do przedsięwzięć związanych z kulturą, należy umożliwiać miejscowej młodzieży zrzeszanie się w klubach i sekcjach sportowych oraz rozwijać ich ofertę.

Z punktu widzenia najważniejszych potrzeb mieszkańców wymienia się następujące przedsięwzięcia:

- budowa/rozbudowa i modernizacja ścieżek rowerowych,
- zwiększenie atrakcyjności Zalewu Karczunek,
- rozbudowa i modernizacja bazy turystyczno-rekreacyjnej (akwenów, tras biegowych, rowerowych, pieszych).

WNIOSKI

Możliwości w zakresie kreowania oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców Gminy Kałuszyn w oparciu o posiadane zasoby.

Duży potencjał na wykorzystanie posiadanych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz oferty wypoczynkowo - rekreacyjnej do promocji Gminy Kałuszyn oraz rozwoju turystyki i związanych z nią usług.

Niewystarczająca baza turystyczno – rekreacyjna.

Czynniki sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji m.in. dobry stan środowiska przyrodniczego.

WYZWANIA

Tworzenie i utrzymywanie w odpowiednim stanie infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej.

Tworzenie oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców Gminy Kałuszyn.

Promowanie rozwoju turystyki i rekreacji, głównie w północno - zachodniej części gminy.

Obszary i obiekty zabytkowe

Na terenie Gminy Kałuszyn znajduje się duża ilość obiektów związanych z dziedzictwem kulturowym, wpisanych do rejestru zabytków. W stosunku do obszarów i obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru wszelkie działania inwestycyjne powinny być prowadzone zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz prawa budowlanego.

Przywracanie ich świetności jest uzależnione od środków finansowych, przede wszystkim zewnętrznych (głównie z budżetu UE), które pozwalają je zachować, udostępniać i promować.

Na terenie Gminy Kałuszyn znajduje się znaczna ilość obiektów wpisanych do rejestru zabytków, objętych ochroną konserwatorską, które stanowią poważny potencjał turystyczny gminy. Przedstawia je poniższe zestawienie.

Tabela 8. Obszary i obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków w Gminie Kałuszyn.

L.p.	Nazwa miejscowości	Obiekt zabytkowy	Nr rejestru zabytków
1.	Kałuszyn	Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP	nr rej. zabytków A-27/151 z dnia 08.12.1958 r.
2.	Kałuszyn	Plebania w zespole kościoła par. pw. Wniebowzięcia NMP	nr rej. zabytków A-313 z dnia 29.12.1983 r.
3.	Kałuszyn	Ratusz (d. koszary)	nr rej. zabytków A-176/121 z dnia 05.05.1962 r.
4.	Kałuszyn	Poczta	nr rej. zabytków A-314 z dnia 29.12.1983 r.
5.	Gołębiówka	Dwór	nr rej. zab. A-299 z dnia 07.06.1983 r., oraz A-417 z dn. 08.01.1993 r.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

L.p.	Nazwa miejscowości	Obiekt zabytkowy	Nr rejestru zabytków
			
6.	Gołębiówka	Stajnia w zespole dworskim	nr rej. zab. 417 z dn. 08.01.1993 r.
7.	Gołębiówka	Obora (chlewnia) w zespole dworskim,	nr rej. zab. A-299 z dnia 07.06.1983 r., oraz A-417 z dn. 08.01.1993 r.
8.	Gołębiówka	Spichlerz w zespole dworskim	nr rej. zab. A-299 z dnia 07.06.1983 r., oraz A-417 z dn. 08.01.1993 r.
9.	Gołębiówka	Stodoła w zespole dworskim,	nr rej. zab. A- 417 z dn. 08.01.1993 r.
10.	Gołębiówka	Park w zespole dworskim	nr rej. zab. A-417 z dn. 08.01.1993 r.
11.	Milew	Kaplica przydrożna nr 12	nr rej. zab. 315, z dn. 29.12.1983 r.
12.	Sinołęka	Dwór I	nr rej. zab. 161/655 z dn. 09.04.1962 r.
13.	Sinołęka	Dwór II (pałac)	nr rej. zab. 453 z dn. 21.10.1996 r.
14.	Sinołęka	Kaplica w zespole dworskim	nr rej. zab. 160/654 z dn. 09.04.1962 r.
15.	Sinołęka	Spichlerz w zespole dworskim	nr rej. zab. 161/655 z dn. 09.04.1962 r.
16.	Sinołęka	Park w zespole dworskim	nr rej. zab. 172/707 z dn. 03.05.1962 r.

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Obiekty i obszary znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków, są charakterystycznymi elementami historycznej zabudowy.

Wykonywanie prac związanych ze zmianą gabarytów, zmianą w sposobie dyspozycji i artykulacji elewacji, a także prac rozbiórkowych obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Na terenie Gminy Kałuszyn znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków, a należą do nich:

- Figura Chrystusa Dźwigającego Krzyż, usytuowana w Kałuszynie (ul. A. Mickiewicza 2),
- Kapliczka w miejscu mogiły żołnierzy napoleońskich w Starych Groszkach.

Na terenie gminy nie występują oznakowane szlaki turystyczne.

WNIOSKI

Wzmocnienie i dalszy rozwój potencjału turystyczny Gminy Kałuszyn.

WYZWANIA

Rozwój bazy turystycznej.

Organizowanie na większą skalę działań promocyjnych Gminy Kałuszyn.

Stworzenie nowych i promowanie istniejących produktów turystycznych Gminy Kałuszyn w oparciu o posiadane zasoby dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Szersze wykorzystanie faktu posiadania w granicach gminy obszarów chronionych i ich promocji.

Ochrona zdrowia

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, zaspokajanie potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej publicznej należy do zadań własnych, które w realizacji tego zadania musi kierować się uregulowaniami zawartymi w obowiązujących przepisach prawnych z zakresu systemu opieki zdrowotnej.

Potrzeby mieszkańców Gminy Kałuszyn w zakresie ochrony zdrowia realizowane są przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kałuszynie - Przychodnię Opieki Zdrowotnej w dwóch lokalizacjach: przy ul. Wojska Polskiego 24 i przy ul. Warszawskiej 50 w Kałuszynie.

Przychodnia prowadzi działalność w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, leczenia stomatologicznego, rehabilitacji leczniczej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej w zakresie ginekologii.

Na potrzeby zakresów wymienionych świadczeń funkcjonują pracownie diagnostyczne: tj. laboratorium, USG, EKG. Zadania realizowane w tym zakresie finansowane są ze środków publicznych przez Narodowy Fundusz Ochrony Zdrowia. Poza kontraktem z NFZ funkcjonuje poradnia kardiologiczna.

Poniżej przedstawiono strukturę organizacyjną Przychodni, którą tworzą następujące komórki organizacyjne:

Tabela 9. Struktura organizacyjna Przychodni Opieki Zdrowotnej w Kałuszynie.

L.p.	Wyszczególnienie	Komórki organizacyjne
1.	I. Podstawowa Opieka Zdrowotna	Poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, Poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej dla dzieci (chorych), Gabinet profilaktyki zdrowotnej, Gabinet pielęgniarstwa podstawowej opieki zdrowotnej, Gabinet położnej podstawowej opieki zdrowotnej, Punkt szczepień, Poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej dla dzieci zdrowych, Gabinet diagnostyczno - zabiegowy z punktem pobrań, Gabinet medycyny szkolnej.
2.	II. Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna	Poradnia Ginekologiczno - Położnicza; Gabinet diagnostyczno-zabiegowy przy Poradni Ginekologiczno - Położniczej, Poradnia Kardiologiczna, Poradnia Medycyny Pracy.
3.	III. Stomatologia	Poradnia Stomatologiczna.
4.	IV. Rehabilitacja	Poradnia Rehabilitacyjna, Pracownia Fizjoterapii, Zespół Rehabilitacji Domowej.
5.	V. Pracownie diagnostyczne	Gabinet USG, Pracownia EKG.
6.	VI. Zespół transportu medycznego	świadczenia zdrowotne udzielane w specjalistycznym środku transportu.

L.p.	Wyszczególnienie	Komórki organizacyjne
7.	VII. Pozostałe komórki organizacyjne: rejestracja pacjentów	Ewidencja i statystyka, komórka ekonomiczno-finansowa i spraw osobowych, konserwator urządzeń technicznych – kierowca, personel pomocniczy.

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Ponadto w Szkole Podstawowej w Kałuszynie uczniom zapewnia się opiekę pielęgniarki szkolnej w każdy dzień nauki w godzinach od 8.00 – 14.00. Zatrudnienia finansowane jest z budżetu szkoły.

Przy ul. Wojska Polskiego 20 w Kałuszynie stacjonuje Zespół wyjazdowy Stacji Pogotowia Ratunkowego i Transportu Sanitarnego, należącej do SP ZOZ „RM MEDITRANS” w Siedlcach. Jest to Zespół Podstawowy W 04-84. - trzyosobowy (dwóch ratowników medycznych i kierowca).

Zgodnie z danymi GUS w 2019 r. na terenie Gminy Kałuszyn udzielono ogółem 31 708 ambulatoryjnych porad lekarskich, z czego 28 925 porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, natomiast w 2020 r. ogółem 19 666 ambulatoryjnych porad lekarskich, z czego 18 176 porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej co może wskazywać z jednej strony na zmniejszoną potrzebę na korzystanie z usług lekarskich, natomiast z drugiej strony spadek liczby porad może wynikać ze zmniejszonej wydolności służby zdrowia a także obawy pacjentów przed zakażeniem koronawirusem.

Jak przedstawia poniższy wykres, wskaźnik liczby ludności przypadającej na 1 aptekę dla Gminy Kałuszyn ulega stosunkowemu obniżeniu.

Wykres 7. Liczba ludności na 1 ogólnodostępną aptekę w latach 2016-2020.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, opracowanie własne

Samorząd realizuje wiele działań o charakterze profilaktycznym i promocyjnym, mających na celu edukację zdrowotną, zmianę postaw prozdrowotnych i wyższą jakość życia mieszkańców.

Gmina Kałuszyn prowadzi działania na rzecz zwalczania narkomanii i przeciwdziałania alkoholizmowi. Znaczący udział w tych działaniach ma program: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w 2020 roku". Określa on lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych, wynikających z używania alkoholu i narkotyków. Głównymi celami programu są:

- pomoc w wychodzeniu uzależnień osobom pijącym alkohol czy zażywającym substancje psychoaktywne w sposób ryzykowny lub szkodliwy oraz pomoc członkom ich rodzin doznającym szkód z tego powodu,
- stałe podnoszenie poziomu wiedzy na temat uzależnień poprzez rozwijanie działań edukacyjnych skierowanych do społeczności gminy, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży,
- promowanie zdrowego, wolnego od alkoholu i narkotyków stylu życia,
- zmniejszenie dostępności do alkoholu i narkotyków poprzez restrykcyjne przestrzeganie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Dla osiągnięcia zakładanych celów realizowane były zadania w zakresie zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.

W celu rozwiązywania problemów związanych z alkoholizmem i narkomanią w gminie działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ponadto w Urzędzie Miejskim zatrudniony jest pełnomocnik ds. rozwiązywania problemów alkoholowych.

W 2020 r. Gminna Komisja prowadziła w stosunku do 12 osób postępowanie mające na celu podjęcie przez te osoby leczenia odwykowego alkoholowego, skierowano 3 wnioski do Sądu o spowodowanie przymusowego leczenia odwykowego.

Ponadto w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w Domu Kultury w Kałuszynie porad indywidualnych i rodzinnych w sytuacji przemocy w rodzinie i uzależnień od alkoholu i narkotyków- udziela psycholog.

Gmina Kałuszyn realizuje pomocy psychospołeczną i prawną udzielaną rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Cyklicznie odbywają się spotkania AA-dla osób uzależnionych od alkoholu i Al-Anon – dla osób współuzależnionych szczególnie dla żon i matek alkoholików. Gmina Kałuszyn prowadzi współpracę z Sądem, prokuraturą, policją, pomocą społeczną, służbą zdrowia, szkołami, parafią oraz osobami fizycznymi działającymi na rzecz trzeźwości.

Ponadto Gmina Kałuszyn współpracuje z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W 2020 roku prowadzono 1. procedurę „Niebieskiej Karty”. W 2020 roku odbyło się pierwsze posiedzenie Zespołu Interdyscyplinarnego i pierwsze posiedzenie Grupy Roboczej.

Prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenia pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

W ramach zadania dotyczącego edukacji publicznej nt. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, publikowano w gazetce szkolnej „Tornister” i w „...Kałuszyńskich” artykuły na temat problemów, których powodem jest alkohol i inne uzależnienia.

Ponadto w pierwszym kwartale 2020 r. zaplanowano przeprowadzenie w Szkole Podstawowej w Kałuszynie zajęć opiekuńczo-wychowawczych, które jednak z powodu pandemii odwołano. Celem

zajęć była szeroko pojęta promocja zdrowego stylu życia, profilaktyka uzależnień a także pomoc w rozwiązywaniu problemów adaptacyjnych uczestników zajęć.

Gmina Kałuszyn udziela dotacji na dofinansowanie wypoczynku wraz z programami profilaktyczno-terapeutycznymi dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych z Gminy Kałuszyn.

W Gminie podejmowane są interwencje w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Przedsiębiorcy prowadzący sprzedaż napojów alkoholowych zostali pouczeni o zakazie sprzedaży napojów alkoholowych nieletnim oraz o obowiązku przestrzegania zakazu spożywania alkoholu w okolicy sklepów.

Na realizację zadań Gminnego Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w 2020 roku przeznaczono 98,23 % planowanych wydatków.

Podsumowanie

Opieka medyczna w Gminie Kałuszyn to kategoria, która została oceniona w ankiecie słabiej niż pozostałe dziedziny życia lokalnego a dostępność infrastruktury i usług społecznych- ochrona zdrowia - uzyskała względnie wysoki udział opinii mówiących o pogorszeniu sytuacji - ponad 19,8% ocen negatywnych.

Zapewnienie odpowiedniego poziomu opieki zdrowotnej mieszkańcom wpłynie nie tylko na podniesienie komfortu życia mieszkańców i zadowolenia ze świadczonych usług. Obecnie dostępność i jakość usług zdrowotnych stają się wyznacznikiem jakości życia oraz determinuje trwałość i zrównoważony rozwój gospodarczy. Korzystana zmiana tej sytuacji jest niemożliwa bez wprowadzenia szerokich zmian w systemie na szczeblu krajowym.

Nawet przy braku szczegółowych danych statystycznych można przypuszczać, że do rangi najważniejszych zadań Gminy Kałuszyn w zakresie opieki medycznej urastają te same problemy, które uwidaczniają się w skali ogólnopolskiej - niewydolność systemu związana z brakiem wykwalifikowanej kadry, wydłużony czas oczekiwania na udzielenie pomocy czy niedostatki sprzętowe. Co uwidacznia się zwłaszcza w okresie epidemii COVID-19.

Skuteczne propagowanie zdrowego stylu życia z większą aktywnością fizyczną, ze zmianą diety, eliminacją nikotyny, zmniejszeniem spożycia alkoholu i poprawą jakości powietrza może przynieść większe efekty niż rosnące nakłady na medycynę naprawczą. Rozwiązanie tych problemów wydaje się być kluczowe także ze względu na wskazywane wcześniej niekorzystne procesy demograficzne i spodziewane w związku z nimi zwiększenie zapotrzebowania na usługi medyczne i opiekuńcze.

W zakresie planów inwestycyjnych Gminy Kałuszyn dotyczących poprawy dostępności infrastruktury zdrowotnej jest rozbudowa budynku Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Kałuszynie.

WNIOSKI

Ryzyko wystąpienia problemów dotyczących bieżącego funkcjonowania placówki opieki zdrowotnej, związanej z brakami kadrowymi, sprzętowymi oraz finansowymi.

Prawdopodobieństwo wzrostu zapotrzebowania na opiekę zdrowotną i usługi specjalistyczne, związane ze zmianami w strukturze demograficznej.

WYZWANIA

Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Gminy Kałuszyn poprzez usprawnienie systemu ochrony zdrowia.

Zapobieganie problemom związanym z funkcjonowaniem służby zdrowia na poziomie lokalnym.

Współdziałanie w tworzeniu oferty wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych skutkami pandemii koronawirusa.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. (art.2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej na poziomie samorządu gminy jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Cele zapisane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kałuszyn do 2025 roku są spójne z celami w zakresie polityki społecznej zawartymi w dokumentach na różnych poziomach: kraju, Województwa Mazowieckiego, Powiatu Mińskiego.

Opieką społeczną na terenie Gminy Kałuszyn realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej - jednostka organizacyjna Gminy Kałuszyn oraz pełnomocnik ds. rozwiązywania problemów alkoholowych zatrudniony w Urzędzie Miejskim w Kałuszynie.

Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) w Kałuszynie realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej oraz innych aktów prawnych, w szczególności: ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawy o dodatkach mieszkaniowych, ustawy - prawo energetyczne, ustawy o karcie dużej rodziny, ustawy o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Do zadań z obszaru polityki społecznej należy zaliczyć także realizację zadań z ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Realizacja zadań z zakresu Pomocy społecznej obejmuje w szczególności:

- wypłatę zasiłków i pomoc w naturze osobom potrzebującym wsparcia,
- ubezpieczenia zdrowotne,
- opłacenie składek na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierających świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy,
- wypłatę dodatków mieszkaniowych, energetycznych,
- koszty związane z funkcjonowaniem Ośrodka Pomocy Społecznej,
- realizację programu „Posiłek w szkole i w domu”, funkcjonowanie Klubu „Senior+” i inne.

W 2020 roku dofinansowanie realizacji zadań własnych gminy z budżetu Wojewody stanowiło ok. 41,07 %. Realizacja zadań w dziale Pomoc społeczna to zadania własne gminy - 99,93%.

Ponadto Gmina Kałuszyn realizowała w 2020 r. zadania w dziale Rodzina, które obejmowały głównie zadania zlecone związane z realizacją polityki państwa:

- wypłatę świadczeń wychowawczych,
- wypłatę świadczeń rodzinnych,
- realizację programu Dobry Start,
- realizację zadania Karta Dużej Rodziny,
- dofinansowanie pobytu dzieci w rodzinach zastępczych.

Rodzaj wsparcia oraz podział na zadania własne gminy i zlecone przedstawia poniższe zestawienie.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Tabela 10. Rodzaj wsparcia oraz podział na zadania własne gminy i zlecone.

L.p.	Rodzaj zadania/wsparcia	Ilość świadczeń/osób objętych wsparciem
1.	Zadania własne Składka na ubezpieczenie zdrowotne	27
2.	Zasiłki i pomoc w naturze, w tym: - zasiłki okresowe - zasiłki celowe - zasiłki losowe	16 osób 95 osób -
3.	Dodatki mieszkaniowe	6 rodzin
4.	Zasiłki stałe	30 osób
5.	Usługi opiekuńcze i specjalistyczne - dwie opiekunki	6 podopiecznych
6.	Pomoc państwa w zakresie dożywiania	209 dzieci
7.	Zadania zlecone Dodatki energetyczne	5 rodzin

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

W 2018 roku został uchwalony Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kałuszyn na lata 2018 - 2021, którego celem było stworzenie systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci, a także profilaktyka środowiska w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny. Zadania realizowane w 2020 roku z podziałem na zadania zlecone i własne przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 11. Rodzaj wsparcia udzielonego w Gminie Kałuszyn w ramach pomocy społecznej.

L.p.	Rodzaj zadania/wsparcia	Ilość świadczeń/osób objętych wsparciem
1.	Zadania zlecone w dziale Rodzina Świadczenia wychowawcze wypłacono 613 rodzinom	1038 dzieci
2.	Świadczenia rodzinne Zasiłki rodzinne	263 rodziny
3.	Dodatki do zasiłków rodzinnych -Zasiłki pielęgnacyjne -Świadczenia pielęgnacyjne -Specjalny zasiłek opiekuńczy	107 osób 26 osób 9 osób
4.	Zasiłek dla opiekuna	1 osoba
5.	Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka „Becikowe”.	29 osób
6.	Świadczenia rodzicielskie.	28 osób
7.	Przeliczenie świadczenia „złotówka za złotówkę”/art.5 ust 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych.	23 osoby
8.	Świadczenia alimentacyjne.	31 osób
9.	Składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne.	27 osób
10.	Wspieranie rodziny - rządowy program „Dobry start”	712 dzieci
11.	Karta Dużej Rodziny Wydano 231 kart tradycyjnych + 61 elektronicznych.	29 rodzin
12.	Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierających świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna.	19 osób
13.	Zadania własne w dziale Rodzina Wsparcie rodzin- asystenta rodziny	6 rodzin, 12 dzieci

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

14.	Zwrot do PCPR części wydatków (50%) za osoby przebywające w niezawodowych rodzinach zastępczych	4 osoby
15.	Funkcjonowanie Gminnego Żłobka	30 dzieci

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Świadczenia wychowawcze i rodzinne to główne zadania zlecone Gminie Kałuszyn realizowane w tym dziale, stanowią odpowiedni 70,52 % i 26,73 % ogólnych wydatków. Do zadań własnych realizowanych w dziale Rodzina należą: funkcjonowanie żłobka Gminnego oraz zadania wykonywane przez Ośrodek Pomocy Społecznej: zatrudnienie asystenta rodziny i dofinansowywanie wydatków za osoby przebywające w rodzinach zastępczych.

Z przedstawionych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kałuszyn do 2025 r. wynika, że najpoważniejszą trudnością życiową klientów pomocy społecznej jest ubóstwo, które jest jednym z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej. Klientami są osoby i rodziny o niskich kwalifikacjach zawodowych, długotrwale bezrobotne, jak również osoby nieposiadające stałego źródła dochodu, pracujące w niepełnym wymiarze czasu pracy lub dorywczo. Wzrost kosztów utrzymania, niskie dochody własne są głównymi przyczynami zgłaszania się o pomoc finansową.

Kolejnymi czynnikami korzystania z pomocy społecznej są: bezrobocie, długotrwała choroba oraz niepełnosprawność.

Gmina Kałuszyn realizuje opiekę nad dziećmi w wieku od 0 do 3 lat. Na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, w Kałuszynie funkcjonuje Gminny Żłobek, zapewniający opiekę dla 30 dzieci.

Rok 2020 był ostatnim rokiem realizacji „Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Kałuszyn na lata 2016-2020”.

Z uwagi na zmiany demograficzne i społeczne (np. wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym, wydłużanie się życia, migracje innego typu) oraz dokonując analizy badań społecznych ważnym zadaniem rozwój wsparcia w formie usług opiekuńczych dla osób starszych. Instytucją tego typu realizującą działania w obszarze polityki społecznej w Gminie Kałuszyn jest Klub Senior+.

Zapotrzebowanie na usługi społeczne dla osób starszych będzie systematycznie rosło, co wiąże się z koniecznością podjęcia działań w celu dostosowania systemu pomocy społecznej do aktualnych i przyszłych potrzeb społecznych, z uwzględnieniem specyficznych potrzeb osób w podeszłym wieku. Szczególnie ważne jest rozwijanie takich rozwiązań jak centra usług opiekuńczych, wolontariat opiekuńczy, czy opieka ze strony grup sąsiedzkich. Działania podmiotów powinny skoncentrować się na zabezpieczeniu potrzeb tych kategorii odbiorców, w szczególności podejmowania działań zmierzających do pobudzania aktywności osób starszych i niepełnosprawnych. To spowoduje poprawę kondycji osób starszych i możliwości utrzymania tej grupy osób w środowisku zamieszkania.

WNIOSKI

Ryzyko problemów społecznych będących konsekwencją pandemii koronawirusa na czele ze wzrostem osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej

WYZWANIA

Współpraca z jednostkami gminnymi w zakresie udzielania skutecznego wsparcia społecznego, w szczególności w okresach o większym zapotrzebowaniu na taką pomoc.

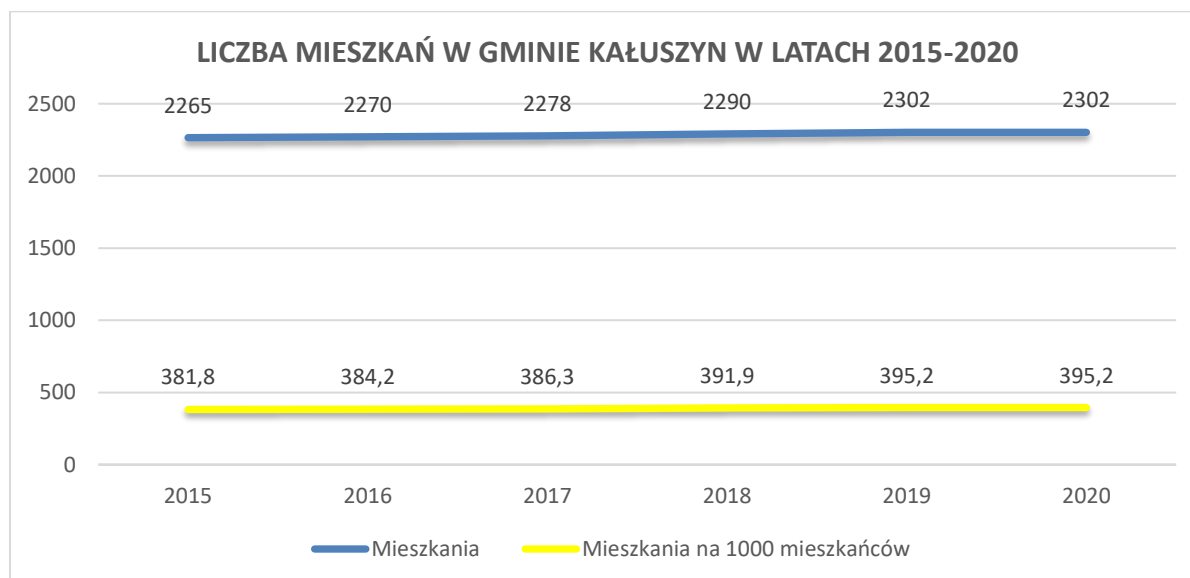
Zasoby lokalowe i mienie Gminy Kałuszyn

Na terenie miasta i gminy Kałuszyn przeważa budownictwo jednorodzinne. Gmina Kałuszyn jest właścicielem 14 budynków komunalnych oraz 10 budynków we współwłasności z lokatorami, którzy wykupili mieszkania. Większość budynków wybudowana została przed II wojną światową, jedynie przy ul. Polnej 2 i Zamojskiej 15 zostały wybudowane w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku.

Budownictwo wielorodzinne stanowią zasoby spółdzielni mieszkaniowych w Kałuszynie, w Sinołęce, Spółdzielni Mieszkaniowej „Przełom” w Mińsku Mazowieckim i wspólnoty mieszkaniowej w Gołębiówce.

Jak wynika z danych GUS całkowite zasoby mieszkaniowe w 2020 roku w Gminie Kałuszyn to 2302 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 395 mieszkań. Jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego oraz porównywalna do średniej dla całej Polski.

Wykres 8. Stan mieszkalnictwa w Gminie Kałuszyn w latach 2015-2020.

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne.

Wśród tych zasobów 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych jest na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Kałuszyn to 4,86 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa mazowieckiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce.

Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2020 roku w Gminie Kałuszyn to 137,80 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa mazowieckiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce, można zatem stwierdzić, że panują tu jedne z najlepszych warunków mieszkaniowych.

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 82,49% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 70,33% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 66,59% mieszkań posiada łazienkę, 59,90% korzysta z centralnego ogrzewania, natomiast tylko 1,04% korzysta z gazu sieciowego.

W 2020 roku w gminie Kałuszyn oddano do użytku 14 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 2,44 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wykres 9. Liczba mieszkań oddanych do użytku w Gminie Kałuszyn w latach 2015-2020.

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych, opracowanie własne.

Jak przedstawia powyższy wykres w 2018 r. nastąpił nagły wzrost liczby mieszkań oddanych do użytku w Gminie Kałuszyn, nie oddano natomiast żadnego mieszkania komunalnego.

Stan mienia komunalnego gminy przedstawiony jest za okres od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r. Użytkownikami mienia komunalnego gminy Kałuszyn są:

1. Urząd Miejski w Kałuszynie,
2. Szkoła Podstawowa w Kałuszynie,
3. Przedszkole Publiczne w Kałuszynie,
4. Dom Kultury w Kałuszynie,
5. Biblioteka Publiczna w Kałuszynie,
6. Zakład Gospodarki Komunalnej w Kałuszynie,
7. Żłobek Gminny.

Wartość majątku gminy Kałuszyn wg stanu na 31.12.2018 roku wynosiła – 77.467.694,00 zł, na 31.12.2019 roku – 83.231.960,43 zł.

W okresie od stanu na 31.12.2019 r., wartość zaewidencjonowanego mienia zwiększyła się o 1554.493,20 zł tj. o ok. 1,87 % w stosunku do wartości z początku roku.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Tabela 12. Stan mienia komunalnego Gminy Kałuszyn.

L.p.	Stan mienia komunalnego wynikający z własności praw majątkowych gruntów komunalnych	Stan na dzień 31 grudnia 2020 r. rzeczowo w ha
1.	Grunty komunalne - pozostające w zasobie	54,5991- grunty rolne 3,7578 ha - lasy 46,4503 ha -tereny pod budynkami, drogami i pozostałe
	- przekazane w trwałe zarząd	1,8302 ha
	- będące w użytkowaniu wieczystym pod zabudowę jednorodzinną	0,0951 ha
	- w użytkowaniu wieczystym pod działalność gospodarczą	3,4477ha
2.	Budynki i budowle	-

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

W 2020 r. Gmina Kałuszyn nabyła dwie działki nr ewid. 265/2 i 262/2 o łącznej pow. 0,1636 ha położone na gruntach wsi Garczyn Duży z przeznaczeniem pod drogę.

Poniżej wskazano informację o zbyciu nieruchomości gruntowych przez Gminę Kałuszyn w 2020 roku.

Tabela 13. Zbycie nieruchomości gruntowych przez Gminę Kałuszyn w 2020 roku.

L.p.	Przeznaczenie	Ilość działek	Powierzchnia (w ha)
1.	W drodze przetargu Budownictwo jednorodzinne	4	0,5002
2.	W drodze bezprzetargowej Teren pod budownictwem wielorodzinnym Spółdzielni Mieszkaniowej w Kałuszynie	2	0,0735
3.	Teren pod budownictwem wielorodzinnym - Firmy TOPAZ	1	0,2621

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Stan gruntów stanowiących mienie Gminy Kałuszyn przekazanych w dzierżawę przekazanych w dzierżawę na dzień 31 grudnia 2020 roku

1. Grunty przekazane w dzierżawę o powierzchni 0,2166 ha w tym:

-na cele usługowo-handlowe (pod pawilony handlowe, ogródki gastronomiczne nad zalewem, parkingi, pod tymczasowe garaże),

2. Grunty przekazane w dzierżawę pod uprawy polowe 1,67 ha.

Gminne zasoby mieszkalne

Zasoby mieszkaniowe Gminy Kałuszyn to 94 lokale komunalne znajdujące się w budynkach wielomieszkaniowych w mieście Kałuszyn - w 24 budynkach, w tym 10 budynków to wspólnoty mieszkaniowe, w których zostały wyodrębnione lokale mieszkalne. Lokalami mieszkalnymi i użytkowymi administruje Zakład Gospodarki Komunalnej w Kałuszynie.

Stan komunalnych zasobów mieszkalnych i użytkowych na koniec 2019 roku przedstawiał się następująco:

Tabela 14. Stan komunalnych zasobów mieszkalnych i użytkowych.

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia (w ha)	Ilość lokali użytkowych	Powierzchnia (w ha)
1.	Budynki z udziałem Gminy, Ilość lokali komunalnych - 47 wspólnotowe mieszkalnych	1.716,39	-	-
2.	Budynki Gminne Ilość lokali mieszkalnych komunalnych - 47	1.357,27	3	149,28

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

W 2020 roku w Gminie Kałuszyn nie było sprzedaży lokali mieszkalnych.

Informacja o nieruchomościach, budynkach i budowlach będących w użytkowaniu jednostek organizacyjnych gminy w związku z realizacją ich celów statutowych:

- nieruchomość oznaczona nr ewidencyjnym 2776/1 o powierzchni 0,4917 ha położona w Kałuszynie przy ul. Pocztowej, zabudowana budynkiem biurowym o pow. zabudowy 297 m² i budynkiem gospodarczym o pow. 132 m² w użytkowaniu Urzędu Miejskiego w Kałuszynie,
- nieruchomość oznaczona nr ewidencyjnym 3521 o powierzchni 0,0680 ha położona w Kałuszynie przy ul. Warszawskiej 39, zabudowana budynkiem o pow. zabudowy 232 m² w użytkowaniu Biblioteki Publicznej w Kałuszynie,
- nieruchomość oznaczona nr ewidencyjnym 3518 o pow. 0,3069 ha położona w Kałuszynie przy ul. Warszawskiej 45, zabudowana budynkiem funkcyjnym kultury o pow. zabudowy 439 m² oraz budynkiem gospodarczym o pow. 31 m² i budynkiem przemysłowym o pow. 23 m² w użytkowaniu Domu Kultury w Kałuszynie,
- nieruchomość oznaczona nr ewidencyjnym 2796/1 o powierzchni 1,7659 ha położona w Kałuszynie przy ul. Pocztowej 4, zabudowana budynkiem szkoły o pow. zabudowy 1987 m² w użytkowaniu Szkoły Podstawowej w Kałuszynie. Ponadto w użytkowaniu szkoły są budynki o pow. 27, 26 i 40 m² będące zapleczem infrastruktury sportowej na terenie szkolnym oraz działka oznaczona nr ewid. 2792//5 o pow. 0,0978 zabudowana budynkiem hali sportowej o pow. zabudowy 450 m²,
- nieruchomość oznaczona nr ewidencyjnym 51 o powierzchni 1,21 ha położona w Chrościcach, zabudowana budynkiem szkoły o pow. zabudowy 1987 m² w użytkowaniu Szkoły Podstawowej,
- nieruchomość oznaczona nr ewidencyjnym 2792/2 o powierzchni 0,4488 ha położona w Kałuszynie przy ul. Pocztowej, zabudowana budynkiem przedszkola o pow. zabudowy 259 m² i budynkiem gospodarczym o pow. 29 m² w użytkowaniu Filii SP w Chrościcach,
- zabudowana nieruchomość oznaczona nr ewid. 3532/2 o pow. 0,2996 ha przy ul. Wojska Polskiego przekazana w używanie SP ZOZ Przychodni Opieki Zdrowotnej w Kałuszynie,
- nieruchomość oznaczona nr ewidencyjnym 3532/2 o powierzchni 0,2996 ha położona w Kałuszynie przy ul. Zamojskiej 13, zabudowana budynkiem w użytkowaniu Gminnego Żłobka w Kałuszynie /pow. terenu 1000 m² i pow. budynku 209 m²,
- budynki mieszkalne, w których znajdują się lokale komunalne przy ul. Kościelnej 4, ul. Mickiewicza 8, 6, Ul. Mostowej 4, 6, ul. Trzcianka 54, 65, ul. Warszawskiej 10, 29, 11, 17, 59, 32, ul. Wojska Polskiego 7, 14, 16, 36, 43, 53, ul. Zamojskiej 9, 15, Pl. Kilińskiego 5, ul. Polna 2, Pocztowa 4 oraz wielofunkcyjny budynek użyteczności publicznej przy ul. Wojska Polskiego 20 (na działkach oznaczonych nr ewid. 3540 o pow. 919 m² -pod budynkiem i nr 3541/1 o pow. 264 m² dojazd do budynku) są w administrowaniu Zakładu Gospodarki Komunalnej w Kałuszynie.

- Nieruchomości przekazane w trwałą zarząd: Oczyszczalnia ścieków w Olszewicach zlokalizowana na działce oznaczonej nr ewidencyjnym 124/2 przekazana w trwałą zarząd do Zakładu Gospodarki Komunalnej.

Użytkowanie wieczyste:

Na początku 2020 roku w użytkowaniu wieczystym w Gminie Kałuszyn była:

- 1 nieruchomość zabudowana budynkiem jednorodzinny,
- 1 nieruchomość zabudowana budynkiem wielorodzinnym,
- 1 nieruchomość na której usytuowany jest budynek Spółdzielni Mieszkaniowej w Kałuszynie,
- 7 nieruchomości wykorzystywanych pod działalność gospodarczą.

Na dochody uzyskane przez gminę w 2020 roku z majątku z tytułu sprzedaży mienia, użytkowania wieczystego działek budowlanych oraz najmu i dzierżawy składały się:

- wpływy ze sprzedaży mienia komunalnego,
- wpływy ze sprzedaży składników majątkowych,
- wpływy z użytkowania wieczystego działek,
- wpływy za dzierżawę działek położonych w Kałuszynie wykorzystywanych na cele gospodarcze,
- wpływy za trwałą zarząd,
- wpływy za dzierżawę terenów łowieckich,
- wpływy za dzierżawę terenów przy zalewie „Karczunek”,
- wpływy uzyskane za wejście i korzystanie z parkingów, kąpieliska oraz urządzeń będących na wyposażeniu terenu,
- za zajęcie pasa drogowego,
- czynsz za najem powierzchni pod sklepik szkolny w szkole podstawowej.

Ponadto wpływy z przekazanego do użytkowania majątku uzyskały jednostki gminne: Dom Kultury z tytułu najmu pomieszczeń, Zakład Gospodarki Komunalnej w Kałuszynie administrujący lokalami komunalnymi i użytkowymi.

Bezpieczeństwo publiczne

Jednym z podstawowych warunków umożliwiających sprawne funkcjonowanie społeczeństwa jest zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Utrzymaniem porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Kałuszyn zapewnia Posterunek Policji w Kałuszynie z siedzibą przy ul. Wojska Polskiego 20. Jednostka podlega Komisariatowi Policji w Mrozach, jej praca skoordynowana jest z działaniem Komisariatu Policji w Mrozach.

Na podstawie danych przekazanych przez Posterunek Policji w Kałuszynie w 2020 roku w gminie Kałuszyn odnotowano 40 przestępstw, z tego stwierdzono 12 przestępstw o charakterze kryminalnym.

Ilość zaistniałych zdarzeń w roku 2019 i 2020 obrazuje poniższe zestawienie sporządzone na podstawie informacji przekazanej przez Posterunek Policji w Kałuszynie:

Tabela 15. Zestawienie zdarzeń w Gminie Kałuszyn w latach 2019-2020.

L.p.	Rodzaj zdarzenia	2019 r.	2020 r.
	Przestępstwa o charakterze kryminalnym	14	12
	kradzieże	8	8
	kradzieże w włamaniem do mieszkania	1	2
	kradzieże w włamaniem do innych obiektów	2	1
	kradzieże w włamaniem do pojazdów	1	1
	uszkodzenia mienia	1	0
	Pozostałe zdarzenia	30	22
	nietrzeźwi kierujący pojazdem	12	5
2.	wypadki drogowe	6	14
	przestępstwa narkotykowe	7	1
	samobójstwa	1	0
	uszkodzenia ciała	4	2

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Wykrywalność przestępstw ogółem i kryminalnych w 2019 r. - 85,37 %, natomiast w 2020 r. odnotowana była na poziomie 77,14 %.

Oceniając stan bezpieczeństwa publicznego w Gminie Kałuszyn w 2020 roku należy podkreślić, że w omawianym okresie stwierdzono więcej zdarzeń drogowych w porównaniu z 2019 r.

W minionym roku odnotowano 14 wypadków drogowych, natomiast w 2019 r. – 6, natomiast odnotowano spadek kolizji drogowych (w 2020 r. – 75 kolizji drogowych, w 2019 r. – 90 kolizji).

W 2020 roku funkcjonariusze Posterunku Policji w Kałuszynie i Komisariatu Policji w Mrozach przeprowadzili znacznie więcej interwencji niż w roku poprzedzającym. Ilość interwencji obrazuje poniższe zestawienie.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Tabela 16. Interwencje policyjne w Gminie Kałuszyn w latach 2019 i 2020.

L.p.	Rodzaj działania	2019 r.	2020 r.
1.	Interwencje ogółem	412	553
2.	Interwencje w miejscach publicznych oraz w miejscach zamieszkania	245	346

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

W 2020 roku na terenie miasta i gminy Kałuszyn celem poprawy bezpieczeństwa w rejonach najbardziej zagrożonych przestępstwami i wybrykami chuligańskimi funkcjonujące służby wspierane były przez Zespół Patrolowo - Interwencyjny z Komisariatu Policji w Mrozach. W rejony te kierowane były również służby pionów kryminalnych Komisariatu Policji w Mrozach i Komendy Powiatowej Policji w Mińsku Mazowieckim oraz Wydział Ruchu Drogowego KPP Mińsk Mazowiecki.

W ramach działań prewencyjnych prowadzono spotkania środowiskowe z mieszkańcami oraz młodzieżą szkolną, na których omawiano sposoby postępowania w przypadkach ujawniania przestępstw i zapobiegania zjawiskom kryminogennym. Omawiano sposoby zabezpieczenia mienia środkami technicznymi, przekazywano informacje o sposobach kontaktowania się z Posterunkiem Policji w Kałuszynie, Komisariatem Policji w Mrozach i dzielnicowym danego terenu.

Dodatkowo na terenie Gminy Kałuszyn zakresie bezpieczeństwa pożarowego oraz likwidacji innych miejscowych zagrożeń spowodowanych awariami urządzeń technicznych, kolizjami i wypadkami na drogach, gwałtownymi załamaniem pogody biorą udział jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej z Kałuszyna, Olszewic, Sinołęki, Falbogów, Gołębiówki, Zimnowody, Wąsów i Nowych Groszków.

Tabela 17. Zestawienie zdarzeń w brały udział jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej z Gminy Kałuszyn.

L.p.	Rodzaj zdarzenia	2020 r.
	Požary ogólnie	32
	pożary upraw rolnych	17
	pożary budynków	8
	pożary magazynowe	1
	pożary budynków użyteczności publicznej	1
	pożary lasów	1
	pożary innych obiektów	2
	Požary środków transportu	2
2.	Zagrożenie	76
	zagrożenia dotyczące środków transportu	22
	zagrożenia dotyczące obiektów mieszkalnych	8
	zagrożenia dotyczące obiektów użyteczności publicznej	4
	zagrożenia dotyczące upraw w rolnictwie	2
	inne zagrożenia	40

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Wśród dominujących przyczyn pożarów jako najczęstsze przyczyny wskazywano:

- podpalenia umyślne - 16,
- nieprawidłowa eksploatacja urządzeń grzewczych - 3,
- nieostrożność osób dorosłych - 4 przyczyny pożarów.

W miejscowych zagrożeniach najczęstszymi przyczynami były:

- niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu – 21,
- huragan i silne wiatry -16,
- nietypowe zachowanie się zwierząt, owadów stwarzających zagrożenie -11,
- gwałtowne opady atmosferyczne - inne przyczyny -16.

Do wszystkich zdarzeń kierowane były jednostki OSP. Najwięcej wyjazdów do akcji (pożary i MZP) w 2020 roku odnotowała ma na swoim koncie OSP Kałuszyn. Jednostka ta jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego (KSRG) OSP.

Ponadto OSP Kałuszyn zajęła w powiecie mińskim 5 miejsce pod względem udziału w akcjach po jednostkach OSP Sulejówek, Długa Kościelna, Dębe Wielkie i Żaków.

Najwięcej wyjazdów do akcji (pożary i m. z.) w 2020 roku ma na swoim koncie OSP Kałuszyn - 97, w tym do wyjazdu do pożarów - 27, wyjazdy do m. z. - 62 oraz 8 wyjazdów na alarmy fałszywe.

Pozostałe jednostki z terenu gminy biorące udział w akcjach: Sinołęka - 34, Gołębiówka -13, Olszewice -5, Wąsy - 3, Zimnowoda - 3, Falbogi -1.

W ćwiczeniach organizowanych przez PSP uczestniczyły: OSP Kałuszyn - 2, OSP Olszewice - 1, OSP Sinołęka - 1. W zakresie modernizacji infrastruktury dotyczącej ochotniczej straży pożarnej w 2020 roku zakupiono samochód ratowniczo-gaśniczy z przeznaczeniem dla OSP Olszewice.

Oceniając stan bezpieczeństwa publicznego w 2020 roku należy podkreślić, że w omawianym okresie odnotowano spadek przestępczości ogółem oraz w wybranych kategoriach pospolitych przestępstw. Zwiększyła się natomiast liczba wypadków drogowych, przy spadku kolizji drogowych.

Można przypuszczać, że realizacja inwestycji drogowych przełoży się na dalszą poprawę bezpieczeństwa na drogach Gminy Kałuszyn.

W planach inwestycyjnych w zakresie poprawy bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Kałuszyn znajdują się zadania polegające m.in. na: budowie monitoringu w Kałuszynie oraz zakup ciężkiego samochodu ratowniczo - gaśniczego dla OSP w Kałuszynie.

Ponad połowa (51%) ankietowanych biorących udział w badaniu, pozytywnie ocenia stan bezpieczeństwa publicznego w Gminie Kałuszyn.

WNIOSKI

Poprawa jakości życia i obniżenie negatywnych skutków społecznych ze względu na podniesienie poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym, bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i przeciwpożarowego.

WYZWANIA

Działania „miękkie” oraz inwestycyjne na rzecz podniesienia poziomu bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.

Działalność edukacyjna, promowanie w szkołach i przedszkolach ochrony przeciwpożarowej, ratownictwa medycznego, zachowania się w sytuacjach zagrożenia itp.

Organizacje pozarządowe

Kolejnym z widocznych na terenie Gminy Kałuszyn przejawów aktywności społecznej oraz wskaźnikiem poziomu rozwoju kapitału społecznego na terenie gminy można uznać działalność organizacji zaliczanych do trzeciego sektora, na czele z fundacjami i stowarzyszeniami.

Organizacje pozarządowe są aktywne w różnych obszarach działalności, pełnią również rolę animatorów życia społecznego i kulturalnego. Integrują one społeczność lokalną. Koncentrują się głównie na udzielaniu pomocy osobom i rodzinom, profilaktyce uzależnień, wspieraniu kultury i edukacji, aktywizowaniu lokalnej społeczności, kultywowaniu tradycji narodowych i zwyczajów kulturowych oraz działalność na rzecz sportu turystyki czy ochrony środowiska. Najpopularniejszymi obszarami działalności organizacji z terenu Gminy Kałuszyn są: sport, turystyka, rekreacja, rozwój lokalny, kultura, sztuka, tradycja.

Partycypacja społeczna która przejawia się zaangażowaniem w działalność fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych bywa mierzona liczbą takich organizacji, choć wskaźnik ten w żaden sposób nie obrazuje jakości i efektywności ich działania.

Wykaz organizacji pozarządowych działających w Gminie Kałuszyn:

- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy przy Szkole Podstawowej w Kałuszynie, ul. Pocztowa 4, 05-310 Kałuszyn,
- Stowarzyszenie Klub Sportowy Victoria, ul. 1 Maja 53, 05-310 Kałuszyn,
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kałuszyńskiej, ul. Warszawska 45, 05-310 Kałuszyn,
- Stowarzyszenie Orkiestra Dęta im. Jana Pawła II, ul. Mickiewicza 2, 05-310 Kałuszyn,
- Stowarzyszenie Jesteśmy Razem, ul. Wojska Polskiego 20, 05-310 Kałuszyn,
- Koło Gminne Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, ul. Warszawska 45, 05-310 Kałuszyn,
- Koło Miejsko - Gminne Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, ul. Warszawska 45, 05-310 Kałuszyn,
- Stowarzyszenie Inicjatyw Wszelkich „DRZEWO POKOLEŃ”, ul. Pocztowa 4, 05-310 Kałuszyn,
- Stowarzyszenie „Kobiet z Pomysłem” w Zimnowodzie, Zimnowoda 41, 05-310 Kałuszyn,
- Koła Gospodyń Wiejskich w Garczynie, Milewie, Olszewicach, Nowych Groszkach, Starych Groszkach,
- Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Kałuszynie, Olszewicach, Sinołęce, Falbogach, Gołębiówce, Zimnowodzie, Wąsach i Nowych Groszkach.

Gmina Kałuszyn realizuje Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami w rozumieniu przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2020 r. przyjęty uchwałą Nr X/90/2019 Rady Miejskiej z dnia 7 listopada 2019 r., który realnie wpływa na podniesienie skuteczności działania lokalnych władz w obszarze jego kompetencji i zadań.

Współdziałanie Gminy Kałuszyn z organizacjami przebiega prawidłowo i służy jak najlepszemu zaspokajaniu zbiorowych potrzeb wspólnoty, którą tworzą mieszkańcy. Działania podejmowane w ramach programu współpracy przyczyniają się do budowania aktywnego partnerstwa pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Dzięki wsparciu gminy liczne grupy beneficjentów mogą brać udział w wielu ciekawych inicjatywach oraz rozwijać swoje zainteresowania. Organizacje pozarządowe stanowią ważne ogniwo aktywności społeczno - gospodarczej nowoczesnego demokratycznego państwa. Są znakomitą bazą dla rozwoju lokalnych społeczności, gdyż skupiają aktywnych i wrażliwych na sprawy społeczne danego środowiska.

Na terenie Gminy Kałuszyn działa grupa sprawdzonych i doświadczonych organizacji pozarządowych. Ich przedstawiciele chętnie rozwijają swoją działalność, pomimo wielu organizacyjnych i finansowych ograniczeń. Dostrzegają potrzebę zwiększenia zakresu działania zarówno w obszarze społecznym, jak i kulturalno – sportowym. Instytucjami, które wskazują jako ważne centra integracji oraz potencjalnego zwiększenia zaangażowania i współpracy są Dom Kultury i Biblioteka Publiczna.

Diagnoza sytuacji gospodarczej Gminy Kałuszyn

Część 3. Diagnoza sytuacji gospodarczej Gminy Kałuszyn.

Potencjał gospodarczy

Na stabilne funkcjonowanie Gminy Kałuszyn oraz jej perspektyw rozwojowych, niebagatelny wpływ posiadają uwarunkowania gospodarcze w postaci podmiotów gospodarczych, ich liczby, rodzaju, skali działania.

W polskiej gospodarce mikro przedsiębiorczość zajmuje szczególną pozycję, a ich udział w rynku krajowym stale rośnie. Podobnie wygląda to w Gminie Kałuszyn, gdzie w 2020 r. podmioty zatrudniające do 9 osób stanowiły 96,3% podmiotów ogółem natomiast przedsiębiorstwa małe zatrudniające od 10 do 49 osób stanowiły 3,68 % podmiotów ogółem.

To właśnie głównie mikroprzedsiębiorstwa, firmy rodzinne zajmujące się handlem oraz działalnością usługową a także małe przedsiębiorstwa notują największy udział oraz wzrost w sektorze przedsiębiorstw w Gminie Kałuszyn, w której zgodnie z danymi GUS nie występują przedsiębiorstwa średnie zatrudniające od 50 do 249 osób.

Ilościowe zestawienie podmiotów gospodarczych wg klas wielkości przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Liczba oraz struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Kałuszyn wg klas wielkości.

L.p.	Wielkość (liczba zatrudnionych pracowników)	2020
1.	Przedsiębiorstwa średnie (50-249)	-
2.	Przedsiębiorstwa małe (10-49)	18
3.	Mikroprzedsiębiorstwa (0-9)	471
4.	Razem	489

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Wg danych statystycznych GUS w Gminie Kałuszyn w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 489 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 410 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

W sektorze prywatnym to właśnie osoby fizyczne prowadzące działalność- przeważały - stanowiąc 86,13 %. W tymże roku zarejestrowano 46 nowych podmiotów, a 17 podmiotów zostało wyrejestrowanych.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Kałuszyn najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są zgrupowane w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle (39.0%) oraz w sekcji F budownictwo (15.6%). Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Kałuszyn najwięcej (21) jest stanowiących spółki cywilne.

Poniższe zestawienie przedstawia formy prowadzenia działalności gospodarczej w sektorze prywatnym:

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

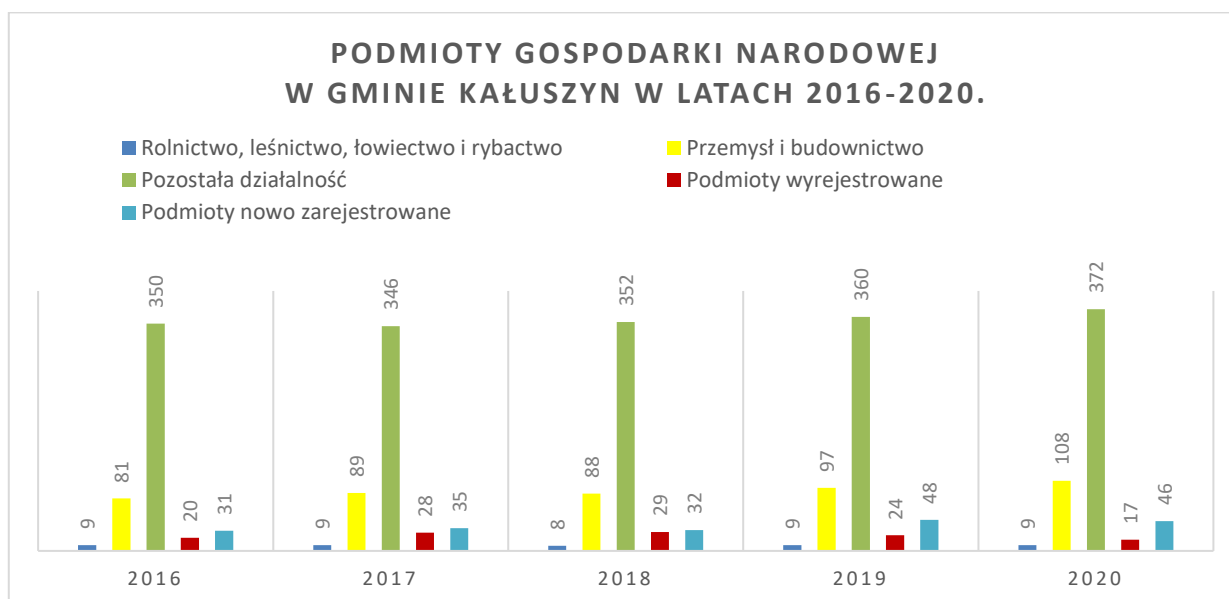
Tabela 19. Formy prowadzenia działalności gospodarczej w sektorze prywatnym w Gminie Kałuszyn.

L.p.	Formy prowadzenia działalności gospodarczej	2020
1.	sektor prywatny - ogółem	476
2.	sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	410
3.	sektor prywatny - spółki handlowe	22
4.	sektor prywatny - spółki cywilne	21
5.	sektor prywatny - spółdzielnie	4
6.	sektor prywatny - fundacje	1
7.	sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	18

Źródło: dane Urzędu Miasta w Kałuszynie.

W strukturze gospodarczej, rozpatrywanej ze względu na przyporządkowanie przedsiębiorstw do poszczególnych sekcji PKD - 1,8% (9) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 22,1% (108) podmiotów, a 76,1% (372) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wykres 10. Podmioty Gospodarki Narodowej w Gminie Kałuszyn w latach 2015-2020.

Źródło: opracowanie własne - na podstawie Bank Danych Lokalnych GUS.

Znaczący rynek pracy stanowią gospodarstwa rolne prowadzone na terenie Gminy Kałuszyn. Wg ewidencji podatkowej w Gminie Kałuszyn jest 1421 pozycji wymiarowych powyżej hektara fizycznego, około 5820 ha zajmują użytki rolne.

Liczbę gospodarstw rolnych wg powierzchni rolnej/ha przedstawia poniższa tabela.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Tabela 20. Liczba gospodarstw rolnych wg powierzchni rolnej/ha w Gminie Kałuszyn.

L.p.	Wyszczególnienie	2020
1.	Gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha	1109
2.	Gospodarstwa o powierzchni od 5 do 15 ha	281
3.	Gospodarstwa o powierzchni od 15 do 30 ha	21
4.	Gospodarstwa o powierzchni od 30 do 50 ha	2
5.	Gospodarstwa o powierzchni od 50 do 100 ha	6
6.	Gospodarstwa o powierzchni powyżej 100 ha	2

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Interesująca oferta inwestycyjna, dogodna lokalizacja oraz szereg innych korzyści dla inwestorów sprawiły, że w Gminie inwestuje coraz więcej firm, którym zależy na rozwoju oraz stałym doskonaleniu się. Lokalne firmy inwestują w rozwój i odbudowę.

Jednym ze strategicznych inwestorów, który postawił na Gminę Kałuszyn i który zapewnia mieszkańcom gminy pracę należy LIDL, który stworzył w Kałuszynie Centra Dystrybucyjne i Logistyczne.

Ulokowanie inwestycji na terenie przynosi dla inwestorów takie korzyści jak:

- walory lokalizacyjne, przy drodze krajowej Nr2 Świecko-Terespol,
- dostępność komunikacyjna - dobre połączenie drogowe z Warszawą, Mińskiem Mazowieckim i Siedlcami, z pobliskimi lotniskami, gwarantują szybki dostęp do większych aglomeracji i ośrodków gospodarczo - biznesowych. Przez teren gminy przebiega fragment autostrady A-2 (obwodnica Mińska Mazowieckiego) co stwarza dogodne warunki dojazdu,
- zasoby aktywnej siły roboczej,
- sprzyjający klimat pod inwestycje.

Lokalny rynek pracy

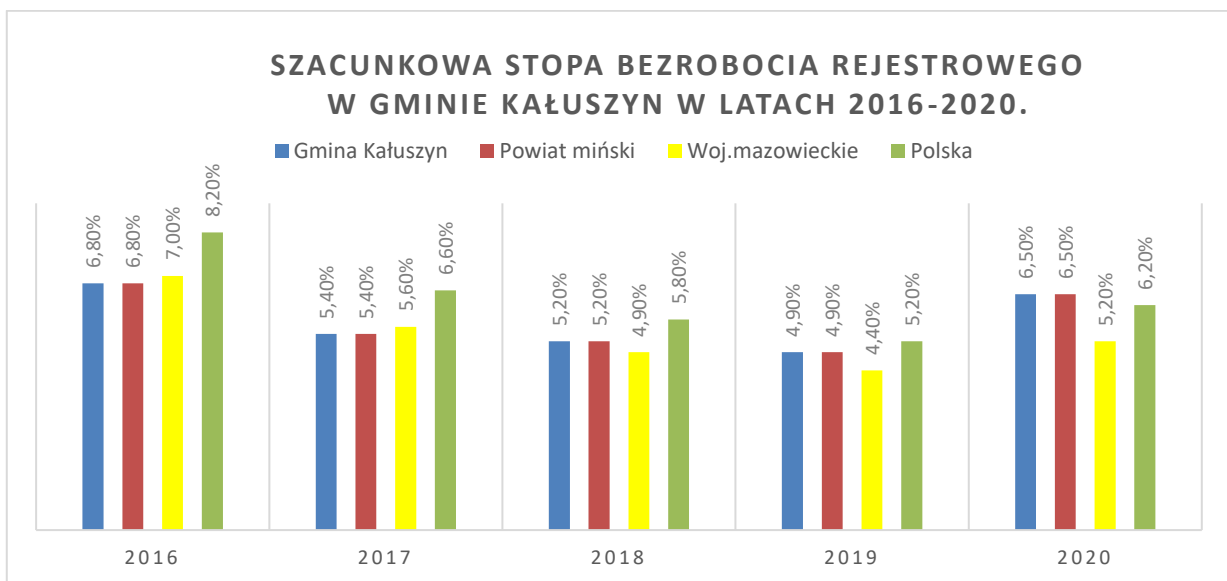
Rynek pracy jest niezwykle istotnym przejawem życia społeczno-gospodarczego danego miasta. Z jednej strony bowiem jest pochodną zachodzących procesów gospodarczych, z drugiej natomiast warunkuje w dużej mierze rozwój społeczny (np. miejsca pracy dają możliwość zarobkowania i zaspokajania przez mieszkańców różnego rodzaju potrzeb), jak również napędza rozwój gospodarki w dziedzinach istotnych z punktu widzenia zaspokajania potrzeb ludzi (np. branże czasu wolnego).

W Gminie Kałuszyn spośród wszystkich pracujących ogółem 52,8% stanowią kobiety, zaś 47,2% mężczyźni.

Według danych GUS w latach 2015-2019 systematycznie następował spadek bezrobocia rejestrowanego w Gminie Kałuszyn, w województwie mazowieckim i całej Polsce. W 2020 r. z powodu pandemii COVID - 19 nastąpił wzrost szacunkowej stopy bezrobocia rejestrowego mieszkańców zarówno Gminy Kałuszyn, powiatu mińskiego, województwa i całej Polski. Dane dotyczące gminy przewyższają szacunkową stopę bezrobocia rejestrowego dla województwa i dla całego kraju. Bezrobocie rejestrowane w gminie Kałuszyn wynosiło w 2020 roku 6,5%.

Obecnie sytuacja na rynku pracy jest dynamiczna i należy spodziewać się, że po opanowaniu sytuacji pandemicznej bezrobocie stopniowo będzie się zmniejszać.

Wykres 11. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowego w Gminie Kałuszyn w latach 2016-2020.

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy.

Analizując wskaźniki szacunkowej stopy bezrobocia rejestrowanego na przestrzeni ostatnich pięciu lat w kraju, województwie mazowieckim, powiecie mińskim i w gminie Kałuszyn zauważa się znaczne zmniejszanie się skali tego zjawiska w latach 2016-2019 i wzrost w 2020 roku. Bezrobocie rejestrowane w gminie Kałuszyn wynosiło w 2020 roku 6,5%.

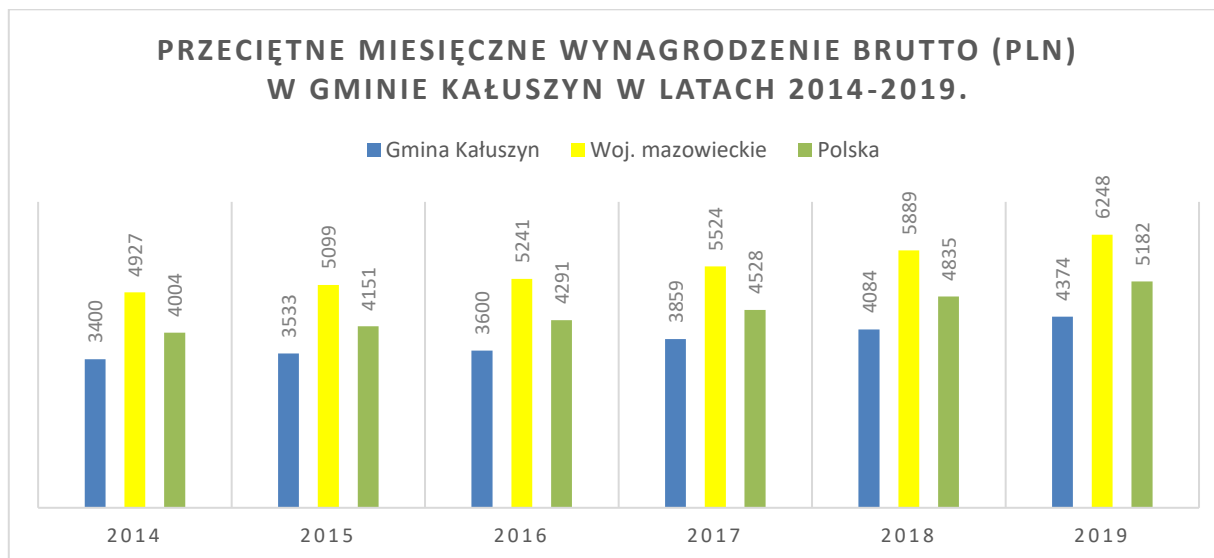
Osoby zaliczane do osób ze szczególnych grup na rynku pracy to osoby młode do 30 roku życia, osoby starsze po 50 roku życia, osoby długotrwale bezrobotne, bezrobotne kobiety i osoby bez kwalifikacji zawodowych. Te grupy zaliczane są do grup społecznych narażonych na ryzyko wystąpienia bezrobocia długookresowego. Tendencja ogólnopolska wykazuje, że większość osób bezrobotnych w gminach stanowią kobiety. Wynika to głównie z roli społecznej, jaką pełni kobieta w życiu codziennym.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Zdecydowanie częściej kobiety pełnią funkcje gospodyń domu i sprawują opiekę nad osobami zależnymi. Z tego głównie powodu nie podejmują zatrudnienia.

W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Kałuszyn wynosiło 4 373,77 PLN, co odpowiada 84,40% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Poniższy wykres przedstawia jak kształtowała się wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia na przełomie lat 2014- 2019 w Gminie Kałuszyn, woj. mazowieckim oraz w kraju.

Wykres 12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) w Gminie Kałuszyn w latach 2014-2019.

Źródło: opracowanie własne - na podstawie Bank Danych Lokalnych GUS.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Kałuszyn dominująca grupa 27,0% pracuje w przemyśle i budownictwie, 24,5% pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) natomiast 21,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja). Grupa 1,6% aktywnych zawodowo mieszkańców pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Na przestrzeni ostatnich kilku lat zmienia się w Polsce sytuacja na rynku pracy w obszarze bezrobocia. Rynek pracy z rynku pracodawcy przekształcił się w rynek pracownika a krajowa gospodarka odczuła brak rąk do pracy. Brak pracowników a także zmniejszanie się grupy osób zdolnych do pracy będzie skutkowało zmniejszeniem wpływów podatkowych do budżetu oraz zmianą potrzeb mieszkańców. Wyzwaniem pozostaje wciąż aktywizacja grup bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj. długotrwale bezrobotnych, osób młodych i po 50 roku życia. Kategoria bezrobocia zmniejszyła swoją rolę w obszarze ekonomicznym, pozostaje nadal wyzwaniem w obszarze społecznym (aktywizacja osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy).

Gmina Kałuszyn we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy i Ośrodkiem Pomocy Społecznej prowadzi aktywizację osób bezrobotnych w dostępnych formach. W 2020 roku dla 7 osób bezrobotnych formą aktywizacji osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku była organizacja prac społecznie użytecznych.

WNIOSKI

Dogodne warunki dla mikro i małych firm.

Ryzyko wystąpienia dalszych negatywnych zjawisk społecznych oraz załamania gospodarczego w związku z epidemią koronawirusa.

Niewystarczająca ilość terenów przeznaczonych pod rozwój inwestycji produkcyjno – usługowych w lokalizacjach atrakcyjnych dla inwestorów.

Niska aktywność gospodarcza mieszkańców gminy.

Bardzo dobra dostępność komunikacyjna zapewniająca połączenia drogowe o zasięgu regionalnym i międzynarodowym i rozwój działalności gospodarczej.

WYZWANIA

Podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki lokalnej.

Skuteczna promocja gospodarcza i inwestycyjna

Realizacja inwestycji infrastrukturalnych przyczyni się do rozwoju gospodarczego Gminy Kałuszyn.

Wsparcie przedsiębiorców w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Diagnoza środowiskowa Gminy Kałuszyn

Część 4. Diagnoza środowiskowa Gminy Kałuszyn.

Środowisko naturalne, fauna i flora

Gmina Kałuszyn położona jest w dorzeczu Bugu na pograniczu dwóch regionów geograficznych: Kotliny Warszawskiej na zachodzie i Wysoczyzny Siedleckiej na wschodzie. Mazowsze pod względem ukształtowania powierzchni stanowi płaską kotlinę, jednak na wschód od Wisły teren ten podnosi się z wolna osiągając pod Kałuszynem 223 m n.p.m. Występuje tu niewielki rozdoliniony garb, będący najokazalszą wyniosłością pomiędzy Wisłą

i Bugiem, dalej zaś ciągną się już monotonne równiny podlaskie. Ta wyniosłość terenu dość silnie rozcięta przez erozję licznych cieków wodnych nazywana jest w literaturze „guzem kałuszyńskim”. Ponieważ tu bierze początek kilka małych rzeczek płynących do Wisły i Bugu, niektórzy autorzy ten guz terenowy nazywają również „kałuszyńskim węzłem wodnym”.

Gmina Kałuszyn charakteryzuje się znaczną powierzchnią gruntów rolnych – na ogólną powierzchnię geodezyjną 95 km² stanowią one 68,9 %, zaś powierzchnia lasów i gruntów pod zalesienie stanowi 22,8 %.

Przez Kałuszyn, a także w pobliżu miejscowości Olszewice i Szymony przepływa rzeczka Witówka. W okolicach Sinołęki, Milewa i Mroczek, przepływa rzeczka Gawroniec, kierująca się ku północnemu zachodowi.

W pobliżu Chrościc i Wólki Kałuskiej przepływa rzeczka Rządza, która w początkowym biegu płynie w kierunku południowym i południowo-zachodnim, a następnie kieruje się ku północnemu zachodowi.

Ważnym dziedzictwem Gminy Kałuszyn są zasoby przyrodnicze.

Na terenie Gminy występują:

- pomniki przyrody ożywionej - lipa drobnolistna zlokalizowana na terenie probostwa Parafii Rzymsko-Katolickiej w Kałuszynie: lipa drobnolistna "Renata" znajdująca się w parku podworskim w Sinołęce oraz dąb szypułkowy w miejscowości Leonów,
- pomniki przyrody nieożywionej – głazy narzutowe na gruntach wsi Garczyn Duży: dwa granity różowe- średnioziarnisty i gruboziarnisty oraz gnejsz szary,
- użytek ekologiczny „Sosny Olszewickie” o pow. 0,22 ha, którego przedmiotem ochrony jest unikatowe stanowisko sosny zwyczajnej o zachowanym naturalnym pokroju korony, starodrzew sosnowy liczy ok. 300 lat,
- na terenie gminy znajduje się fragment rezerwatu przyrody „Przełom Witówki”,
- powierzchni ok. 6,25 ha, który w całości zajmuje obszar 92,11 ha i położony jest w obrębie gminy Mrozy,
- południową część gminy obejmuje Miński Obszar Chronionego Krajobrazu,
- parki zabytkowe znajdują się przy dworach w Sinołęce i Gołębiówce,
- zbiornik wodny „Zalew Karczunek”, który jest siedliskiem ptactwa wodnego, ryb oraz służy do celów wypoczynkowo-rekreacyjnych.

W Gminie Kałuszyn ochronie z przepisów odrębnych podlegają:

Rezerwat Przyrody „Przełom Witówki” (M.P. Nr 5 z dnia 23 stycznia 1996 r. poz. 54, zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 grudnia 1995 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody). Według aktu powołującego, celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych dobrze wykształconych zespołów roślinnych, zarówno leśnych jak i nieleśnych, z występującymi tu gatunkami chronionymi. Ochroną został objęty obszar lasu, gruntów rolnych, wód i nieużytków o pow. 92,30 ha (obecnie 92,82ha) położony w gminach Mrozy i Kałuszyn pow. miński. Rezerwat leży w leśnictwie Pełczanka w granicach Mińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Jest to piękny krajobrazowo fragment przełomu rzeki Witówki z urozmaiconymi zbiorowiskami leśnymi i bagiennymi. Należą do nich ols porzeczkowy, łęg wiązowo-jesionowy i jesionowo-olszowy, grąd subkontynentalny oraz zbiorowiska nieleśne przy cieku wodnym: zespół sitowia leśnego i zespół turzycy błotnej. Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie 196 gatunków roślin naczyniowych, w tym licznych gatunków ściśle i częściowo chronionych takich jak: wawrzynek wilczczyko, widłaki goździsty i jałowcowaty, kruszczyk szerokolistny, storczyk szerokolistny, storczyk Fuchsa, listera jajowata, grązel żółty, grzybienie białe, lilia złotogłów, turówka leśna, bagno zwyczajne. Na obszarze rezerwatu występują rośliny z grupy gatunków rzadkich i rzadkich regionalnie, m.in.: narecznica szerokolistna, czartawa drobna, porzeczką alpejską, kokorycz pełna, ligustr pospolity, brodobrzanka wodna, wiechlina odległokłosa. Ze względu na dużą różnorodność biotopów bogata i zróżnicowana jest także awifauna rezerwatu. Na jego terenie w bezpośrednim sąsiedztwie zaobserwowano co najmniej 69 gatunków ptaków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych. Na uwagę zasługują szczególnie: kobuz, dzięcioły czarny i średni, samotnik, siniak, dziwonka, strumieniówka, muchołówka mała, brodziec samotny, wodnik, myszołów zwyczajny, mysikrólik, słonka, puszczyk.

Miński Obszar Chronionego Krajobrazu (Uchwała Nr 125/19 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 10 września 2019 r. w sprawie Mińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu – Dziennik Urzędowy Woj. Mazowieckiego z 2019 r. poz. 10882). Celem ochrony jest ochrona terenów o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Miński Obszar Chronionego Krajobrazu leży na Wysoczyźnie Kałuszyńskiej. Obejmuje 29316 ha powierzchni, na której znajdują się rezerwaty przyrody „Jedlina” i „Rudka Sanatoryjna” oraz 66 pomników przyrody. Z wysoczyzny spływa rzeka Mienia w kierunku Wisły. Krajobraz ma charakter rolniczy i leśny. Jest to województwo mazowieckie, gminy: miasto Mińsk Mazowiecki, Mrozy, Mińsk Mazowiecki, Kałuszyn, Kotuń, Cegłów, Jakubów, Siennica, Dębe Wielkie. Na terenie Nadleśnictwa Siedlce leży niewielka część Mińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu o powierzchni 1807 ha. Charakterystyczną cechą tego obszaru jest dość duża jego lesistość wynosząca 37,8%. Ponadto występuje tu dużo łąk, gęsta sieć rzeczek i strumyków, bogata szata roślinna w stanie naturalnym (lasy mieszane, grądy, bory bagiennie, torfowiska, mchy i szuwały) oraz liczna grupa zwierząt prawnie chronionych i zagrożonych wyginięciem. Na terenie Mińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu projektowany jest rezerwat „Krzywickie Strugi” o powierzchni około 30 ha. W obrębie tej powierzchni znajduje się mszar torfowiskowy i otaczający go bór bagieny. Występują tu zbiorowiska roślinności torfowisk mszysto-turzycowych i mszarów. Stwierdzono tu zespół grzybieni północnych - jest to fitocenoza wodna rzadka w skali nie tylko Mazowsza i Podlasia, ale i w skali kraju. W borze bagienym porastającym obrzeża projektowanego rezerwatu występuje borówka bagienna, bagno zwyczajne i modrzewica zwyczajna.

Pomniki przyrody - Na terenie Gminy Kałuszyn występują 3 pomniki przyrody ożywionej i 3 pomniki przyrody nieożywionej. Dla pomników przyrody wskazuje się konieczność dokonywania zabiegów pielęgnacyjnych - zabezpieczających zgodnych z ogólnie przyjętymi zasadami, ochronę drzew w zasięgu korony i systemu korzeniowego nie mniejszy niż w promieniu 15,0m od zewnętrznej krawędzi pnia drzewa.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Tabela 21. Pomniki przyrody ożywionej objęte ochroną w Gminie Kałuszyn.

L.p.	Nazwa	Obwód (cm)/wysokość (m)	Lokalizacja	Uwagi
1.	Dąb szypułkowy „Lolek”	410/25	Leonów	Działka o nr ewid. 225
2.	Lipa drobnolistna (3-pniowa) „Renata”	244+266+340/20	Sinołęka	Zakład Doświadczalny Sinołęka/ obok drewnianej kaplicy w zabytkowym parku dworskim
3.	Lipa drobnolistna	449/16	Kałuszyn	Parafia Rzymskokatolicka/ w ogrodzie probostwa

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Tabela 22. Pomniki przyrody ożywionej objęte ochroną w Gminie Kałuszyn.

L.p.	Nazwa	Obwód (cm)/wysokość (m)	Lokalizacja	Uwagi
1.	Głaz narzutowy	Granit różowy drobnoziarnisty	Garczyn Duży	Teren prywatny/na skraju lasu sosnowego i na skraju żwirowni
2.	Głaz narzutowy	Granit różowy drobnoziarnisty	Garczyn Duży	Teren prywatny/rola pod lasem, ok. 150m od drogi pokrzywnika
3.	Głaz narzutowy	Gnejs szary drobnoziarnisty	Garczyn Duży	Teren prywatny/rola obok drogi gruntowej w odległości ok. 300m od wsi

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Użytek ekologiczny „Sosny Olszewickie” (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 167, z dnia 13 sierpnia 2001 r. poz. 2548, Rozporządzenie Nr 232 Wojewody Mazowieckiego z dnia 30 lipca 2001 r. w sprawie uznania na użytek ekologiczny). Stanowi on starodrzew obejmujący zgrupowanie sosen zwyczajnych, z których 14 najstarszych ma wiek ponad 300 lat. Użytek zajmuje obszar o powierzchni 0,22 ha. Stanowi unikatowe stanowisko sosny zwyczajnej o zachowanym naturalnym pokroju korony. Formy ochrony powierzchniowej.

Lasy ochronne - wodochronne (decyzja DL.Ip-0233-27/05 Ministra Środowiska z dnia 17 listopada 2005 r. w której za lasy ochronne uznano m.in. lasy stanowiące własność Skarbu Państwa o powierzchni 35,8 ha, położone w Nadleśnictwie Mińsk).

Wyznaczenie i utrzymanie systemu terenów o szczególnym znaczeniu przyrodniczym na terenie Gminy Kałuszyn, które będzie mieć za zadanie w pierwszym rzędzie trwałe utrzymanie bioróżnorodności oraz zachowanie charakterystycznych cech krajobrazu.

Priorytetowym celem Gminy powinien być zrównoważony ekorozwój polegający na właściwym kształtowaniu przestrzennej sieci osadniczej pozostającej w równowadze z powiązaniem przyrodniczymi. Przy planowaniu zagospodarowania przestrzennego w Gminie, należy zwrócić szczególną uwagę na racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska i ochronę walorów krajobrazowych.

Szczególnymi miejscami wymagającymi ochrony i zachowania w stanie istniejącym jest rezerwat przyrody „Przełom Witówki”, gdzie zbiorowiska roślinne są dobrze zachowane, mają bogaty skład gatunkowy, a występująca tu fauna w dużym stopniu podlega ochronie prawnej. Szczególną uwagę należy również zwrócić na ustanowiony w Olszewicach użytek ekologiczny oraz pomnik przyrody ożywionej. W Gminie Kałuszyn niezmiernie ważne jest utrzymanie terenów otwartych, korytarzy

ekologicznych, obszarów wartościowych przyrodniczo i atrakcyjnych krajobrazowo oraz właściwe wkomponowanie terenów do zainwestowania w strukturę przyrodniczą obszaru.

Obszar Miasta i Gminy Kałuszyn nie posiada statutu uzdrowiska ani statutu obszaru ochrony uzdrowiskowej zgodnie z przepisami odrębnymi.

Na obszarze gminy Kałuszyn występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Rządzy.

W celu ochrony życia i zdrowia ludzi oraz ochrony środowiska na tych obszarach nie należy wyznaczać nowej zabudowy oraz należy stosować przepisy ustawy Prawo Wodne, w szczególności dotyczące ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły. Na obszarze Miasta i Gminy Kałuszyn nie występują osuwiska a także obszary predestynowane do występowania ruchów masowych. Na obszarze gminy Kałuszyn nie wskazuje się obiektów i obszarów proponowanych do objęcia prawną ochroną przyrody.

Podsumowanie

W ramach polityki ochrony środowiska należy dążyć do:

- obniżenia negatywnego wpływu emisji zanieczyszczeń do powietrza poprzez:
  - stosowanie ekologicznych paliw do celów grzewczych,
  - tworzenie lokalnych sieci ciepłowniczych,
  - wykorzystywania alternatywnych źródeł ciepła i energii (kolektory słoneczne, pompy ciepła itp.),
  - tworzenia świadomości ekologicznej mieszkańców,
  - poprawę stanu dróg w celu redukcji spalin,
  - tworzenie naturalnych barier w postaci zieleni izolacyjnej, szczególnie wzdłuż ciągów komunikacyjnych,
- ochrony wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniem poprzez:
  - odpowiednią gospodarkę ściekową w tym bieżącą konserwację i modernizację systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków,
  - likwidację nielegalnych zrzutów ścieków do rzek,
  - edukację ekologiczną w tym stworzenie świadomości konieczności oszczędzania wody, promowanie wykorzystania dostępnych zasobów czystych wód powierzchniowych w procesach niewymagających wód podziemnych (np. prace porządkowe, podlewanie zieleni),
  - zachowania zieleni łęgowej wzdłuż linii brzegowej rzek,
  - w miarę możliwości nieingerowanie w istniejące koryta rzek i ich brzegi.
- ochrony gleb przed ich degradacją poprzez:
  - stosowanie kompleksowej gospodarki ściekowej,
  - przeciwdziałanie degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych,
  - przeciwdziałanie erozji gleb,
  - zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- zmniejszenia uciążliwości dla mieszkańców wywołanych hałasem poprzez:
  - wyeliminowanie z użytkowania środków transportu, maszyn i urządzeń, z których emisja hałasu nie odpowiada przyjętym standardom,
  - wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego oraz budowa obwodnicy południowo - zachodniej,
  - poprawienie organizacji ruchu ułatwiającej płynność jazdy,
  - poprawę stanu nawierzchni ulic,
  - rozbudowę ścieżek rowerowych,
  - zwiększenie ilości izolacyjnych pasów zieleni,

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

- właściwe kształtowanie linii zabudowy i brył powstających budynków w celu zminimalizowania wpływu hałasu drogowego,
- działania ograniczające hałas przemysłowy, zwłaszcza przez obowiązek wprowadzania pasów zieleni izolacyjnej.

Stan i ochrona środowiska

Gminę Kałuszyn charakteryzuje znaczna powierzchnią gruntów rolnych, stanowią one 68,9%, na ogólną powierzchnię geodezyjną 95 km², natomiast powierzchnia lasów i gruntów pod zalesienie to 22,8% ogólnej powierzchni.

Na terenie gminy występują głównie słabo urodzajne gleby V i VI klasy: bielcowe szczyrki i gleby piaszczyste. Pod względem klimatycznym gmina należy do dzielnicy środkowej, nie posiada terenów o odrębnych cechach mikroklimatycznych.

W Gminie Kałuszyn nie występują znaczące bogactwa mineralne, jednak główną rolę odgrywają surowce budowlane: bogate pokłady żwirów i pas gliny zwałowej. Udokumentowane złoża żwiru w znajdują się nieopodal miejscowości: Przytoka, Kazimierzów, Olszewice, Ryczołek.

W 2018 roku 12 obszarów górniczych było w eksploatacji, z których 4 posiadały decyzje na wydobycie i rekultywację, 7 obszarów posiadało decyzję na rekultywację.

Na terenie gminy nie występują istotne źródła emisji zanieczyszczeń gleby i ziemi ze źródeł przemysłowych. Jednak bardzo duże zagrożenie dla mieszkańców stwarza droga krajowa nr 2 przebiegająca przez miasto Kałuszyn i miejscowości Leonów, Ryczołek, pomiędzy gruntami wsi Sinołęka, Marysin, Stare Groszki.

Poza ruchem lokalnym, odbywa się tu ruch międzynarodowym, międzyregionalnym i regionalnym, co przyczynia się do wzrostu wypadkowości oraz powstawania zakłóceń w ruchu.

Ogrzewanie za pomocą pomp ciepła czy kolektorów słonecznych stanowi niewielki procent stosowanych rozwiązań, mimo coraz większego zainteresowania tematem alternatywnych źródeł energii. Wobec powyższego stężenie zanieczyszczeń gazowych (m.in. dwutlenku węgla, dwutlenku siarki) oraz pyłów powstających podczas procesów spalania uwalnianych do powietrza jest relatywnie duże.

W celu obniżenia wpływu emisji zanieczyszczeń do powietrza należałoby:

- promować stosowanie odnawialnych źródeł energii w celach grzewczych (energia elektryczna, gaz, oleje opałowe, itp.),
- zmniejszać zużycie energii poprzez wykonanie termomodernizacji budynków,
- poprawiać stan techniczny dróg w celu zmniejszenia emisji spalin,
- prowadzić akcję edukacyjną i informacyjną dla mieszkańców gminy o aktualnych, korzystnych dla środowiska systemach spalania paliw,
- tworzyć naturalne bariery izolacyjne (bufory zanieczyszczeń) wzdłuż ciągów komunikacyjnych,
- kształtować proekologiczne wzorce,
- promować i zwiększać atrakcyjność zbiorowych i proekologicznych środków transportu,
- zbudować sieci gazową w miejscowościach o zwartej zabudowie z dostosowaniem do zaopatrzenia obiektów w gaz do celów grzewczych,
- zmienić system ogrzewania z paliwa stałego na paliwo gazowe lub energię elektryczną.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Realizacja polityki wymagać będzie równoczesnych działań na rzecz redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących głównie ze źródeł: zakładów usługowych i produkcyjnych, ruchu pojazdów samochodowych, ogrzewania budynków mieszkaniowych i szklarni.

Redukcja zanieczyszczeń pochodzących z zakładów usługowych i produkcyjnych polegać będzie na:

- unowocześnianiu istniejących zakładów w kierunku zmniejszenia negatywnego oddziaływania na środowisko,
- dopuszczeniu lokalizacji nowych zakładów tylko na terenach wyznaczonych do tego celu w planach miejscowych, na warunkach zgodnych z przepisami odrębnymi.

Redukcja zanieczyszczeń powietrza powstających w wyniku ogrzewania budynków polegać będzie na:

- utrzymaniu i rozbudowie systemu zaopatrzenia w gaz umożliwiającym wykorzystanie gazu dla celów grzewczych,
- nowobudowane obiekty kubaturowe winny być ogrzewane w oparciu o paliwa „czyste” ekologicznie, takie jak: gaz olej opałowy lub energia elektryczna, opał ekologiczny,
- media grzewcze i ich rozwiązania techniczne powinny być urządzeniami z odpowiednimi atestami, nieobciążające środowiska,
- promocji energooszczędnych form budownictwa.

Redukcja oddziaływania zanieczyszczeń transportowych na otoczenie polegać będzie na:

- rozbudowie i poprawie stanu technicznego układu drogowego,
- monitorowaniu oddziaływania transportu na otoczenie i w przypadkach uzasadnionych stosowanie odpowiednich zabezpieczeń (np. ekranowe),
- budowie ścieżek rowerowych służących zarówno dla celów rekreacyjnych jak i dojazdów do pracy,
- tworzeniu ułatwień dla ruchu pieszego.

W celu obniżenia wpływu emisji zanieczyszczeń do gleby należałoby:

- rozwijać system gospodarki wodno-ściekowej,
- właściwie składować i zagospodarowywać odpady komunalne i przemysłowe, w tym zapobiegać występowaniu dzikich wysypisk.

W celu ochrony środowiska akustycznego należałoby:

- przebudować i zmodernizować drogi,
- poprawić stan nawierzchni ulic,
- rozbudować ścieżki rowerowe,
- wprowadzić ograniczenia uciążliwości prowadzonej działalności,
- wprowadzić zabezpieczenia akustyczne w postaci ekranów i osłon dźwiękoszczelnych lub poprawę izolacyjności akustycznej przegród wewnętrznych w budynkach narażonych na nadmierny hałas.

W ramach ochrony klimatu akustycznego zagospodarowanie obszarów narażonych na uciążliwości akustyczne powinno odbywać się w sposób minimalizujący zasięg i wpływ negatywnego oddziaływania zabudowy niewrażliwej na hałas.

Ponadto w Gminie Kałuszyn występuje zagrożenie w samochodowych przewozach substancji niebezpiecznych, w których największy udział ma przewóz paliw płynnych.

Innym rodzajem przewozów jest transport butli z gazem płynnym propan-butan. Dystrybucją gazu zajmuje się szereg różnego rodzaju firm, które nie zawsze mogą zapewnić transport specjalistycznym taborem.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Ponadto jednym z zagrożonych komponentów środowiska, na który powinno się zwracać szczególną uwagę przy sporządzaniu dokumentów planistycznych, jest klimat akustyczny. Jego stan ma znaczący wpływ na warunki życia mieszkańców, w tym również zdrowia.

W planach miejscowych należy zapewnić utrzymanie standardów środowiska we wszystkich aspektach, poprzez wprowadzenie wymogu utrzymania poziomu emisji substancji (wprowadzonych bezpośrednio lub pośrednio w wyniku działalności człowieka do wód, powietrza, gleby lub ziemi) oraz emisji energii (takich jak: hałas, wibracje, gazy, pyły, substancje złotonne, ścieki, niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne) na poziomie nie wyższym niż określony w przepisach wydanych na podstawie obowiązujących ustaw.

Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy Kałuszyn usługę odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych wykonuje podmiot wyłoniony w drodze przetargu nieograniczonego.

Z nieruchomości niezamieszkałych oraz nieruchomości na których prowadzona jest działalność gospodarcza odpady odbierały firmy wpisane do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

Szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kałuszyn określa Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kałuszyn uchwalony Uchwałą nr XIII/122/2020 Rady Miejskiej w Kałuszynie z dn. 14 lutego 2020 r.

Na terenie zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej Gminy Kałuszyn prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych, w ramach której wydzielane są następujące frakcje odpadów:

- papieru i tektury (w tym opakowania i gazety),
- szkła bezbarwnego i kolorowego (z wyłączeniem szkła okiennego i samochodowego),
- tworzywa sztucznego, metali i opakowań wielomateriałowych,
- odpadów ulegających biodegradacji (odpady zielone z ogrodów i kuchenne),
- popiołów z palenisk domowych,
- zmieszanych odpadów komunalnych - pozostałych po segregacji,
- zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- mebli i innych odpadów wielkogabarytowych,
- odpadów budowlanych i rozbiórkowych,
- zużytych opon.

Częstotliwość odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych została określona na podstawie Uchwały Nr XIII/123/2020 Rady Miejskiej w Kałuszynie z dnia 14 lutego 2020 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów. Odbiór odpadów odbywa się w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Odbiór odpadów od właścicieli nieruchomości jednorodzinnych i wielorodzinnych odbywa się raz na dwa tygodnie na terenie miasta Kałuszyna i raz na miesiąc na terenie wiejskim. W okresie od początku kwietnia do końca października odbieranie zmieszanych odpadów komunalnych oraz bioodpadów z nieruchomości wielolokalowych zlokalizowanych na terenie Miasta i Gminy Kałuszyn ustalono na raz na tydzień. Odbieranie odpadów wielkogabarytowych od właścicieli nieruchomości jednorodzinnych oraz wielorodzinnych z terenu Miasta i Gminy Kałuszyn ustalono na dwa razy w roku.

Odpady te umieszczano w workach oznaczonych kolorami:

- niebieski - na papier,
- żółty - na tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe i metale,
- zielony - na opakowania szklane,
- brązowy - na bioodpady,
- biały - na popiół,
- czarny - na odpady zmieszane.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Ponadto właściciele nieruchomości z terenu Gminy Kałuszyn mają możliwość we własnym zakresie dostarczyć wszystkie wymienione powyżej odpady do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych działającego przy Oczyszczalni Ścieków w Olszewicach, prowadzony przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Kałuszynie.

W Punkcie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych odbierane są odpady:

- papieru i tektury (w tym opakowania i gazety),
- szkła bezbarwnego i kolorowego (z wyłączeniem szkła okiennego i samochodowego),
- tworzywa sztucznego, metali i opakowań wielomateriałowych,
- odpadów ulegających biodegradacji (odpady zielone z ogrodów i kuchenne),
- popiołów z palenisk domowych,
- zmieszanych odpadów komunalnych - pozostałych po segregacji,
- zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- mebli i innych odpadów wielkogabarytowych,
- odpadów budowlanych i rozbiórkowych,
- zużytych opon,
- przeterminowanych leków i chemikaliów,
- odpadów niekwalifikujących się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek,
- zużytych baterii i akumulatorów,
- odpadów zdrewniałych oraz gałęzi z pielęgnacji zadrzewień,
- odpadów niebezpiecznych,
- tekstyliów i odzieży.

Odpady pozostałe, nie nadające się do segregacji należy zagospodarować w pierwszej kolejności w instalacjach komunalnych znajdujących się na liście wymienionej w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego.

Zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania i pozostałości z mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania zostały zgodnie z umową z podmiotem odbierającym odpady od właścicieli nieruchomości zamieszkałych przekazane do instalacji komunalnych znajdujących się na liście wymienionej w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Mazowieckiego.

Gmina Kałuszyn podejmuje działania zapobiegające powstawaniu odpadów, poprzez akcje informacyjno-edukacyjne na temat postępowania z poszczególnymi rodzajami odpadów oraz szkodliwości ich spalania. Ulotki informacyjne były dystrybuowane do mieszkańców za pośrednictwem strony internetowej, softysów, Urzędu Miasta w Kałuszynie, zamieszczone w lokalnej prasie „...kałuszyńskich”, przekazane do szkół.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Tabela 23. Ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie Gminy Kałuszyn w 2020 r.

L.p.	Rodzaj odpadów - stan na dzień 31.12.2020 r.	Masa odpadów (mg)
1.	łącznie ilość odpadów komunalnych odebranych od właścicieli nieruchomości na terenie Gminy Kałuszyn	1 616.330 Mg
2.	Ilość zebranych odpadów komunalnych wg poszczególnych frakcji: opakowania z tworzyw sztucznych	218,36 Mg
	szkło	85,03 Mg
	odpady z papieru i tektury	9,430 Mg
	popiół	23,850 Mg
	inne zbierane w sposób selektywny	14,58 Mg
	niesegregowane (zmieszane) odpady	796,75 Mg
	odpady wielkogabarytowe	104,790 Mg
	bioodpady	63,540 Mg
	gruz	300,00 Mg

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Osiągnięte przez Gminę Kałuszyn w 2020 r. poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia są następujące:

- papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło - 79%,
- inne niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe - 100%,
- odpady komunalne ulegające biodegradacji przekazywane do składowania - 4,30%.

Poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wymagane do osiągnięcia w 2020 r., ustalono zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2016, poz. 2167) oraz Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji obowiązujące do 16 lipca 2020 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 2412) poziomy wynoszą:

- papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło - min. 50%,
- inne niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe - min. 70%,
- odpady komunalne ulegające biodegradacji przekazywane do składowania - max. 35%.

Jak wynika z powyższego wymagane poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia zostały przez Gminę Kałuszyn osiągnięte.

W 2020 r. do składowania przekazano 424,88960,013 Mg odpadów komunalnych będących pozostałościami z sortowania i pozostałościami z mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych.

Gmina Kałuszyn realizuje program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest od 2008 r., tj. od przyjęcia Uchwałą Nr XII/87/08 Rady Miejskiej z dnia 29 kwietnia 2008 r. Gminnego Programu usuwania azbestu i wyrobów azbestowych na lata 2008-2030.

W związku z uchwaleniem nowego Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032 dokonano kolejnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest w 2012 roku i Uchwałą Nr XXVII/209/2014 Rady Miejskiej w Kałuszynie z dnia 28 lutego 2014 r. uchwalono Program usuwania wyrobów zawierających azbest na lata 2012-2032. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest jest na bieżąco uaktualniana.

Poniższe zestawienie przedstawia ilość wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych na terenie gminy Kałuszyn, unieszkodliwionych i pozostałych do usunięcia wg stanu na koniec 2020 roku.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Tabela 24. Ilość wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych na terenie gminy, unieszkodliwionych i pozostałych do usunięcia wg stanu na koniec 2020 roku.

L.p.	Nazwa wyrobu	Ilość ogólna wyrobów azbestowych	Ilość w posiadaniu osób fizycznych	Ilość w posiadaniu osób prawnych
Wyroby zinwentaryzowane (w kg)				
1.	W01 Płyty azbestowo - cementowe płaskie stosowane w budownictwie	75 356	69 431	5 925
2.	W02 Płyty azbestowo - cementowe faliste dla budownictwa	3 398 473	3 307 740	90 733
3.	Razem:	3 473 829	3 377 171	96 658
Wyroby unieszkodliwione (w kg)				
1.	W01 Płyty azbestowo - cementowe płaskie stosowane w budownictwie	10 376	10 376	0
2.	W02 Płyty azbestowo - cementowe faliste dla budownictwa	846 245	835 155	11 090
3.	Razem:	856 621	845 531	11 090
Pozostało do unieszkodliwienia (w kg)				
1.	W01 Płyty azbestowo - cementowe płaskie stosowane w budownictwie	64 980	59 055	5 925
2.	W02 Płyty azbestowo - cementowe faliste dla budownictwa	2 552 228	2 472 585	79 643
3.	Razem:	2 617 208	2 531 640	85 568

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

W ramach realizacji Programu usuwania azbestu w Gminie Kałuszyn w 2020 roku odebrano od właścicieli oraz zdemontowano z dachów oraz odebrano i unieszkodliwiono 113,568 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zadanie to realizowane było z dofinansowaniem z dwóch programów: z Ogólnopolskiego Programu finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest, a także z programu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dofinansowanie stanowiło 100 % kosztów realizacji programu.

W lipcu 2019 r. Burmistrz Kałuszyna podpisał porozumienie z WFOŚiGW w Warszawie w ramach, którego Gmina Kałuszyn przystąpiła do współpracy przy realizacji programu „Czyste powietrze”. Wg informacji WFOŚ i GW w Warszawie w okresie od początku trwania programu do 31 grudnia 2020 r. zostało złożonych 19 wniosków na realizację przedsięwzięć na nieruchomościach położonych na terenie miasta i gminy Kałuszyn, z czego 17 zostało rozliczonych z końcową wypłatą środków, 2 są w trakcie realizacji. Na realizację przedsięwzięć na terenie miasta złożono 9 wniosków, w tym 7 dla budynków istniejących i 2 dla nowobudowanych a także 10 na terenie wiejskim gminy, w tym 5 dla istniejących i 5 dla nowobudowanych. Realizowane przedsięwzięcia w ramach programu to : zakup i montaż nowego źródła ciepła - 18, zakup, montaż lub modernizacja instalacji wewnętrznych - 4, docieplenie przegród budowlanych w budynku - 3, zakup i wymiana stolarki zewnętrznej - 1, zakup i wymiana drzwi zewnętrznych - 6.

Na terenie Gminy Kałuszyn w 2020 roku przeprowadzono inwentaryzację źródeł ciepła. Zadanie zostało zrealizowane z dofinansowaniem dotacją 100,00% ze środków budżetu Województwa Mazowieckiego w ramach „Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Ochrony Powietrza MAZOWSZE 2020”.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Inwentaryzacją objęte były wszystkie budynki oraz lokale na terenie Gminy Kałuszyn, w których znajdowały się źródła ciepła. Zinventaryzowano łącznie 1787 budynków i lokali.

Największą liczbę stanowiły:

- budynki mieszkalne jednorodzinne - 1571,
- budynki wielorodzinne - 43, w części budynków lokale są ogrzewane indywidualnie, w sumie - 144 budynki i lokale wielorodzinne,
- budynki użyteczności publicznej -22,
- budynki usługowe -37,
- pozostałe budynki tj. budynki biurowe i przemysłowe -13.

Zinventaryzowano w sumie 2063 źródeł ciepła. Na terenie Gminy Kałuszyn dominują przede wszystkim kotły opalane węglem oraz drewnem. Duży udział w ogólnej liczbie źródeł ciepła odgrywa ogrzewanie elektryczne, które stanowi w głównej mierze sposób ogrzewania ciepłej wody użytkowej. Obserwuje się również znaczącą liczbę kotłów gazowych oraz pieców kaflowych (głównie na terenach wiejskich w starych budynkach drewnianych) a także pieców wolnostojących (głównie w lokalach komunalnych).

W przypadku 278 kotłów nie określono rodzaju stosowanego paliwa, co wynikało z niemożliwości skontaktowania się z właścicielami lub zarządcami budynków.

Rodzaj stosowanego paliwa i liczbę źródeł ciepła przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 25. Rodzaj stosowanego paliwa i liczba źródeł ciepła w Gminie Kałuszyn.

L.p.	Rodzaj stosowanego paliwa	Liczba źródeł [szt.]
1.	kotły opalane węglem	586
2.	kotły opalane drewnem	534
3.	kotły opalane pelletem	14
4.	kotły gazowe	76
5.	kotły olejowe	44
6.	ogrzewanie elektryczne	242
7.	sieć ciepłownicza	13
8.	pompa ciepła	6
9.	kolektory słoneczne	9
10.	piec	13
11.	piecokuchnia	30
12.	piec wolnostojący	68
13.	kominek	23
14.	piec kaflowy	127
15.	suma	1785

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Zdecydowana większość źródeł ciepła służy zarówno do ogrzewania budynku jak i ogrzewania ciepłej wody użytkowej – 1528 źródeł ciepła, 185 źródeł ciepła służy wyłącznie do ogrzewania pomieszczeń, natomiast 223 źródła ciepła służy wyłącznie do podgrzewania ciepłej wody użytkowej. Piece wolnostojące w większości przypadków służą wyłącznie do ogrzewania pomieszczeń, natomiast ogrzewanie elektryczne wykorzystywane jest w przeważającej większości do ogrzewania ciepłej wody użytkowej.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

W najbliższych latach na terenie Gminy Kałuszyn przewiduje się termomodernizację budynków publicznych gminy oraz termomodernizacji oraz montaż dodatkowych źródeł energii odnawialnej, tj.:

- termomodernizacja istniejącego budynku świetlicy wiejskiej w Milewie,
- montaż paneli fotowoltaicznych na budynku OSP w Falbogach,
- montaż paneli fotowoltaicznych na budynku OSP w Sinołęce,
- wykonanie termomodernizacji budynku OSP w Wąsach,
- wykonanie termomodernizacji i montaż paneli fotowoltaicznych na budynkach świetlic wiejskich w Garczynie Dużym i Patoku,
- montaż paneli fotowoltaicznych oraz pompy ciepła w budynku OSP i świetlicy wiejskiej w Gołębiówce,
- montaż paneli fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej,
- wykonanie termomodernizacji budynku OSP w Nowych Groszkach.

WNIOSKI

Walory przyrodniczo-krajobrazowe
Korzystne warunki środowiskowe dla
rozwoju sieci osadniczej.

Dobry stan środowiska
przyrodniczego warunkujący rozwój
turystyki i rekreacji.

Ryzyko powstawania wielu
niekorzystnych zjawisk związanych
z zanieczyszczeniem środowiska
prowadzących do nieodwracalnych
zmian ekosystemu.

WYZWANIA

Dalsze podnoszenie świadomości
ekologicznej wśród mieszkańców
Gminy Kałuszyn.

Poprawa stanu środowiska
naturalnego, w szczególności
czystości powietrza (eliminowanie
nieekologicznych źródeł ciepła,
fotowoltaika oraz termomodernizacja
budynków użyteczności publicznej),
nowe nasadzenia drzewostanu.

Zagospodarowanie przestrzeni
w oparciu o zrównoważoną ekologię.

Diagnoza sytuacji przestrzennej Gminy Kałuszyn

Część 5. Diagnoza sytuacji przestrzennej Gminy Kałuszyn.

Zagospodarowanie przestrzenne

Celem szeroko zaplanowanych działań na obszarze Gminy Kałuszyn jest przede wszystkim podniesienie jakości życia mieszkańców, aktywizacja ekonomiczna, poprawa jakości przestrzeni i środowiska naturalnego.

Obecnie, kiedy spopularyzowano idee zrównoważonego rozwoju i projektowania gminy, głos społeczności, dotyczący kształtu przestrzeni publicznych, staje się coraz ważniejszy. Wzrastająca świadomość społeczna, dotycząca coraz lepszych warunków do życia spowodował, że mieszkańcy chcą uczestniczyć w procesie projektowania nowych przestrzeni publicznych.

Ponadto kierunki zmian zagospodarowania przestrzennego Gminy Kałuszyn powinny być oparte o zasadę zrównoważonego rozwoju oraz uwzględniać istniejące i przewidywane procesy, które w znacznym stopniu determinują przekształcenie sposobu zagospodarowania obszaru miasta i gminy Kałuszyn. Wprowadzane w studium zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym mają mieć na celu szeroko rozumiany rozwój społeczno - gospodarczy, podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie konkurencyjności obszaru gminy w regionie.

Podstawą osiągnięcia celów polityki przestrzennej i określenia kierunków rozwoju przestrzennego jest wykorzystanie uwarunkowań wynikających ze środowiska przyrodniczego i kulturowego, położenia i powiązań zewnętrznych gminy, dotychczasowego zainwestowania i zagospodarowania gminy. Uwzględnienie wytycznych zawartych w dostępnych opracowaniach oraz bilans potrzeb i możliwości rozwoju gminy pozwala określić funkcję poszczególnych jednostek i obszarów oraz założenia polityki przestrzennej

Zasady kształtowania polityki w zakresie planowania przestrzennego na szczeblu gminy określa ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Na mocy tej ustawy plany, które zostały uchwalone przed dniem 1 stycznia 1995 r. wygasły w 2003 r.

Moc obowiązującą zachowały jednak plany zagospodarowania przestrzennego uchwalone w latach 1996-2002. Są to dokumenty dotyczące pojedynczych nieruchomości na terenie wiejskim gminy - 9 uchwał z lat 1996, 1997, 1999, 2000, 2002 - 5 uchwał.

W kolejnych latach tworzone były następujące dokumenty planistyczne:

W 2012 roku zostały uchwalone przez Radę Miejską w Kałuszynie dwa główne dokumenty planistyczne:

- 1) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kałuszyn zostało uchwalone uchwałą Nr XVI/105/2012 Rady Miejskiej w Kałuszynie z dnia 24 października 2012 r.
- 2) Uchwałą Nr XVI/106/2012 Rady Miejskiej w Kałuszynie z dnia 24 października 2012 r. został uchwalony miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kałuszyn w obszarze A;
- 3) Plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru B w mieście Kałuszyn został zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej Nr XXII/190/2013 w dniu 27 września 2013 r.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

W następnych latach w celu umożliwienia działań inwestycyjnych i pro-rozwojowych dokonywane były zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla miasta: uchwałą Rady Miejskiej Nr XXXIV/223/2017 z dnia 11 września 2017 r. dokonano zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kałuszyn w obszarze A; uchwałami Nr XXVI/189/2017 z dnia 7 lutego 2017 r. i Nr XXXIV/224/2017 z dnia 11 września 2017 r. zatwierdzono zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kałuszyn w obszarze B; Uchwałą Nr XXII/189/2013 Rady Miejskiej z dnia 27 września 2013 r. został zatwierdzony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla potrzeb przeprowadzenia linii energetycznej 400 kV Miłosna-Ujrzanów przez teren gminy Kałuszyn.

W dniu 26 czerwca 2015 r. Rada Miejska podjęła uchwałę Nr VII/44/2015 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kałuszyn.

W marcu 2018 r. podjęto uchwałę Nr XXXVIII/261/2018 o przystąpieniu do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kałuszyn w obszarze A- dotyczy zmiany zagospodarowania terenu przy ul. Zamojskiej – straciła moc uchwałą nr VIII/76/2019 Rady Miejskiej z dnia 30 sierpnia 2019 r.

W 2019 roku Rada Miejska podjęła następujące uchwały planistyczne:

- Uchwała nr VII/67/2019 z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu Przytoka gmina Kałuszyn,
- Uchwała nr VIII/74/2019 z dnia 30 sierpnia 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kałuszyn dla obszaru zabudowy przemysłowej i przemysłowo – usługowej – rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody mazowieckiego z dnia 26.09.2019 r. stwierdzające nieważność wym. Uchwały,
- Uchwała nr VIII/75/2019 z dnia 30 sierpnia 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kałuszyn dla obszaru zabudowy wielorodzinnej,
- Uchwała nr VIII/76/2019 z dnia 30 sierpnia 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kałuszyn w obszarze A uchwalonego uchwałą nr XVI/106/2012 Rady Miejskiej w Kałuszynie z dnia 24 października 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2012 r. poz. 7196),
- Uchwała nr X/91/2019 r. z dnia 7 listopada 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kałuszyn dla obszaru zabudowy przemysłowej i przemysłowo - usługowej.

Miasto Kałuszyn posiada obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego opracowany w granicach administracyjnych. Gmina posiada kilka planów obejmujących niewielkie tereny.

Obszar wiejski gminy nie jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Dla tego obszaru instrumentem planowania przestrzennego są decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, zaś dla terenu pod inwestycje celu publicznego decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W Gminie planowane jest sporządzenie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kałuszyn dotyczącą głównie nowych terenów przewidzianych pod zabudowę produkcyjno – usługową i produkcyjną.

W 2020 r. do Urzędu Miejskiego w Kałuszynie wpłynęło 81 wniosków o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, wśród których wydano 53 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu, w tym 3 decyzje odmowne.

Większość wydanych decyzji dotyczyła zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - 42, kilka decyzji dotyczyło budowy farm fotowoltaicznych -6, zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

hodowlanych i ogrodniczych- 2, 1 decyzja dot. budowy zbiornika gazu oraz 2 decyzje dot. budynków gospodarczych.

W 2020 r. złożono 8 wniosków o wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Wydano 8 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego: w tym 1 decyzja dotyczyła budowy zbiornika gazu, 6 decyzji dotyczyło budowy sieci elektroenergetycznej na wnioski PGE Dystrybucja oraz 1 decyzja dotyczyła wniosku POLKOMTELU INFRASTRUKTURA na budowę kontenera technologicznego.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kałuszyn uporządkowano struktury przestrzenne tworząc wyodrębnione strefy zabudowy: mieszkaniowej, usługowej, produkcyjnej, terenów eksploatacji surowców naturalnych, terenów zieleni oraz terenów leśnych i rolnych. Obecna polityka przestrzenna gminy przewiduje znaczący wzrost terenów z przeznaczeniem na produkcję i usługi co pozwoli na stworzenie bogatej oferty inwestycyjnej, utworzenie nowych miejsc pracy, a w konsekwencji która przyczyni się również do zahamowania niekorzystnych procesów demograficznych. Rozwój terenów aktywności gospodarczej w Gminie Kałuszyn przyczyni się do wzrost przedsiębiorczości a tym samym do wzrost dochodów gminy. Określenie celów i kierunków polityki przestrzennej ma przyczynić się do poprawy warunków i rozwoju przedsiębiorczości, zwiększenia konkurencyjności w regionie czego efektem będą nowe inwestycje.

Podstawowe kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy można określić, jako:

- zachowanie ciągłości polityki poprzez utrzymanie zasadniczego podziału kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjętych we wcześniejszej polityce przestrzennej,
- zwiększenie oferty terenów produkcyjnych i produkcyjno – usługowych z wykorzystaniem położenia Gminy Kałuszyn a lokalizacją odcinka autostrady A2,
- wykorzystanie dogodnego położenia gminy i jej walorów przyrodniczych i kulturowych do wzrostu znaczenia funkcji turystycznej oraz rekreacyjnej,
- zwiększenie oferty terenów przeznaczonych do opieki nad osobami starszymi,
- dalszy rozwój infrastruktury technicznej związanej z sieciami kanalizacyjnymi, w sposób odpowiadający zmianom w zagospodarowaniu przestrzennym,
- maksymalne ograniczenie przeznaczenia nowych terenów wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, uwzględniając np. zmiany wynikające z planowanej komunikacji.

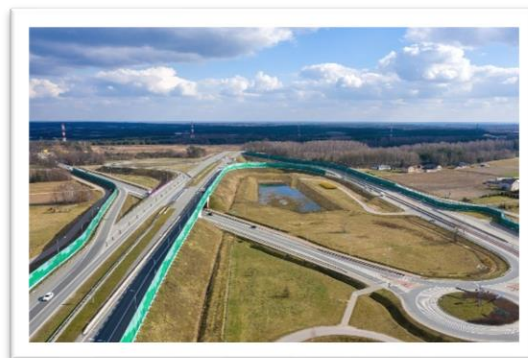
Na obszarze miasta i gminy Kałuszyn nie wyznacza się terenów przeznaczonych do lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m², ponadto na obszarze miasta i gminy Kałuszyn nie występują i nie wyznacza się obszarów przeznaczonych do lokalizacji zakładów zwiększonego ryzyka poważnej awarii przemysłowej (ZZR) oraz zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR). Z uwagi na bliskie położenie lotniska wojskowego w Mińsku Mazowieckim na obszarze miasta i gminy Kałuszyn zakazuje się lokalizacji obiektów, w tym infrastruktury technicznej o wysokości powyżej 50 m n.p.t.

Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta i gminy jest możliwe poprzez zagospodarowanie przestrzenne równoważnie uwzględniające m.in.:

- a) dynamiczny rozwój terenów przeznaczonych pod przemysł i usługi, głównie w mieście Kałuszyn przy drodze krajowej nr 2,
- b) optymalną eksploatację surowców naturalnych z zachowaniem bezpiecznej odległości od zabudowy mieszkaniowej,
- c) promowanie rozwoju turystyki i rekreacji, głównie w północno - zachodniej części gminy,
- d) odtworzenie miasta Kałuszyn, jako regionalnego ośrodka rozwoju.

Infrastruktura drogowa

Gmina Kałuszyn położona jest w nieopodal szlaków komunikacyjnych o znaczeniu międzynarodowym i międzyregionalnym. Istniejąca sieć drogowa zapewnia gminie połączenia w poszczególnych miejscowościach, a poprzez połączenia z drogami powiatowymi, wojewódzką i krajową zapewnia połączenia regionalnymi i ponadregionalnymi ośrodkami gospodarczymi. Położenie Gminy Kałuszyn sprawia, że posiada ona szczególnie korzystne powiązania komunikacyjne.

Przez teren gminy i miasto Kałuszyn przebiegają:

- droga krajowa nr 2 Świecko - Poznań - Warszawa - Siedlce - Terespol (odcinek o długości 14,5 km w granicach Gminy o znaczeniu międzynarodowym i międzyregionalnym),
- na terenie gminy w miejscowości Ryczołek zlokalizowany jest węzeł komunikacyjny obwodnicy Mińska Mazowieckiego na parametrach autostrady, co znacznie skraca czas przejazdu w kierunku do Warszawy,
- droga wojewódzka nr 697 - Kałuszyn - Grębków - Liw, o długości ok. 0,5 km w granicach gminy, realizująca powiązania pomiędzy drogą krajową nr 2 i drogą wojewódzką nr 637 (Warszawa - Węgrów - Sokołów Podlaski - Drohiczyn),
- drogi powiatowe zamiejskie o długości 36,196 km i miejskie (ulice zaliczone do kategorii dróg powiatowych) - o długości 10,665 km,
- drogi gminne o długości 76,5 km, z czego w granicach administracyjnych miasta długość ulic zaliczonych do kategorii dróg gminnych wynosi 13,8 km i na terenie gminy 62,7 km.
- istniejąca w sąsiedniej gminie Mrozy linia kolejowa.

Drogi powiatowe o istotnym znaczeniu dla obsługi ruchu zewnętrznego i wewnętrznego w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26. Drogi powiatowe zamiejskie.

L.p.	Numer drogi	Nazwa drogi	Klasa drogi	Długość drogi w km.
1.	2226W	Jakubów – Wiśniew – Kluki	Z	1,100
2.	2231W	Latowicz – Kałuszyn	Z	1,550
3.	2247W	Kałuszyn – Roguszyn	Z	5,412
4.	4247W	Cierpięta – Garczyn Duży	L	0,815
5.	2248W	Kluki – Wąsy	L	3,342
6.	2249W	Kałuszyn – Czarnogłów – Wiśniew	Z	7,433
7.	2250W	Kałuszyn – Jakubów	Z	2,904
8.	2251W	Kałuszyn- Milew – Falbogi	Z	3,795
9.	2252W	Milew – Kózki	Z	1,000
10.	2253W	Groszki Stare – Sinołęka – Trzebusza	L	3,085
11.	2254W	Groszki Stare – Skruda – Grodzisk	Z	5,760
12.			RAZEM	36,196

Z – droga klasy „zbiorcza”, L – droga klasy „lokalna”.

Źródło: dane Urzędu Miasta w Kałuszyne.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

Na terenie miasta Kałuszyn kategorię drogi powiatowej posiadają następujące ulice:

Tabela 27. Ulice powiatowe w mieście Kałuszyn.

L.p.	Nr ciągu drogowego	Nazwa ulicy	Klasa drogi	Długość ulicy w km
1.	2231 W	ul. Wojska Polskiego	Z	1,157
2.	2247 W	ul. 1-go Maja	Z	1,883
3.	2249 W	ul. Mostowa	Z	2,631
4.	2250 W	ul. Zawoda	Z	1,800
5.	2251 W	ul. Chopina	Z	0,250
6.	2251 W	ul. Martyrologii	Z	2,796
7.	2260 W	ul. Barlickiego	Z	0,140
8.	2269 W	Plac Kilińskiego	Z	0,100
9.			RAZEM	10,762

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Układ komunikacyjny Gminy zapewnia mieszkańcom stosunkowo łatwy dostęp do dużych ośrodków miejskich. Odległość z Kałuszyna do Warszawy wynosi 57 km, do Mińska Mazowieckiego 18 km, do Siedlec 33 km.

Stan rozwoju infrastruktury drogowej gminnej wpływa na dostępność komunikacyjną poszczególnych obszarów gminy a tym samym wpływa na atrakcyjność terenów inwestycyjnych (tworzenie lepszych i trwałych miejsc pracy) a także na poziom życia mieszkańców oraz ich konkurencyjność ekonomiczną gminy (wewnętrzna i międzynarodowa).

Poniższe zestawienie obrazuje długość dróg gminnych z uwzględnieniem rodzaju nawierzchni w latach 2013 i 2020.

Tabela 28. Stan ulic zaliczonych do kategorii dróg gminnych w mieście Kałuszyn w 2013 i 2020 roku.

L.p.	Rodzaj nawierzchni drogi	Długość drogi w km	
		2013	2020
1.	Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej:		
	- bitumiczne	8,50	8,687
	- kostka	0,50	1,469
	- betonowe	-	-
2.	Drogi o nawierzchni twardej nie ulepszonej:		
	- brukowce	0,20	0,20
	- tłuczniowe	-	-
	- żwirowe	1,600	1,413
3.	Drogi gruntowe	3,000	2,031
4.	Ogółem	13,80	13,80

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Poniżej przedstawiono stan dróg gminnych na terenie wiejskim gminy Kałuszyn w latach 2013 i 2020.

Tabela 29. Stan dróg gminnych na terenie wiejskim gminy Kałuszyn w 2013 i 2020 roku.

L.p.	Rodzaj nawierzchni drogi	Długość drogi w km	
		2013	2020
1.	Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej:		
	- bitumiczne	19,400	29,496
	- kostka	-	0,320
	- betonowe	-	1,220
2.	Drogi o nawierzchni twardej nie ulepszonej:		
	- brukowce	1,700	1,002
	- tłuczniowe	0,500	0,500
	- żwirowe	15,200	9,885
3.	Drogi gruntowe	25,900	20,277
4.	Ogółem	62,70	62,70

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Na terenie Gminy Kałuszyn poza wymienionymi wyżej drogami publicznymi są jeszcze inne drogi nie zaliczone do żadnej kategorii dróg publicznych. Dotyczą one szczególnie terenów wiejskich, dojazdowych do pól i położone na terenach leśnych, są drogi wewnętrzne, nie skategoryzowane.

Dostępność i jakość sieci dróg gminnych wzbudziła zadowolenie ponad połowy ankietowanych - 58,3% ocen pozytywnych.

W perspektywie kilku kolejnych lat na terenie gminy planowane są inwestycje dotyczące infrastruktury drogowej, które w znacznym stopniu przyczynią się do poprawy połączeń drogowych.

Wśród planów inwestycyjnych na terenie gminy wymienia się:

- budowa drogi wewnętrznej stanowiącej obwodnicę dla miejscowości Olszewice, Kałuszyn,
- budowa chodnika przy ul. Wyzwolenia - od ul. Ogrodowej do ul. Wojska Polskiego,
- budowa ul. Robotniczej,
- budowa ul. Ogrodowej wraz z oświetleniem drogowym,
- budowa ul. Kwiatowej,
- budowa drogi łączącej ul. Martyrologii z ul. Warszawską przy stacji CPN Shell,
- budowa ul. Jutrzenki,
- budowa dróg przy osiedlu znajdującym się przy ul. Ogrodowej w stronę m. Patok.

Komunikacja publiczna

Komunikacja zbiorowa

W Gminie Kałuszyn transport publiczny lokalny i dalekobieżny mieszkańcom zapewnia komunikacja PKS Sokołów Podlaski. Realizuje on połączenia miejscowości na terenie gminy z miastem Kałuszyn, Mińsk Mazowiecki jak również z Warszawą. Ponadto w 2019 roku usługi przewozowe na trasie Kałuszyn - Mińsk Mazowiecki uruchomiła firma BAGS. Usługi przewozowe świadczy również 9 przewoźników dalekobieżnych korzystających z przystanków na dworcu autobusowym w Kałuszynie.

Mieszkańcy gminy mają możliwość korzystania z komunikacji kolejowej z oddalonych o kilka kilometrów Mrozów, w których od 18 grudnia 2020 r. podróżni mogą korzystać ze zrewitalizowanego dworca. Jest to drugi po Pruszkowie historyczny obiekt w województwie mazowieckim, który został udostępniony podróżnym po przebudowie w ramach programu inwestycji dworcowych na lata 2016-2023. Dzięki modernizacji, pochodzący z 1883 roku dworzec, odzyskał dawny blask. Całkowicie przebudowana przestrzeń obsługi pasażerów spełnia wszystkie współczesne standardy. Składa się ona z holu pełniącego funkcję poczekalni, pomieszczenia kasy biletowej oraz ogólnodostępnych toalet. Hol wyposażono w nowe ławki z podłokietnikami, współczesne oświetlenie, plansze informacyjne, elektroniczne tablice przyjazdów i odjazdów pociągów, a także nowy system informacji głosowej. Renowacji poddano również elewację budynku, na której odtworzono historyczne detale architektoniczne, m.in. obramowanie otworów okiennych czy gzymsy. Z elewacji usunięto wtórną warstwę ocieplenia, a także kraty w oknach. Ponadto wymieniono wszystkie okna i drzwi w budynku, odtwarzając je na wzór oryginalnych. Zwieńczeniem odbudowy elewacji było podkreślenie jej detali architektonicznych za pomocą nocnej iluminacji. Zakres prac budowlanych objął również szereg innych elementów. W ramach inwestycji wzmocniono konstrukcję budynku, wymieniono poszycie dachowe, wykonano izolację przeciwwilgociową, a także wybudowano całkowicie nową klatkę schodową oraz windę.

Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa

W Gminie Kałuszyn długość sieci wodociągowej wynosi 94,42 km, z czego 15,82 km w mieście i 78,6 km na obszarze wiejskim. Ilość przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania - 1794, z czego w mieście - 728, na terenie wiejskim - 1066.

Istniejąca sieć wodociągowa zaopatruje w wodę niemal wszystkich mieszkańców miasta i gminy (jedynie Gołębiówka zaopatrywana jest w wodę ze stacji w Piasecznie). Wg sprawozdania Zakładu Gospodarki Komunalnej w Kałuszynie w 2020 roku sprzedano 250.526,58 m³ wody, tj. 93,59% sprzedaży w 2019 roku.

Podział sprzedaży wody w 2020 r. na poszczególne grupy odbiorców przedstawiała się następująco:

- gospodarstwa domowe - 186.085,24 m³,
- sprzedaż hurtowa wody dla Jakubowa, Wierzbna, Grębkowa - 41.576,00 m³,
- pozostali odbiorcy, zakłady pracy - 22.865,34 m³.

Największą grupę odbiorców wody stanowiły gospodarstwa domowe – 74,28%, sprzedaż hurtowa wody dla gminy Jakubów, Wierzbna i Grębkowa stanowiła 22,34%, dla zakładów pracy 12,29%.

Sprzedaż wody z poszczególnych ujęć w roku 2019 i 2020 przedstawiała poniższe zestawienie:

Tabela 30. Sprzedaż wody z poszczególnych ujęć w Gminie Kałuszyn w latach 2019 - 2020.

L.p.	Lokalizacja hydroforni	Sprzedaż wody w 2018 r.	Sprzedaż wody w 2019 r.
1.	hydrofornia w Kałuszynie	123.762,64 m ³	123.262,81 m ³
2.	hydrofornia w Garczynie Dużym	121.468,64 m ³	99.312,22 m ³
3.	hydrofornia w Sinołęce	18.781,24 m ³	24.057,15 m ³
4.	zakup i odsprzedaż wody z hydroforni w Piasecznie	3.687,07 m ³	3.894,40 m ³
5.	Ogółem sprzedaż	267.699,59 m ³	250.526,58 m ³

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Gmina Kałuszyn w swoich zasobach posiada trzy stacje uzdatniania wody:

- w Garczynie Dużym - największa stacja o wydajności 1200 m³ na dobę użytkowana wspólnie z Gminą Jakubów. Ze stacji tej zaopatrywane w wodę są następujące miejscowości gminy Kałuszyn: Garczyn Duży, Garczyn Mały, Zimnowoda, Żebrówka, Kluki, Szembory, Abramy, Wąsy, Falbogi, Mroczi, Milew, Chrościce, Wólka Kałuska, Budy Przytockie, Przytoka, Ryczołek, Leonów, Kazimierzów, Marianka.
- w Kałuszynie - stacja o wydajności 815 m³ na dobę, zaopatruje w wodę miasto Kałuszyn oraz miejscowości Olszewice, Patok, Szymony, Wity.
- w Sinołęce - stacja o wydajności 245 m³ na dobę, zaopatruje w wodę miejscowości Sinołęka, Piotrowina, Nowe Groszki, Stare Groszki.

Dostęp do sieci wodociągowej jest jednym z elementów decydujących o dobrych warunkach życia mieszkańców. Realizacja pełnego zakresu usług powinna być zapewniona przez: budowę nowej i modernizację istniejącej sieci wodociągowej, prawidłową eksploatację sieci i urządzeń wodociagowych, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, racjonalne zarządzanie systemem wodociagowym, poprawę jakości wody z istniejących źródeł, tworzenie nowych ujęć zastępczych i awaryjnych, kontrolę filtracji do gruntów.

Na terenie gminy Kałuszyn przewiduje się zaopatrzenie w wodę w oparciu o istniejące ujęcia wody w mieście Kałuszyn (2 studnie), w miejscowości Sinołęka (2 studnie) i w miejscowości Garczyn Duży (2 studnie). Zasoby ujęcia są wystarczające dla pokrycia zapotrzebowania wody w gminie na najbliższe lata. Gmina jest zwodociagowana niemal w 100%. Wraz z rozwojem zabudowy i zagospodarowaniem nowych terenów planuje się rozbudowę sieci o brakujące odcinki.

Sieć kanalizacyjna i oczyszczalnia ścieków

Z uwagi na istniejące zainwestowanie oraz warunki terenowe niektóre rejony gminy Kałuszyn należy skanalizować systemem kanalizacji ciśnieniowej. Dopuszcza się stosowanie szczelnych zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. We wsi Olszewice oraz we wsi Sinołęka działanie sieci kanalizacyjnych będzie związane z odprowadzaniem ścieków do istniejącej oczyszczalni.

Na terenie gminy poza 2 istniejącymi, będą zlokalizowane jeszcze 3 oczyszczalnie ścieków:

- oczyszczalnia ścieków w Nowych Groszkach (odbiornikiem wód melioracyjnych w zlewni rzeki Kostrzyń), o średniej dobowej przepustowości 20m³/h,
- oczyszczalnia ścieków w Gołębiówce (odbiornikiem rzeka Kałuska), o średniej dobowej przepustowości 16m³/h,
- oczyszczalnia ścieków w Milewie (odbiornikiem rzeka Gawroniec), o średniej dobowej przepustowości 40m³/h.

Docelowo do oczyszczalni ścieków w Milewie doptywać będą ścieki z miejscowości: Wąsy, Falbogi, Mroczi i Milew.

Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska w Gminie Kałuszyn należy opracować koncepcję odprowadzania wód opadowych z ciągów komunikacyjnych i rozbudować kanalizację deszczową, co wpłynie korzystnie na poprawę jakości wód i zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska.

Długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2019 roku wynosiła 21,62 km, z czego w mieście 17,92 km i na terenie wsi Patok i Olszewice 3,7 km. Do sieci podłączonych jest 715 przyłączy, z czego w mieście 613 i 102 na terenie wymienionych wsi.

Według danych GUS w 2020 r. ilość ścieków bytowych odprowadzonych siecią kanalizacyjną - 84,1 dm³. W Gminie Kałuszyn z sieci kanalizacyjnej korzysta 2645 osób, z czego 2 362 osób w mieście Kałuszyn. Ogółem z kanalizacji korzysta w gminie 46% ludności (w mieście – 82,5%, na wsi – 9,8%).

Na terenie wsi Olszewice zlokalizowana jest biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia ścieków o wydajności 500m³ na dobę. Oczyszczalnia przyjmuje ścieki z sieci kanalizacyjnej z miasta Kałuszyn, wsi Patok i Olszewice oraz dowożone z pozostałych miejscowości.

W 2020 roku na oczyszczalnię przyjęto 84.176,65 m³ ścieków z kolektora i 14.437 m³ ścieków dowożonych. Porównując ilość przyjętych ścieków w roku 2019 (odpowiednio 81.161,16 m³ i 12.488 m³) nastąpił wzrost przyjętych ścieków - o 3,72% ścieków przyjętych z kolektora i o 15,61% ścieków dowożonych.

Poniższa tabela przedstawia ilość przyjętych ścieków do oczyszczalni w latach 2019 i 2020.

Tabela 31. Ilość przyjętych ścieków do oczyszczalni w 2019 i 2020.

L.p.	Ścieki przyjęte na oczyszczalnię	2019 r.	2020 r.
1.	Ścieki z kolektora	81.161,16 m ³	84.176,65 m ³
2.	Ścieki dowożone	12.488,00 m ³	14.437,00 m ³

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

W planach inwestycyjnych Gminy Kałuszyn znajdują się zadania polegające na budowie odcinków sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Istotnym przedsięwzięciem planowanym do realizacji w najbliższych latach jest:

- budowa sieci wodno-kanalizacyjnej od ul. Ogrodowej do ul. Warszawskiej (przy Hotelu Oła),
- budowa sieci wodno-kanalizacyjnej nad Zalewem Karczunek,
- budowa sieci wodociągowej łączącej ul. Martyrologii (wraz z przebicciem pod ul. Warszawską) z istniejącą siecią wodociagową,
- budowa sieci wodociągowej łączącej stronę północną z południową Kałuszyna na wysokości budynku OSP w Kałuszynie,
- wymiana azbestowej sieci wodociągowej,
- modernizacja SUW w Kałuszynie.

Sieć gazowa

W południowej części miasta firma Blue Gaz Sp. z o. o. prowadzi budowę sieci gazowej średniego napięcia. Proces dostarczania gazu w tej sieci odbywa się w oparciu o gaz ziemny w postaci skroplonej, który autocysternami transportowany jest do stacji regazyfikacji. Po zmianie stanu skupienia gaz ziemny rurociągami trafia do końcowych odbiorców. Sieć jest prowadzona od gminy Mrozy przez Olszewice do Kałuszyna.

Ponadto część mieszkańców korzysta z gazu propan - butan w butlach gazowych. Dystrybucja gazu propan - butan prowadzona jest przez kilku prywatnych pośredników.

Przez teren gminy (w Garczynie Dużym i Zimnowodzie) przebiega magistrala gazowa wysokiego ciśnienia: gazociąg ponadregionalny DN 700 (przystosowany do pracy pod ciśnieniem nominalnym 6,3 mPa i roboczym 5,5 mPa) Warszawa - Kobryń (tłocznia Rembelszczyzna).

Zgodnie z danymi GUS z 2020 r. długość czynnej sieci gazowej na obszarze Gminy Kałuszyn wynosi 8268 m (długość czynnej sieci przesyłowej - 1550 m oraz długość czynnej sieci rozdzielczej - 6718 m).

W Gminie Kałuszyn wskazuje się utrzymanie dotychczasowego sposobu zaopatrzenia mieszkańców w gaz tj. z wykorzystaniem butli gazowych dla celów bytowych, zbiorników na gaz dla celów bytowych i grzewczych oraz z sieci gazowej z gminy Mrozy.

Przewiduje się gazyfikację Gminy poprzez realizację gazociągu wyprowadzonego ze stacji redukcyjno - pomiarowej I stopnia w Narcie (gmina Jakubów) – dla północnej części gminy i w Kazimierzowie - dla miasta Kałuszyna i pozostałych miejscowości z uwzględnieniem kryterium ekonomicznej opłacalności.

Sieć ciepłownicza

Zaopatrzenie w ciepło w Gminie Kałuszyn odbywa się poprzez system kotłowni przydomowych i lokalnych zakładowych. Gmina jest właścicielem 2 kotłowni w Kałuszynie, które w ramach działalności statutowej obsługuje gminna jednostka - Zakład Gospodarki Komunalnej w Kałuszynie. Kotłownia przy ul. Polnej wytwarza ciepło poprzez dwa piece węglowe KMR o mocy 350 KW każdy, dostarcza ciepło do budynków placówek oświatowych, przedszkola, Urzędu Miejskiego, OSP, budynku mieszkalnego wielorodzinnego. Kotłownia przy ul. Zamojskiej została przebudowana w październiku 2013 roku. Po modernizacji pracuje na dwóch piecach na miał węglowy i eko-groszek o mocy 350 KW każdy. Z kotłowni tej ogrzewane są budynki: Biblioteki, Żłobka, Przychodni Zdrowia, budynek użyteczności publicznej wielofunkcyjny przy ul. Wojska Polskiego 20, budynki mieszkalne wielorodzinne.

Przewiduje się dalszy rozwój indywidualnych źródeł ocieplenia gospodarstw domowych. Planowana jest stopniowa rezygnacja z ogrzewania paliwem stałym na rzecz paliw ciekłych i gazowych. Ze względu na powierzchnię gminy i rozproszenie zabudowy nieuzasadniona jest budowa zbiorowego systemu zaopatrzenia w ciepło.

Zakłada się następujące kierunki rozwoju w zakresie ciepłownictwa:

- zapewnienie dostępu do gazu ziemnego przewodowego, w celu zwiększenia jego wykorzystania dla zaopatrzenia w ciepło,
- zalecana przebudowa kotłowni opalanych paliwem stałym na kotłownie wykorzystujące paliwa gazowe, energię elektryczną, olej opałowy, inne niskoemisyjne paliwa lub odnawialne źródła energii,
- redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego poprzez wdrażanie nowych technologii w zakresie spalania paliw oraz stosowania paliw ekologicznych.

Wymogi ochrony powietrza atmosferycznego wymuszają potrzebę podjęcia inicjatyw związanych ze zmianą obecnego rodzaju paliw używanych do celów grzewczych, szczególnie węgla i koksu, w kierunku wykorzystania paliw ekologicznych.

Postuluje się tworzenie lokalnych sieci ciepłowniczych i podłączenie do nich budynków z przestarzałymi kotłowniami i piecami węglowymi.

Postuluje się wprowadzenie alternatywnych/ekologicznych systemów wytwarzania ciepła i energii (kolektory, pompy ciepła, itp.). Przy zastosowaniu pomp ciepła w szczególności wodnych należy zachować odpowiednie odległości od ujęć wód podziemnych w celu zminimalizowania negatywnego wpływu na te ujęcia.

Postuluje się stopniowe zwiększenie efektywności energetycznej istniejących budynków, wykonanych w tradycyjnej technologii, niespełniających warunków energochłonności określonych stosownymi normami. Skuteczna termomodernizacja obiektów pozwala na zatrzymanie nawet 15 - 25% ciepła w budynkach, co jest równoważne ze zwiększeniem efektywności energetycznej i oszczędnością surowców energetycznych.

Sieć energetyczna

Zapotrzebowanie w energię elektryczną w Gminie Kałuszyn odbywa się z planowanej, budowanej, przebudowywanej, remontowanej i istniejącej infrastruktury technicznej elektroenergetycznej.

Istniejąca na terenie gminy Kałuszyn sieć energetyczna stanowi własność Zakładu Energetycznego. Jej stan techniczny jest zróżnicowany, w wielu miejscowościach wymaga modernizacji. W mieście Kałuszyn częściowo została przebudowana linia energetyczna z napowietrznej na kablową na osiedlu „za szkołą” i w rejonie ul. Mickiewicza. W związku z rozwojem budownictwa na terenie gminy w każdym roku uzupełniane są lampy oświetlenia ulicznego. W 2020 roku dobudowano 33 lampy oświetlenia ulicznego w m. Kałuszyn, Chrościcach, Leonowie, Piotrowinie, Przytoce Ryczołku, Szemborach. Aktualnie zainstalowanych jest 1160 lamp oświetlenia ulic, dróg i miejsc użyteczności publicznej.

Obecnie jedno z zadań inwestycyjnych planów rozbudowy systemu elektroenergetycznych sieci przesyłowych najwyższego napięcia 400 kV, dotyczy terenów gminy Kałuszyn. Spółka PSE S.A. buduje obecnie dwutorową linię przesyłową o napięciu 400 kV, która powiąże istniejące linie o relacjach: Kozienice - Siedlce Ujrzanów, Stanisławów - Siedlce Ujrzanów i Stanisławów - Narew k/Białegostoku. Linia pozwoli na zmianę układu sieciowego 400 kV wyprowadzającego energię z elektrowni Kozienice w kierunku Warszawy, Siedlec i północno-wschodniej Polski.

Przebiegająca przez gminę linia 110 kV Miłosna - Mińska Mazowiecki - Mrozy - Kotuń - Siedlce jest w dobrym stanie technicznym. W chwili obecnej na terenie gminy Kałuszyn nie planuje się budowy nowych linii WN 110 kV.

Duże znaczenie dla poprawy niezawodności zasilania gminy Kałuszyn i gmin sąsiednich energią elektryczną średniego napięcia 15 kV będzie miała modernizacja, przebudowa i rozbudowa systemu magistralnych linii SN 15 kV (wraz z powiązaniem międzyliniowymi), zarówno w systemie napowietrzonym jak i kablowym.

Najważniejszym kierunkiem rozwoju lokalnych sieci SN 15 kV i nN 0,4 kV jest ich modernizacja, przebudowa i rozbudowa związana z koniecznością poprawy parametrów technicznych dostarczanej energii i przyłączaniem nowych odbiorców.

Największych działań inwestycyjnych wymagają sieci pochodzące z lat 60-tych i 70-tych zlokalizowane we wsiach: Marianka, Chrościce, Kluki, Szembory, Abramy, Garczyn Duży, Zimnowoda, Gołębiówka, Milew, Wity, Mroczyki, Leonów, Żebrówka, Sinołęka, Szymony, Ryczołek oraz znaczna część sieci w mieście Kałuszyn.

Dostępność do Internetu, telefonizacja

Potrzeby mieszkańców w zakresie telefonizacji zabezpieczają głównie operatorzy sieci komórkowej, którzy dostarczają także Internet. Ponadto w gminie dostępny jest Internet radiowy. Rada Miejska w Kałuszynie podjęła Uchwałę Nr Nr165/2020 z dnia 10 listopada 2020 r. w sprawie przystąpienia Gminy Kałuszyn do wykonywania działalności w zakresie usług telekomunikacyjnych. Gmina zawarła umowę z Centrum Projektów Polska Cyfrowa w przedmiocie dofinansowania w wysokości 60.000 zł realizacji projektu „Publiczny Internet w Gminie Kałuszyn” w ramach PO PC na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa nr 1 „Powszechny dostęp do szybkiego Internetu” Działanie nr 1.1 „Wylimitowanie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego Internetu o wysokich przepustowościach.

W ramach realizacji projektu zostanie utworzonych 14 hotspotów - publicznych punktów dostępu do Internetu. Konieczna jest dalsza rozbudowa i modernizacja sieci telekomunikacyjnej oraz zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do szerokopasmowego Internetu.

Zakłada się następujące kierunki rozwoju w zakresie telekomunikacji:

- wspieranie realizacji nowoczesnych sieci telekomunikacyjnych,
- wspieranie rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego,
- zapewnienie dostępu do Internetu w miejscach publicznych m. in. biblioteki, domy kultury,
- lokalizacja masztów antenowych telefonii komórkowej zgodnie z przepisami odrębnymi.

Zgodnie z uchwałą Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r., zaprezentowane zostały zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych na terenie gminy Kałuszyn, które wynikają z ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (PZPWL) i są one zgodne z założeniami dla Strategii.

W granicach Gminy Kałuszyn znalazły się następujące priorytety inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- 1) w zakresie komunikacji:
  - a) budowa autostrady A-2 Warszawa - Siedlce odcinek Mińsk Mazowiecki - Siedlce,
- 2) w zakresie systemów energetycznych:
  - a) budowa linii 400 kV wraz ze zmianą układu sieci najwyższych napięć pomiędzy aglomeracją warszawską a Siedlcami (pomiędzy nacięciami linii Stanisławów - Narew, Stanisławów - Siedlce Ujrzanów, Koźnice - Siedlce Ujrzanów) - obecnie trwa zakończenie realizacji inwestycji.

WNIOSKI

Potencjał osiedleńczy i inwestycyjny wynikający z bliskości dużych ośrodków administracyjnych, usługowych i gospodarczych.

Bardzo dobra dostępność komunikacyjna zapewniająca połączenia drogowe o zasięgu regionalnym i międzynarodowym i rozwój działalności gospodarczej.

WYZWANIA

Podnoszenie jakości usług związanych z infrastrukturą techniczną i dostosowanie ich do zmieniających się potrzeb gospodarczych i warunków osadniczych.

Optymalizacja kosztów związanych z utrzymaniem i rozwojem infrastruktury sieciowej.

Zrównoważony rozwój Gminy Kałuszyn będący odpowiedzią na nowe, zmieniające się realne potrzeby mieszkańców.

Kontrolowany proces suburbanizacji.

Diagnoza finansowa Gminy Kałuszyn

Część 6. Sytuacja finansowa Gminy Kałuszyn.

W niniejszym rozdziale omówiona zostanie sytuacja finansowa Gminy Kałuszyn, w tym przede wszystkim wykonanie budżetu w ostatnich latach oraz inwestycje. Budżet na 2020 rok przyjęty został uchwałą nr XII/97/2029 Rady Miejskiej w Kałuszynie z dnia 30 grudnia 2019 r. W ciągu roku uchwałami Rady Miejskiej oraz zarządzeniami Burmistrza Kałuszyna wprowadzane były zmiany w przyjętym budżecie.

W 2020 r. wykonanie dochodów budżetu Gminy Kałuszyn ogółem wyniosło 31.904.858,79 zł na plan 32.307.208,63 zł (co stanowi 98,75 % planu), planowane wydatki w kwocie 30.957.867,63 zł zrealizowane zostały w kwocie 29.172.172,22 zł (co stanowi 94,23 % planu).

Strukturę planowanych i wykonanych dochodów budżetu Gminy Kałuszyn w 2020 r. przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela 32. Planowane i wykonane dochody budżetu Gminy Kałuszyn w 2020 r.

L.p.	Źródło dochodów	Plan		Wykonanie	
		Dochody w zł	% udział w budżecie	Dochody w zł	% udział w budżecie
1.	Dochody własne	12.831.262,86	39,72	13.152.236,35	41,22
2.	Subwencje z budżetu państwa	8.074.898,00	24,99	8.074.989,00	25,31
3.	Dotacje celowe	10.861.370,77	33,62	10.250.229,19	32,13
4.	Środki pozyskiwane z UE	539.586,00	1,67	427.404,25	1,34
5.	Dochody ogółem	32.307.208,63	100,00	31.904.858,79	100,00

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Jak wynika z powyższego zestawienia największe źródło planowanych i wykonanych dochodów gminy w 2020 r. stanowiły dochody własne -planowane 39,72%, wykonane 41,22%, w dalszej zaś kolejności dotacje celowe i subwencje z budżetu państwa.

Strukturę wykonanych dochodów własnych Gminy Kałuszyn wg głównych źródeł w latach 2019-2020 oraz dynamikę wzrostu obrazuje poniższa tabela.

Tabela 33. Wykonane dochody własne Gminy Kałuszyn w latach 2019-2020.

L.p.	Źródła dochodów własnych	2019 r.	2020 r.	Dynamika wzrostu w %
		Dochody wykonane w zł	Dochody wykonane w zł	
1.	Podatki i opłaty w tym:			
	- Podatek od nieruchomości	6.548.098,35	7.423.980,57	113,38
	- Podatek od środków transportowych	4.068.894,92	4.628.075,20	113,74
	- Podatek rolny	368.375,72	387.419,83	100,27
	- Podatek leśny	263.801,09	271.611,90	102,97
		85.154,92	84.651,95	99,41
2.	Dochody ze sprzedaży mienia	249.202,00	243.489,40	97,71
3.	Udziały w PIT	4.283.284,00	4.101.197,00	95,75
4.	Udziały w CIT	35.693,93	32.679,29	91,55
5.	Pozostałe dochody	1.128.585,26	1.350.890,09	119,70
6.	Dochody własne ogółem	12.244.836,54	13.152.236,35	107,41

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

W 2020 r. wykonane dochody własne gminy były wyższe o 7,41%, tj. ok. 907 tys. zł w porównaniu do roku 2019. Najwyższy wzrost nastąpił w pozostałych dochodach - 19,70% z tytułu zwrotu podatku VAT od inwestycji wod. kan. za 2019 r. oraz z tytułu podatku od nieruchomości - 13,74%. Spadek odnotowano w dochodach z tytułu udziałów w PIT o 4,25% i w udziałach CIT - 8,45%. Również dochody ze sprzedaży mienia były niższe o 2,29%.

Gmina ponosiła wydatki związane z realizacją bieżących zadań ustawowych, zadań zleconych gminie ustawami oraz wydatki na realizację zadań inwestycyjnych.

Strukturę planowanych i wykonanych wydatków budżetu Gminy Kałuszyn w 2020 r. przedstawia poniższe zestawienie

Tabela 34. Planowane i wykonane wydatki budżetu Gminy Kałuszyn w 2020 r.

L.p.	Wyszczególnienie	Plan wydatków	Wykonanie wydatków	% wykonania planu	% udział wykonania wydatków bieżących
1.	Wydatki bieżące na zadania własne	18.917.842,30	17.899.474,32	94,62	65,45
2.	Wydatki bieżące na zadania zlecone	9.320.569,99	9.308.059,72	99,87	34,03
3.	Wydatki bieżące na podstawie porozumień między jednostkami samorządowymi	-	-	-	-
4.	Wydatki bieżące finansowane ze środków z tytułu zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	146.034,00	142.365,50	97,49	0,52
5.	Razem wydatki bieżące	28.884.446,29	27.349.899,54	96,36	100,00
	Wydatki inwestycyjne	2.573.421,34	1.822.272,68	70,81	
	Wydatki ogółem	30.957.867,63	29.172.172,22	94,23	

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszyne.

W 2020 roku wydatki Gminy Kałuszyn na realizację zadań własnych stanowiły 65,45% wydatków bieżących, natomiast na realizację zadań zleconych 34,03% wydatków bieżących. Wydatki na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi, które są finansowane z dochodów z tytułu zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych stanowiły 0,52% wydatków bieżących.

Poniższa tabela obrazuje strukturę wykonanych wydatków Gminy Kałuszyn wg układu klasyfikacji budżetowej w latach 2019 - 2020 z dynamiką zmian 2020 r. w stosunku do 2019 roku.

Tabela 35. Struktura wydatków budżetu Gminy Kałuszyn w latach 2019-2020 r.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

L.p.	Nazwa działu klasyfikacji budżetowej	Wydatki ogółem w zł	Wydatki ogółem w zł	Dynamika wzrostu	% udział
		2019 r.	2020 r.	2020/2019	2020 r.
1.	Oświata i wychowanie	9.145.715,46	8.954.225,90	97,91	30,69
2.	Pomoc społeczna	3.181.136,53	1.023.841,37	32,18	3,51
3.	Edukacyjna opieka wychowawcza	92.615,34	100.210,92	108,2	0,34
4.	Rodzina	8.732.944,56	9.452.928,15	108,24	32,40
5.	Ochrona zdrowia	895.013,14	251.572,72	28,11	0,86
6.	Administracja publiczna	2.649.318,98	2.386.951,27	90,1	8,18
7.	Transport i łączność	1.377.515,07	622.490,95	45,19	2,13
8.	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3.288.065,89	2.889.239,90	87,87	9,90
9.	Gospodarka mieszkaniowa	53.348,78	37.207,14	69,74	0,13
10.	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1.141.928,11	1.377.549,94	120,63	4,72
11.	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	536.217,53	543.362,24	101,33	1,86
12.	Obsługa długu publicznego	333.495,91	296.472,49	88,9	1,01
13.	Rolnictwo i łowiectwo	565.463,17	240.470,37	42,53	0,82
14.	Kultura fizyczna i sport	487.106,86	629.306,39	129,19	2,16
15.	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej	51.991,97	53293,00	102,5	0,18
16.	Działalność usługowa	93.900,76	58.550,98	62,35	0,20
17.	Wytwórczość i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę	212.782,23	254.498,49	119,61	0,87
18.	Różne rozliczenia	0,00	0,00	-	-
19.	Wydatki ogółem	32.838.560,29	29172172,22	88,84	100,00

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Jak przedstawia powyższa tabela, w 2020 r. w wydatkach budżetu największą kwotę stanowiły wydatki odnoszące się do działu Rodzina- 32,40% wydatków zadań własnych. Kolejno wydatki na zadania oświatowe, które sukcesywnie wzrastają stanowiły 30,69% wydatków zadań własnych.

Następnie, na zadania z zakresu gospodarki komunalnej i ochrony środowiska stanowiły 9,90% wydatków zadań własnych. Administracja publiczna to obszar pochłaniający dużą część wydatków - tj. 8,18% wydatków zadań własnych.

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2020 r. stanowiły 4,72% wydatków własnych, kolejno 3,51% wydatków zadań własnych przeznaczono na pomoc społeczną.

Kolejne kategorie budżetowe pochłaniają mniej środków, dotyczy to np. rolnictwa i łowiectwa, działalności usługowej, ochrony zdrowia czy gospodarki mieszkaniowej.

W 2020 roku nastąpiło zmniejszenie zrealizowanych wydatków budżetu gminy w porównaniu do 2019 roku o 11,16%. W 2019 roku zostały zrealizowane zadania inwestycyjne związane m.in. z przebudową budynku przy ul. Wojska Polskiego i nadaniu mu nowych funkcji, budową PSZOK, inwestycjami drogowymi. Zadanie te miały istotny wpływ na wysokość wydatków.

W 2020 roku największy wzrost wydatków w związku z realizowanymi inwestycjami występuje w następujących działach:

- w dziale wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę, gdzie sklasyfikowane zostały wydatki związane z dofinansowaniem do ceny 1m³ wody i ścieków dla odbiorców indywidualnych,

w kolejnych działach wzrost wydatków wynikał z realizacji zadań inwestycyjnych:

- w dziale Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, to wydatki związane z: przebudową świetlic wiejskich w Garczynie Dużym i Patoku oraz termomodernizacją budynku świetlicy w Milewie, wykonaniem instalacji grzewczej w budynku świetlicy w Nowych Groszkach.

W dziale kultura fizyczna i sport sklasyfikowano zadanie pn. „Utworzenie Otwartej Strefy Aktywności nad zalewem Karczunek w Kałuszynie”, opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej na budowę hali sportowej w Kałuszynie oraz wykonanie zadania trybun n stadionie piłkarskim przy ul. 1 Maja w Kałuszynie.

Realizacja zadań inwestycyjnych

Wysokość wydatków majątkowych w 2020 roku wyniosła 1.822.272,68 zł i była niższa o 29,19% od planowanych na kwotę 2.573.421,34 zł.

Poniższe zestawienie ukazuje zadania inwestycyjne realizowane przez Gminę Kałuszyn w 2020 roku wraz z poniesionymi nakładami.

Tabela 36. Zadania inwestycyjne realizowane przez Gminę Kałuszyn w 2020 roku wraz z poniesionymi nakładami.

L.p.	Nazwa zadania (inwestycji)	Całkowite koszty realizacji zadania	Nakłady poniesione w 2019 roku	Opis zadania, uwagi o wykonaniu itp.
1.	Budowa nakładki bitumicznej na ul. Wyzwolenia w Kałuszynie - II etap	100.000,00	99.995,97	Wykonano nakładkę bitumiczną na odcinku od ul. Ogrodowej do Wojska Pol. dł. 115 mb
2.	Przebudowa drogi gminnej zapewniającej dojazd do pól we wsi Żebrówka	286.55,00	286.319,69	W ramach przebudowy położono nakładkę bitumiczną na długości 885 mb i szer. 4,5 m drogi gminnej
3.	Wykonanie dokumentacji projektowej drogi gminnej we wsi Ryczołek	76.000,00	26.475,75	Rozpoczęto prace projektowe, których zakończenie planowane jest w 2021 r.
4.	Wykonanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej na remont ul. Polnej w Kałuszynie	8.100,00	8.000,00	Rozpoczęto prace projektowe
5.	Wykonanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej na remont ul. Pocztovej w Kałuszynie	4.100,00	4.100,00	Rozpoczęto prace projektowe
6.	Opracowanie dokumentacji na ul. Robotniczą w Kałuszynie	15.000,00	14.760,00	Zakończenie prac projektowych, rozpoczętych w 2019 r. nakłady - 55 844,00 zł
7.	Opracowanie dokumentacji projektowej na budowę ul. Ogrodowej na odcinku od ul. Podleśnej do ul. Jutrzenki w Kałuszynie	113.000,00	35.896,32	Rozpoczęto prace projektowe, zakończenie planowane w 2021 r.
8.	Zakup działki 265/2 i 262/2 pod budowę drogi w Garczynie Dużym	15.000,00	13.460,40	
9.	Rozbudowa Przedszkola Publicznego wykonanie podbudowy pod parking	85.000,00	84.869,26	W 2019 r. opracowano dokumentację projektową rozbudowy Przedszkola wraz z budową parkingu

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

L.p.	Nazwa zadania (inwestycji)	Całkowite koszty realizacji zadania	Nakłady poniesione w 2019 roku	Opis zadania, uwagi o wykonaniu itp.
				i dojazdem od ul. Warszawskiej - za kwotę 83.045,00 zł, przy całkowitym koszcie realizacji zadania 3.085.000,00 zł
10.	Zakup samochodu pożarniczego dla OSP Olszewice	120 000,00	120 000,00	
11.	Zakup sprzętarki do napełniania aparatów powietrznych	22.500,00	22.500,00	Sprężarka zakupiona na potrzeby OSP z terenu miasta i gminy
12.	Dotacja do zakupu sprzętu i aparatury medycznej dla szpitala w Mińsku Mazowieckim	20.000,00	20.000,00	Dotacja do zakupu mammografu
13.	Dofinansowanie zakupu samochodu dla Komendy Powiatowej Policji w Mińsku Mazowieckim w ramach akcji "SPONSORING 2020".	10,000,00	10,000,00	
14.	Rozbudowa, przebudowa oczyszczalni ścieków wraz z przepompownią i zagospodarowaniem terenu w m. Olszewice.	450.000,00	7.046,33	Realizacja zadania rozpoczęta w 2021r, wyłoniono wykonawcę i podpisano umowę w 2020 r.
15.	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Kałuszynie - uruchomienie trzeciej studni	50.000,00	0,00	W 2019 r. wykonano czyszczenie zbiorników
16.	Opracowanie dokumentacji projektowej na budowę sieci wodociągowej i kanalizacji na odcinku od ul. Ogrodowej do ul. Warszawskiej (przy hotelu Ola)	14.760,00	6.000,00	Rozpoczęto prace projektowe
17.	Opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej budowy wodociągu łączącego stronę północną ze stroną południową Kałuszyna na wysokości Urzędu Miejskiego	28.000,00	0,00	Rozpoczęto prace projektowe
18.	Zakup sprzętu (posypywarka, koparko-ładowarka) na potrzeby ZGK w Kałuszynie	100.150,00	100.000,00	
19.	Zakup dwóch kontenerów do PSZOK w Olszewicach	34.317,00	34.317,00	
20.	Wykonanie dodatkowych punktów oświetlenia ulicznego na terenie miasta i gminy	192.735,97	179,963,32	W 2020 roku w ramach kontynuacji dobudowy oświetlenia ulicznego wykonano dobudowę oświetlenia ulicznego (33 lampy) m.in. w m. Kałuszyn i miejscowościach: Chrościec, Leonów, Piotrowina, Przytoka, Szembory, dofinansowanie zewnętrzne 30.000 zł
21.	Modernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Kałuszynie - opracowanie dokumentacji	10.000,00	0,00	
22.	Regionalne partnerstwo samorządów Mazowska dla aktywizacji społ. informacyjnego w zakresie e-administracji i geoinformacji - projekt (ASI)	18.291,86	0,00	Gmina jest partnerem w projekcie realizowanym przez Samorząd Województwa Mazowieckiego w 2019 r. koszt realizacji wynosił 14.883,00 zł.

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

L.p.	Nazwa zadania (inwestycji)	Całkowite koszty realizacji zadania	Nakłady poniesione w 2019 roku	Opis zadania, uwagi o wykonaniu itp.
23.	Przebudowa świetlicy wiejskiej w Garczynie Dużym	155.216,00	155.214,22	Zadanie realizowane z dofinansowaniem zewnętrznym kwotą 84.527,00,00 zł
24.	Przebudowa świetlicy wiejskiej w Patoku	58.825,24	58.824,08	Zadanie realizowane z dofinansowaniem zewnętrznym kwotą 21.915,00 zł
25.	Remont i rozbudowa budynku świetlicy wiejskiej w Milewie	200.000,00	194.451,89	W 2019 r. sporządzona została inwentaryzacja i opracowany projekt technicznego świetlicy wiejskiej - 41.848,75 zł
26.	Wykonanie instalacji grzewczej w budynku świetlicy wiejskiej w Nowych Groszkach	50.000,00	43.764,42	W 2019 r. wykonano instalację zewnętrzną do budynku za kwotę 38.218,85 zł., w roku sprawozdawczym instalację wewnętrzną
27.	Zakup działki we wsi Abramy na potrzeby urządzenia placu zabaw i siłowni zewnętrznej	10.325,27	0,00	Zadanie nie zostało zrealizowane, sprzedający zrezygnował ze sprzedaży
28.	Opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej na budowę hali sportowej w Kałuszynie	80 000,00	75.952,50	W 2019 r. opracowano koncepcję budowy hali - kwota 19.987,50 zł, w 2020 r. opracowano dokumentację projektową
29.	Utworzenie Otwartej Strefy Aktywności nad zalewem "Karczunek " w Kałuszynie	104.000,00	86.957,08	Zadanie realizowane z dofinansowaniem z Urzędu Marszałkowskiego w kwocie 50.000 zł
30.	Wykonanie zadaszania trybun stadionu piłkarskiego w Kałuszynie	141.000,00	133.404,45	Projekt realizowany z dofinansowaniem zewnętrznym 100.000,00 zł z Urzędu Marszałkowskiego
	Razem:	2.573.421,34	1.822.272,68	

Źródło: dane Urząd Miasta w Kałuszynie.

Na realizację inwestycji (wg stanu na 31.12.2020 r.) zaplanowano kwotę 2.573.421,34 zł, wydatkowano 1.822.272,68 zł – tj. 70,81% planu.

Realizacja budżetu obywatelskiego (partycypacyjnego)

Idea budżetu obywatelskiego polega na tym, że mieszkańcy mają możliwość decydowania o wydatkowaniu środków z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, a ustawa o samorządzie gminnym od 2019 roku nałożyła obowiązek tworzenia budżetów obywatelskich w gminach będących miastami na prawach powiatu.

Formą budżetu obywatelskiego są fundusze sołeckie, których możliwość wyodrębnienia przez radę w budżecie gminy dała ustawa z dnia 20 lutego 2009 roku, zastąpiona ustawą z 21 lutego 2014 roku. Środki funduszu przeznacza się na realizację przedsięwzięć, które są zadaniami własnymi gminy, służą poprawie warunków życia mieszkańców bądź na wydatki związane z usuwaniem skutków klęsk żywiołowych. O przeznaczeniu środków na określone przedsięwzięcia decydują sami mieszkańcy. Ta forma partycypacji społecznej stwarza warunki do szczególnego aktywizowania mieszkańców, skłania ich do uczenia się podejmowania wspólnie decyzji, na co mają być skierowane środki publiczne wyodrębnione w budżecie gminy. Rada Miejska w Kałuszynie wyraziła zgodę na wyodrębnianie

funduszu sołectkiego od początku powstania tego mechanizmu finansowania aktywności obywatelskiej.

Na realizację 33 przedsięwzięć zgłoszonych przez 26 sołectw do realizacji w ramach funduszu sołectkiego w 2020 roku w budżecie gminy została wyodrębniona kwota 344.136,08 zł.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach funduszu sołectkiego dotyczyły w szczególności: dobudowy oświetlenia ulicznego, poprawy stanu dróg gminnych oraz miejsc użyteczności publicznej - terenu przy świetlicach, urządzenia placów zabaw dla dzieci, doposażenia istniejących oraz utworzenia siłowni zewnętrznych do aktywności ruchowej dla dorosłych, zakup przedmiotów edukacyjnych, przeznaczenie środków funduszu na przebudowę świetlic, zakup sprzętu na doposażenie świetlic i remizo-świetlic, na zakup sprzętu ochrony przeciwpożarowej i odzieży ochronnej dla Ochotniczych Straży Pożarnych. Zrealizowanych zostało 29 przedsięwzięć, na które wydatkowano kwotę 266.087,04 zł.

Badania społeczne na potrzeby
diagnozy do Strategii Rozwoju
Gminy Kałuszyn na lata 2021-

Część 7. Badania społeczne na potrzeby diagnoza do Strategii Rozwoju Gminy Kałuszyn na lata 2021-2030.

Badania ankietowe przeprowadzone zostały w ramach diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Kałuszyn oraz wstępnego rozpoznania preferencji mieszkańców w zakresie działań mających na celu jej poprawę poziomu jakości życia na terenie Gminy.

Badania pozwoliły na określenie preferencji i potrzeb Mieszkańców Gminy Kałuszyn, oceny jakości poziomu życia oraz wskazaniu priorytetów i kierunkowych działań, jakie należałoby podjąć, aby zapewnić systematyczny rozwój Gminy.

Ze względu na ograniczenia pandemiczne, sondaż opinii został przeprowadzony przy pomocy elektronicznego formularza ankiety udostępnionego Mieszkańcom na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Kałuszynie.

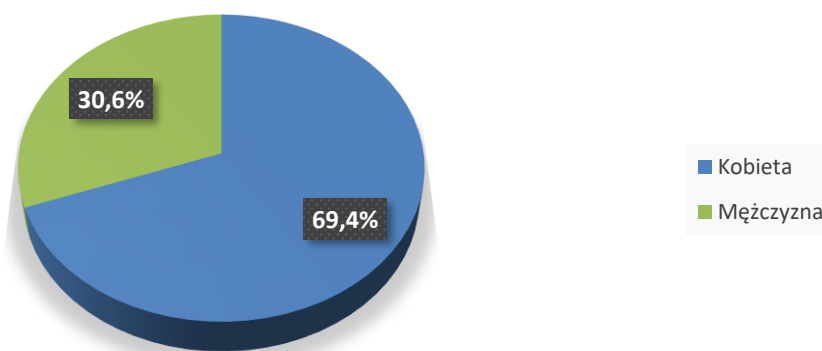
Odpowiedzi na ankiety gromadzono od kwietnia 2021 r. do lipca 2021 r. Ankiety wypełniło tylko 98 Mieszkańców Gminy Kałuszyn.

Charakterystyka grupy respondentów

Ze względu na rodzaj doboru próby respondenci stanowili ochotniczy jej dobór. Spośród zebranych 98 wypełnionych ankiet, kobiety wypełniły 69,4% ankiet (68 osób), zaś mężczyźni - 30,6% (30 osób). Odpowiedzi na to pytanie udzielili wszyscy ankietowani.

Wykres 13. Struktura respondentów ze względu na płeć.

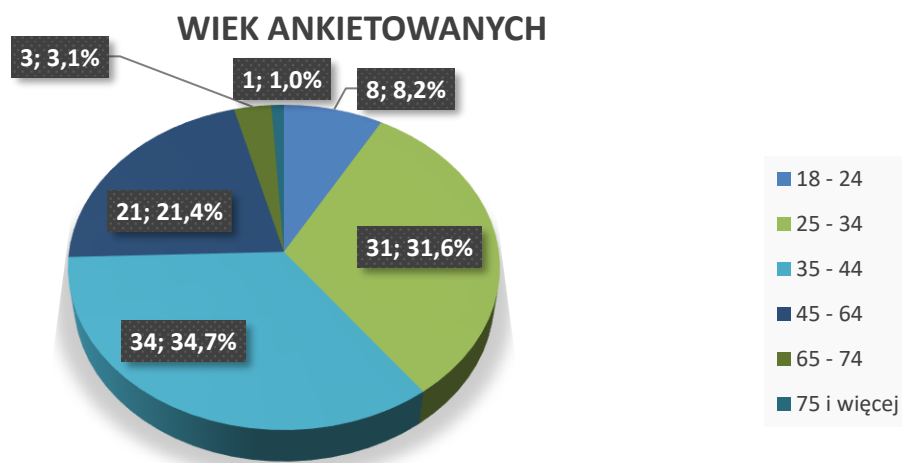
PŁEĆ ANKIETOWANYCH

Źródło: Badanie ankietowe.

Największą grupą 34,7% respondentów (34 osoby) stanowiły osoby w wieku 35 - 44 lata. Kolejno 31,6% wszystkich ankiet wypełniło 31 osób w wieku 25-34 lata, natomiast 21,4% ankiet wypełniło 21 osób w wieku 45-64 lata. W badaniu wzięło udział 8,2% najmłodszych (8 osób) w wieku 18-24. Najmniej liczną grupę 4,1% respondentów stanowiły osoby w wieku 65+ (4 ankiety). Odpowiedzi na to pytanie udzielili wszyscy ankietowani.

Wykres 14. Struktura respondentów ze względu na wiek.

Źródło: Badanie ankietowe.

Zdecydowana większość uczestniczących w badaniu zamieszkuje w sołectwie Kałuszyn – 70,4% (69 osób). Kolejna liczba ankietowanych mieszka w sołectwach: Sinołęka - 3,1% (3 osoby), Chrościce - 3,1% (3 osoby), Mrocзки - 3,1% (3 osoby) oraz Kluki - 3,1% (3 osoby). Wśród ankietowanych nie było mieszkańców sołectw: Abramy, Garczyn Mały, Leonów, Marianka, Marysin, Piotrowina, Szembory, Wąsy, Wity, Wólka Kałuska. Odpowiedzi na to pytanie udzielili wszyscy ankietowani.

Tabela 37. Struktura respondentów ze względu na miejsce zamieszkania.

L.p.	Sołectwo	Liczba ankietowanych	Liczba ankietowanych w %
1.	Kałuszyn	69	70,4
2.	Sinołęka	3	3,1
3.	Chrościce	3	3,1
4.	Mrocзки	3	3,1
5.	Kluki	3	3,1
6.	Nowe Groszki	2	2,0
7.	Olszewice	2	2,0
8.	Szymony	2	2,0
9.	Milew	1	1,0
10.	Patok	1	1,0
11.	Garczyn Duży	1	1,0
12.	Budy Przytockie	1	1,0

DIAGNOZA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KAŁUSZYN NA LATA 2021-2030.

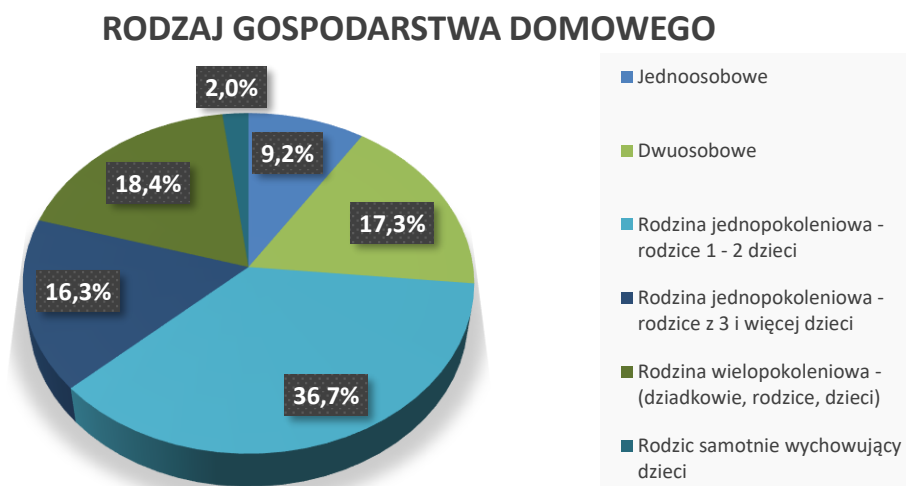
13.	Ryczołek	1	1,0
14.	Gołębiówka	1	1,0
15.	Falbogi	1	1,0
16.	Kazimierzów	1	1,0
17.	Przytoka	1	1,0
18.	Zimnowoda	1	1,0
19.	Żebrówka	1	1,0
20.	Abramy	0	0
21.	Garczyn Mały	0	0
22.	Leonów	0	0
23.	Marianka	0	0
24.	Marysin	0	0
25.	Piotrowina	0	0
26.	Szembory	0	0
27.	Wąsy	0	0
28.	Wity	0	0
29.	Wólka Kałuska	0	0

Źródło: Badanie ankietowe.

Ze względu na rodzaj gospodarstwa domowego najliczniejszą grupę wśród ankietowanych stanowiły osoby należące do rodziny jednopokoleniowej - rodzice plus 1 - 2 dzieci - 36,7% badanych (36 osób), zaś w drugiej kolejności osoby należące do rodzin wielopokoleniowych (18 osób -18,4%).

Nieliczne grupy stanowiły osoby należące do rodzin dwuosobowych (17 osób -17,3%) oraz rodzin jednopokoleniowych - rodzice z 3 i więcej dzieci (16 osób -16,3%). Najmniej liczną grupę wśród wszystkich ankietowanych - 2,0% (2 osoby) stanowili rodzice samotnie wychowujący dzieci. Odpowiedzi na to pytanie udzielili wszyscy ankietowani.

Wykres 15. Struktura respondentów ze względu na rodzaj gospodarstwa domowego.

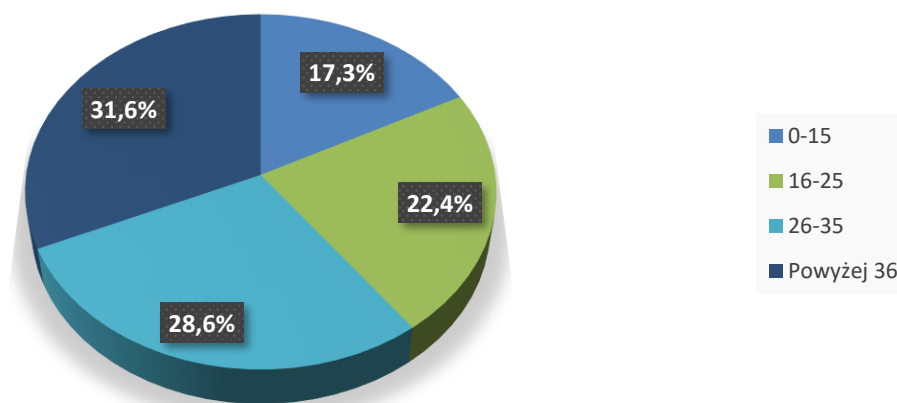

Źródło: Badanie ankietowe.

W kolejnym pytaniu ankietowani odpowiedzieli na pytanie - jaka szacunkowa powierzchnia użytkowa domu/mieszkania (wyłącznie powierzchnia mieszkania, bez garażu) przypada na 1 członka gospodarstwa domowego.

Wykres 16. Struktura respondentów ze względu na powierzchnię użytkową domu/mieszkania.

POWIERZCHNIA UŻYTKOWA DOMU/MIESZKANIA PRZYPADAJĄCA NA 1 CZŁONKA GOSPODARSTWA DOMOWEGO

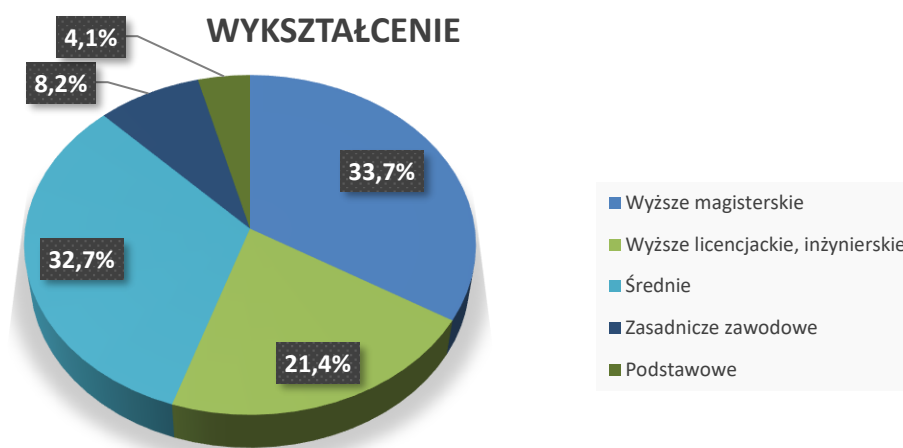

Źródło: Badanie ankietowe.

Według kryterium wielkości powierzchni użytkowej domu/mieszkania (bez garażu) przypadającej na 1 członka gospodarstwa domowego - najliczniejszą grupę 31,6% (31 osób) stanowiły osoby zaznaczające odpowiedź - powyżej 36 m kw. Respondenci, u których na 1 członka gospodarstwa domowego przypada 26-35 m kw. stanowili 28,6% badanych (28 osób), natomiast powierzchnia 16-25 m kw. - u grupy 22,4% (22 osoby). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby z najmniejszą powierzchnią gospodarstwa domowego - 17,3% (17 osób). Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

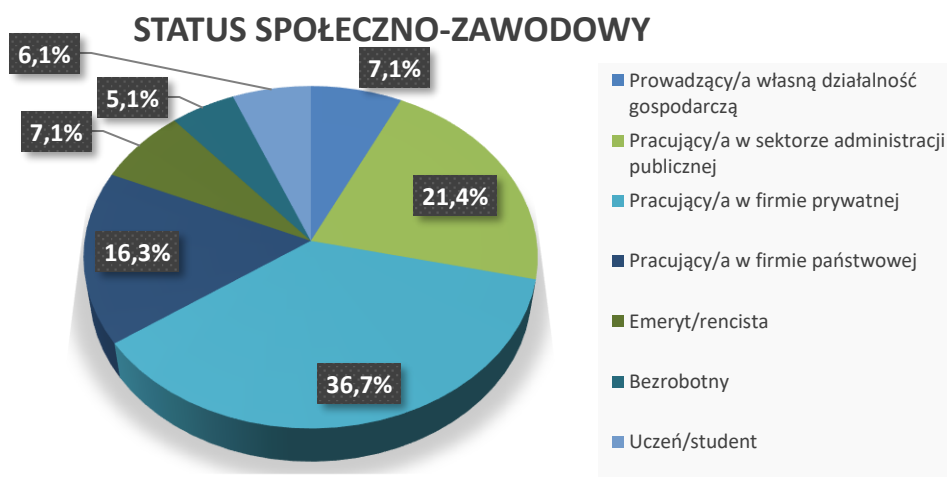
Wykres 17. Struktura respondentów ze względu na poziom wykształcenia.

Źródło: Badanie ankietowe.

Według kryterium wykształcenia najliczniejszą grupę 33,7% stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem wyższym magisterskim (33 osoby), natomiast najmniej respondentów posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe - 8,2% (8 osób) oraz podstawowe - 4,1% (4 osoby). Wśród ankietowanych 32,7% badanych (32 osoby) stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim a 21,4% osób posiadało wykształcenie wyższe licencjackie, inżynierskie (21 osób). Odpowiedzi na to pytanie udzielili wszyscy ankietowani.

Wykres 18. Struktura respondentów ze względu na status zawodowy.

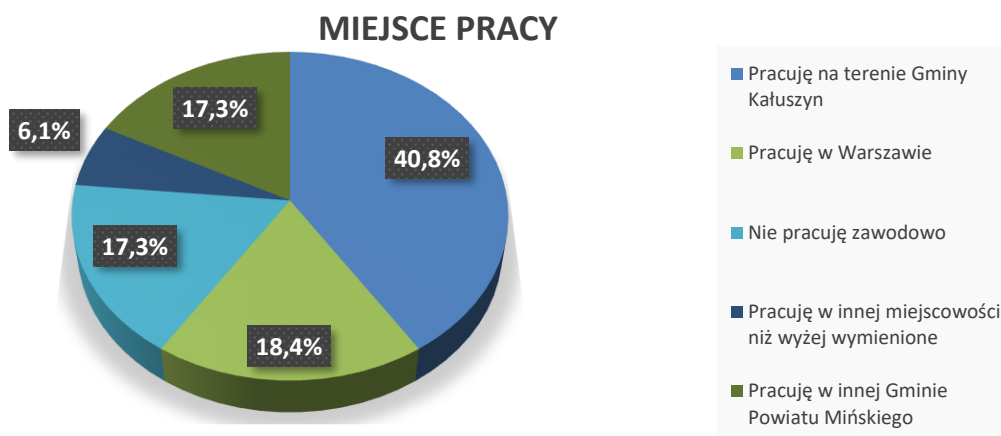

Źródło: Badanie ankietowe.

Pod względem statusu społeczno - zawodowego największą grupę 81,5% stanowiły osoby aktywne zawodowo, łącznie 80 osób (wliczając osoby zatrudnione w firmach prywatnych - 36,7%, państwowych - 16,3%, sektorze administracji publicznej - 21,4% i prowadzący własną działalność gospodarczą - 7,1%). Drugą co do wielkości grupę 7,1% respondentów stanowiły osoby nieaktywne zawodowo czyli emeryci i renciści (7 osób).

Najmniej liczne grupy to uczniowie/studenci (6 osób - 6,1%) oraz osoby bezrobotne (5 osób - 5,1%). Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

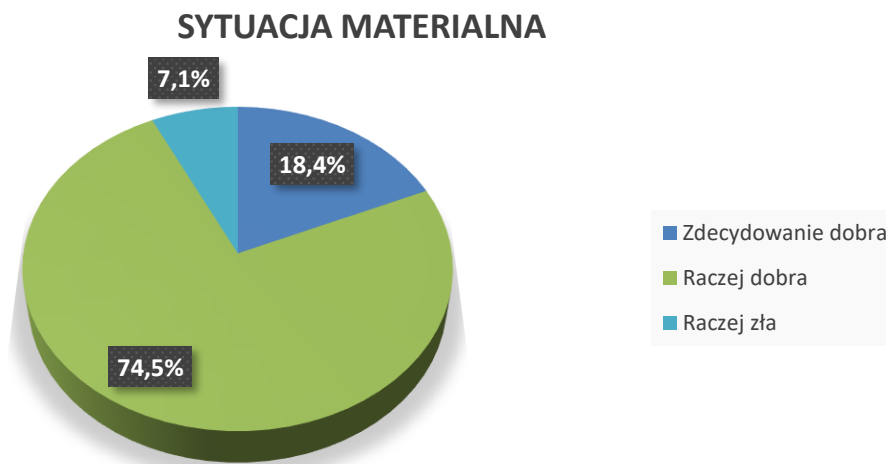
Wykres 19. Struktura respondentów ze względu na miejsce pracy.

Źródło: Badanie ankietowe.

Ankietowani pracujący na terenie Gminy Kałuszyn stanowili największą grupę - 40,8% badanych (40 osób). Jako miejsce pracy - Warszawę wskazało 18,4% respondentów (18 osób). Pracujący w innej Gminie Powiatu Mińskiego stanowili 17,3% respondentów (17 osób), natomiast pracujący w innej miejscowości niż wyżej wymienione, stanowili najmniejszą grupę - 6,1% (6 osób). Ankietowani nie pracujący zawodowo stanowili dość liczną grupę - 17,3% badanych (17 osób). Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 20. Struktura respondentów ze względu na sytuację materialną.

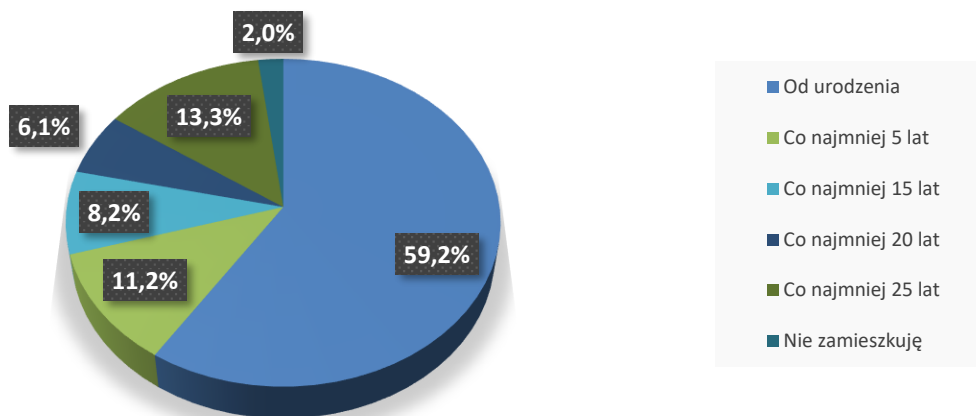

Źródło: Badanie ankietowe.

Status materialny respondentów w ich własnej ocenie przedstawiał się korzystnie, gdyż 74,5% ankietowanych (73 osoby) określiło swoją sytuację materialną jako „raczej dobrą” a 18,4% respondentów (18 osób) jako „zdecydowanie dobrą”. Negatywne wskazania objęły 7,1% (7 osób) badanych, którzy sytuację materialną określili jako „raczej złą”. Wśród respondentów, nie było osób, które udzieliły odpowiedzi „zdecydowanie zła”. Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 21. Struktura respondentów ze względu na okres zamieszkania w Gminie Kałuszyn.

OKRES ZAMIESZKIWANIA W GMINIE KAŁUSZYN

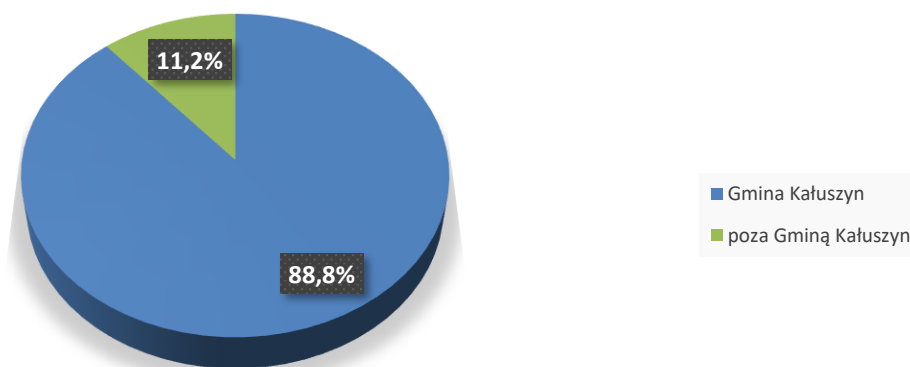

Źródło: Badanie ankietowe.

Najliczniejsza grupa 59,2% respondentów (58 osób) to rodowici Mieszkańcy Gminy Kałuszyn, natomiast 13 badanych (13,3%) stanowili Mieszkańcy z 25 letnim stażem. Mniejszą, 11 - osobową grupę (11,2%) stanowiły osoby, które od co najmniej 5 lat mieszkają w Gminie Kałuszyn, zaś 8,2% ankietowanych to mieszkający w Gminie od co najmniej 15 lat. Najmniej liczna grupa 2 ankietowanych (2,0%) biorących udział w badaniu nie mieszka w Gminie Kałuszyn. Odpowiedzi na to pytanie udzielili wszyscy ankietowani.

Wykres 22. Struktura respondentów ze względu na okres zamieszkania w Gminie Kałuszyn.

ZAMELDOWANIE

Źródło: Badanie ankietowe.

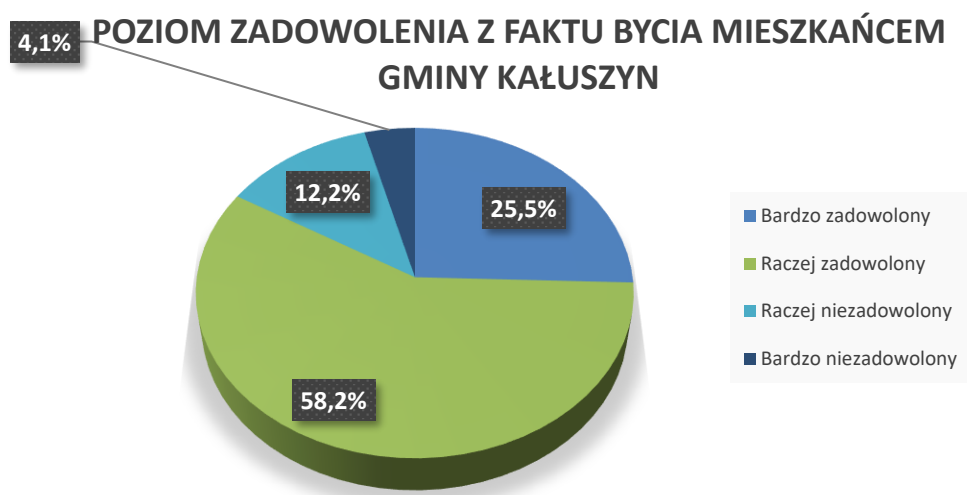
Najwięcej ankiet, bo ogółem 88,8% wypełniło 87 osób zameldowanych w Gminie Kałuszyn. Respondentów, którzy nie mają meldunku w Gminie Kałuszyn było 11,2% (11 osób). Odpowiedzi na to pytanie udzielili wszyscy ankietowani.

ANALIZA ODPOWIEDZI

Należy zauważyć, że w niewielu przypadkach respondenci nie odpowiadali na wszystkie pytania zawarte w kwestionariuszu. Niektóre pytania miały charakter otwarty, natomiast w pytaniach zamkniętych możliwe było wskazanie kilku odpowiedzi, dlatego suma wskazanych odpowiedzi niejednokrotnie przewyższała liczbę respondentów.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę poziomu zadowolenia z faktu bycia mieszkańcem Gminy Kałuszyn. Uzyskane odpowiedzi przedstawia wykres.

Wykres 23. Poziom zadowolenia z faktu bycia mieszkańcem Gminy Kałuszyn.

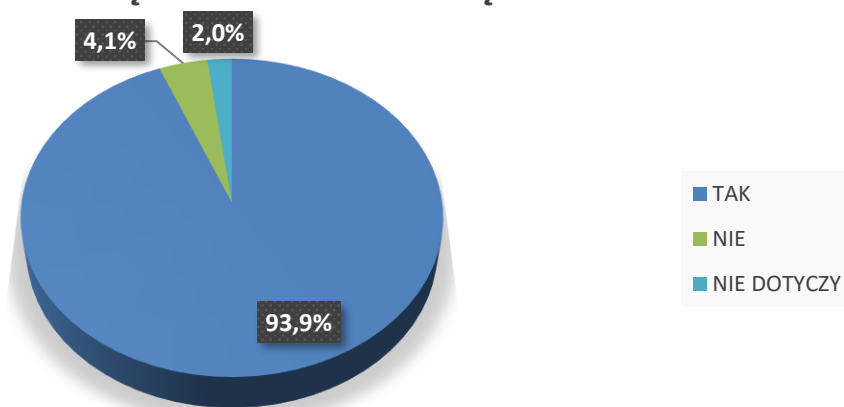
Źródło: Badanie ankietowe.

Ponad połowa respondentów biorących udział w badaniu tj. 58,2% (57 osób) była raczej zadowolona ze swojego miejsca zamieszkania, natomiast co czwarty respondent był „bardzo zadowolony” z tego, że mieszka w Gminie Kałuszyn (25,5%). Grupa 16,5% badanych wyraziło swoje niezadowolenie, z tego bardzo niezadowoleni stanowili 4,1% (4 osoby). Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

By poznać poziom zaangażowania w życie lokalnej społeczności, w kolejnym pytaniu respondentów poproszono o odniesienie się do kilku kwestii.

Wykres 24. Stosunek mieszkańców Gminy Kałuszyn do sąsiadów.

CZY ZNAJĄ PAŃSTWO SWOICH SĄSIADÓW?

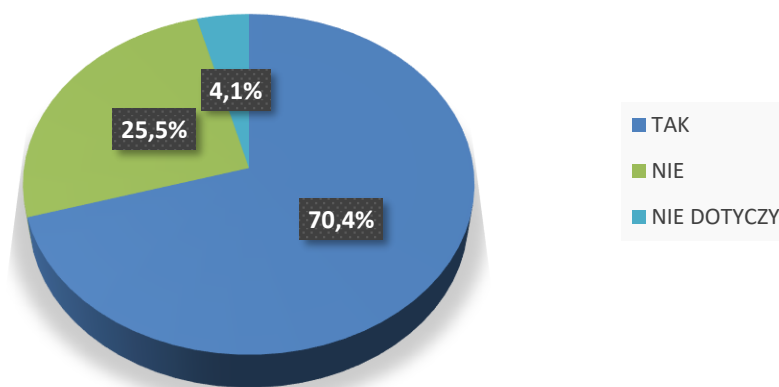

Źródło: Badanie ankietowe.

Zdecydowana większość ankietowanych 93,9% (92 osób) zna swoich sąsiadów, natomiast grupa 4,1% (4 osoby) ich nie zna. Odpowiedzi „nie dotyczy” udzieliły 2 osoby (2,0%). Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 25. Stosunek mieszkańców Gminy Kałuszyn do społeczności lokalnej.

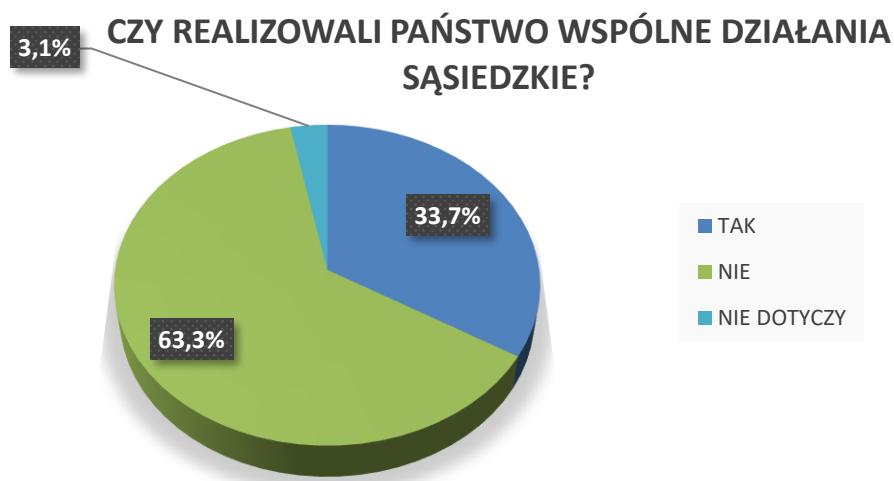
CZY LUBIĄ PAŃSTWO SWOJĄ SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ?

Źródło: Badanie ankietowe.

Przeważająca grupa 70,4% ankietowanych (69 osób) lubi swoją społeczność lokalną, natomiast odmiennego zdania jest 25,5% badanych (25 osób). Odpowiedzi „nie dotyczy” udzieliło 4,1% respondentów (4 osoby). Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 26. Wzajemne relacje sąsiedzkie.

Źródło: Badanie ankietowe

Ankietowani mający możliwość realizowania wspólnych działań sąsiedzkich stanowili 33,7% badanych (33 osoby), natomiast osoby które tej możliwości nie miały – 63,3% (62 osób). Najmniejsza grupa 3,1% (3 osoby) nie potrafiła jednoznacznie określić, dokonując wyboru „nie dotyczy”. Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 27. Udział w wydarzeniach organizowanych przez Urząd Gminy.

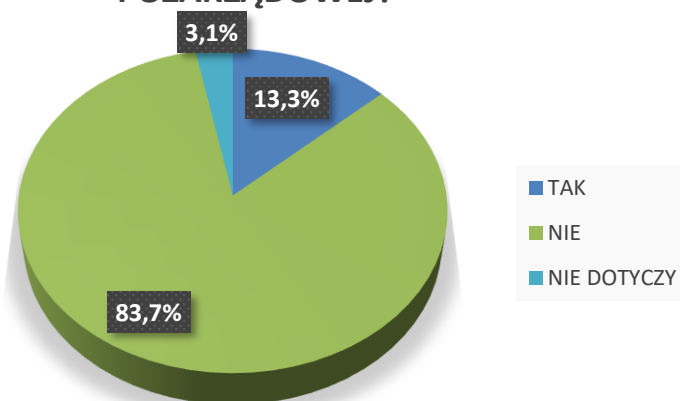

Źródło: Badanie ankietowe.

Ponad połowa ankietowanych 80,6% (79 osób) brała udział w wydarzeniach organizowanych przez Urząd Gminy (przed pandemią COVID 19), natomiast 18,4% respondentów (18 osób) takiej aktywności nie wykazywało. Najmniejsza grupa 1,0% respondentów (1 osoba) nie potrafiła jednoznacznie określić, dokonując wyboru „trudno powiedzieć/nie dotyczy”. Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 28. Członkostwo w stowarzyszeniach/organizacjach pozarządowych.

CZY SĄ PAŃSTWO CZŁONKIEM STOWARZYSZENIA/ORG. POZARZĄDOWEJ?

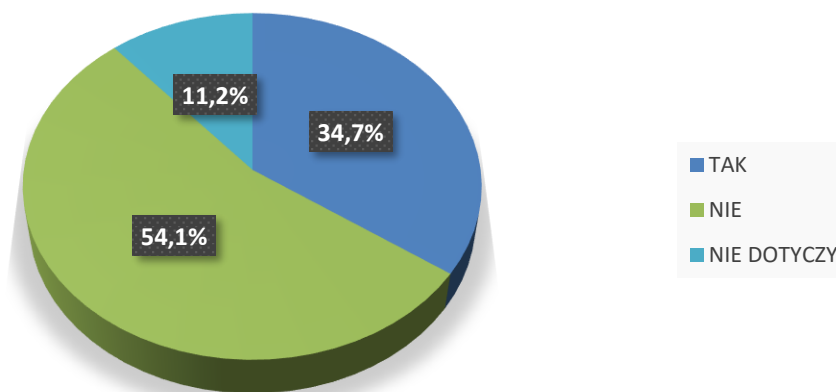

Źródło: Badanie ankietowe.

Zdecydowana większość ankietowanych 83,7% (82 osób) nie przynależy do stowarzyszeń i organizacji pozarządowych a ich członkowie stanowią 13,3% (13 osób). Odpowiedzi „nie dotyczy” udzieliły 3 osób (3,1%). Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 29. Członkostwo w trójce klasowej, zaangażowanie się w organizację działań szkoły.

CZY BYLI PAŃSTWO CZŁONKIEM TRÓJKI KLASOWEJ, ANGAŻOWALI SIĘ W ORG. DZIAŁAŃ SZKOŁY?

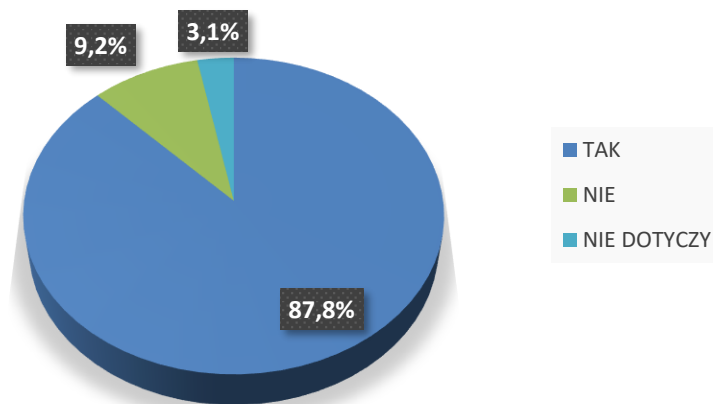

Źródło: Badanie ankietowe.

Ankietowani angażujący się w organizację działań szkoły, będący członkiem trójki klasowej stanowili 34,7% badanych (34 osoby), natomiast osoby które takiej aktywności nie wykazywały - 54,1% (53 osób). Najmniejsza grupa 11,2% respondentów (11 osób) - nie potrafiła jednoznacznie określić, dokonując wyboru „trudno powiedzieć/nie dotyczy”. Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 30. Udział w ostatnich wyborach samorządowych.

CZY BRALI PAŃSTWO UDZIAŁ W OSTATNICH WYBORACH SAMORZĄDOWYCH?

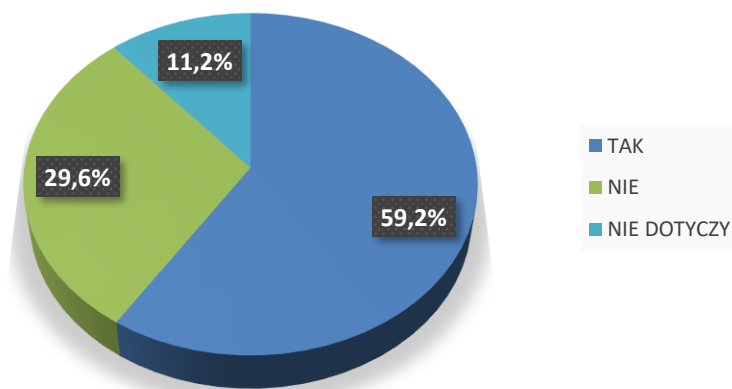

Źródło: Badanie ankietowe.

Zdecydowana większość, bo 87,8% ankietowanych (86 osoby) wzięło udział w ostatnich wyborach samorządowych, natomiast odmiennej postawy było 9,2% badanych (9 osób). Odpowiedzi „trudno powiedzieć/nie dotyczy” udzieliło 3,1% respondentów (3 osoby). Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 31. Rozliczenie PIT w Gminie Kałuszyn.

CZY ROZLICZAJĄ PAŃSTWO PIT W GMINIE KAŁUSZYN?

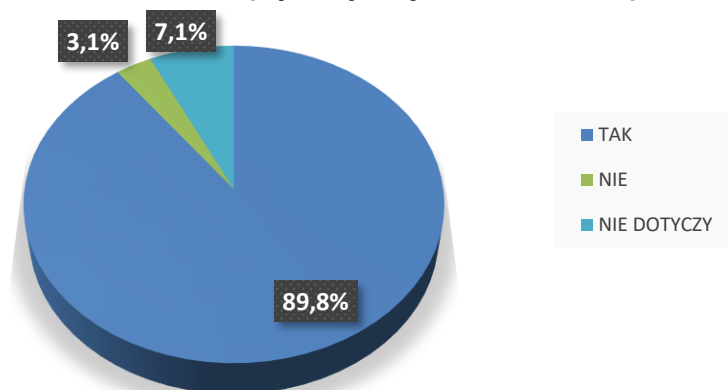
Źródło: Badanie ankietowe.

Większość ankietowanych 59,2% (58 osób) rozlicza PIT w Gminie Kałuszyn, natomiast nie rozlicza się w Gminie Kałuszyn 29,6% respondentów (29 osób). Odpowiedzi „trudno powiedzieć/nie dotyczy” udzieliło 11,2% badanych osób (11 osób). Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 32. Regularne rozliczanie podatków i opłat gminnych.

CZY ROZLICZAJĄ PAŃSTWO REGULARNIE PODATKI I OPŁATY GMINNE (np. odpady, woda, ścieki)?

Źródło: Badanie ankietowe.

Zdecydowana większość ankietowanych 89,8% (88 osób) regularnie rozlicza podatki i opłaty gminne (np. odpady, woda, ścieki), natomiast 3,1% respondentów (3 osoby) nie jest regularnymi płatnikami. Odpowiedzi „trudno powiedzieć/nie dotyczy” udzieliło 7 osób (7,1%). Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Kolejnym zagadnieniem, podjętym przez wszystkich respondentów, było wskazanie odczucia jakie wywołuje w ankietowanych okolica, w której mieszkają? Gmina kojarzy się Mieszkańcom najczęściej z szansą na szybki rozwój. Wśród często wskazywanych określeń należy również wymienić określenia tj. spokojna, cicha, zielona, położona w sąsiedztwie stolicy.

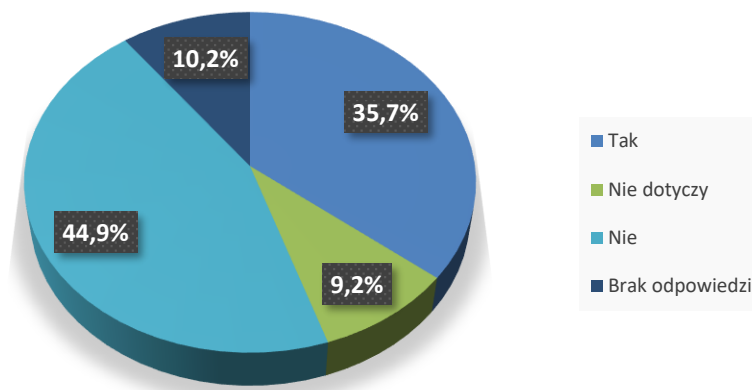
Następne pytanie do ankietowanych dotyczyło pasji ankietowanych lub innych członków gospodarstwa domowego (współmieszkańców, dzieci) i czy mogą być realizowane na terenie Gminy Kałuszyn? Poniżej zestawienie odpowiedzi zgodne z zapisem źródłowym/oryginalną pisownią.

- „Wszelkie formy aktywności fizycznej. Dzięki przyjaznej okolicy, bogatej w wiele form przyrody oraz wybudowanemu kilka lat temu zalewowi Karczunek mogę realizować swoje pasje”;
- „ Jazda konna - nie”;
- „ Piłka nożna, realizuje pasje na orliku i szkolnym boisku. Rower, gmina posiada piękną lokalizację i dużo wydzielonych miejsc do jazdy na rowerze”;
- „Jazda na rowerze, czytanie książek, ćwiczenia siłowe, taniec. Nie wszystkie można zrealizować na terenie gminy”;
- „Plac zabaw/ teren zielony ogrodzony do zabawy dla dzieci i siłownia na powietrzu w Sinołęce!”;
- „Nie posiadam pasji, które można realizować w Kałuszynie”;
- „JAZDA NA ROLKACH, ROWER, NIE MA ŚCIEŻEK ROLKOWYCH I ROWEROWYCH”;
- „Motoryzacja, może być, chociaż brakuje obwodnicy”;
- „Sport, mogę rozwijać swoją pasję, ale brakuje mi hali sportowej. Jesteśmy jedną z ostatnich gmin, w której nie ma normalnej hali”;
- „Różnorodne zajęcia sportowe, taniec - musimy jeździć do Mińska. Na miejscu pozostają tylko spacer i rower”;
- „ Czytelnictwo to pierwsza pasja jak najbardziej możliwa do realizacji. Przejazdki rowerowe druga pasja trudna do realizacji ze względu na brak ścieżek rowerowych i bardzo niebezpieczne ulice”;
- „Czytanie książek - korzystamy z biblioteki, sport -jazda na rowerze (brak ścieżek rowerowych) pasją ogrodnicza, muzyka np. jazz (na terenie gminy rzadko kiedy były koncerty z preferowaną ofertą muzyczną)”.

W kolejnym pytaniu ankietowani zostali zapytani o to, czy członkowie ich rodzin uczęszczają na zajęcia pozalekcyjne/po pracy związane z edukacją, sportem, kulturą i czy te zajęcia są prowadzone na terenie Gminy?

Wykres 33. Udział w zajęciach pozalekcyjnych na terenie Gminy Kałuszyn.

UDZIAŁ W ZAJĘCIACH POZALEKCYJNYCH ORGANIZOWANYCH NA TERENIE GMINY KAŁUSZYN

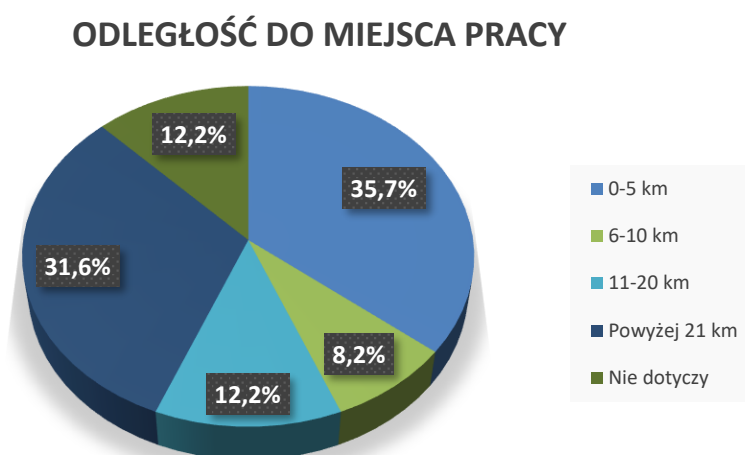
Źródło: Badanie ankietowe.

Niemal połowa ankietowanych 44,9% (44 osoby) twierdzi, że członkowie ich rodzin, nie uczęszczają na zajęcia pozalekcyjne organizowane na terenie Gminy Kałuszyn, natomiast 35,7% respondentów (35 osób) wraz z członkami rodzin bierze udział w takich zajęciach na terenie Gminy. Odpowiedzi „nie dotyczy” udzieliło 9,2% badanych osób (9 osób). Odpowiedzi na to pytanie nie udzieliło 10,2% ankietowanych (10 osób).

Wśród miejsc/obiektów, w których prowadzone są te zajęcia najczęściej wskazywano na: Szkołę Podstawową, Bibliotekę Publiczną, Dom Kultury oraz stadion piłkarski Viktorii Kałuszyn.

Kolejnym zagadnieniem, podjętym przez wszystkich respondentów, było wskazanie odległości do miejsca pracy.

Wykres 34. Odległość do miejsca pracy.

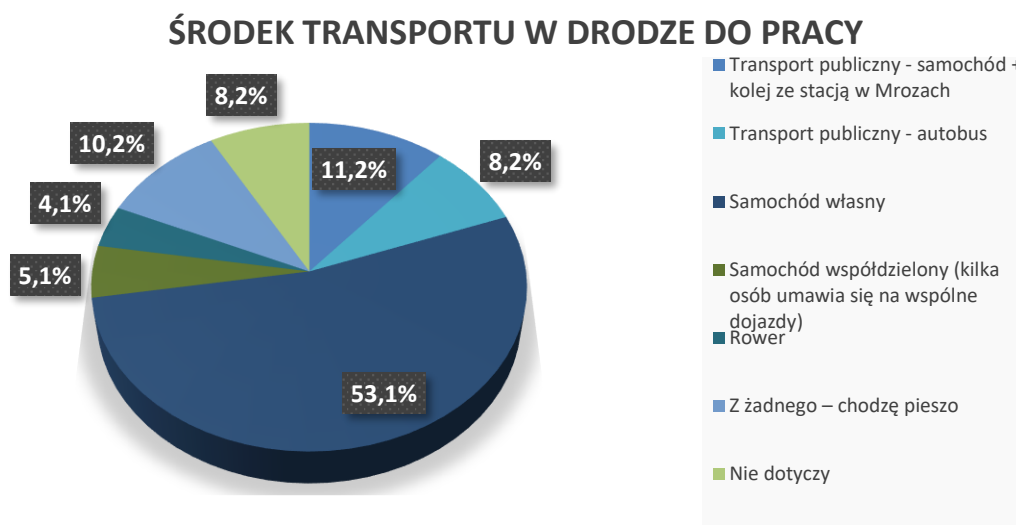
Źródło: Badanie ankietowe.

Zdecydowana większość ankietowanych 35,7% (35 osób) pokonuje najmniejszą odległość 0-5 km do miejsca pracy, natomiast 31,6% respondentów (31 osób) powyżej 21 km. Grupa 12,2% ankietowanych (12 osób) pracuje w odległości 11 - 20 km od miejsca zamieszkania. Nieliczna grupa 8,2% ankietowanych (8 osób) pracuje w odległości 6 - 10 km od miejsca zamieszkania pokonuje do pracy drogę.

Odpowiedzi „nie dotyczy” udzieliło 12,2% badanych osób (12 osób). Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Kolejną kwestią był rodzaj środka transportu z którego korzystają respondenci w drodze do pracy.

Wykres 35. Środek transportu w drodze do pracy.

Źródło: Badanie ankietowe.

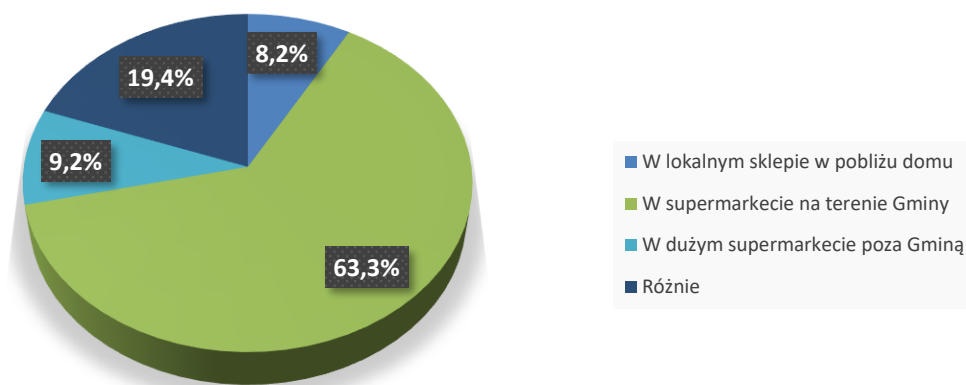
Największa grupa ankietowanych 53,1% (52 osoby) korzysta w drodze do pracy z własnego samochodu, natomiast 11,2% (11 osób) z transportu publicznego - samochód + kolej ze stacją w Mrozach. Nieliczna grupa 10,2% (10 osób) chodzi do pracy pieszo, natomiast 8,2% (8 osób) dojeżdża do pracy transportem publicznym - autobusem. Najmniej liczna grupa ankietowanych - 5,1% (5 osób) umawia się na wspólne dojazdy do pracy, korzystając z samochodu współdzielonego, natomiast 4,1% (4 osoby) dojeżdża do pracy rowerem.

Nikt z ankietowanych nie korzysta z transportu publicznego - samochód + kolej ze stacją w Grodzisku. Odpowiedzi „nie dotyczy” udzieliło 8,2% respondentów (8 osób). Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Kolejne pytanie skierowane do ankietowanych dotyczyło miejsca, gdzie robią zakupy podstawowych artykułów spożywczych.

Wykres 36. Miejsce zakupów podstawowych artykułów spożywczych.

MIEJSCE ZAKUPÓW PODSTAWOWYCH ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH

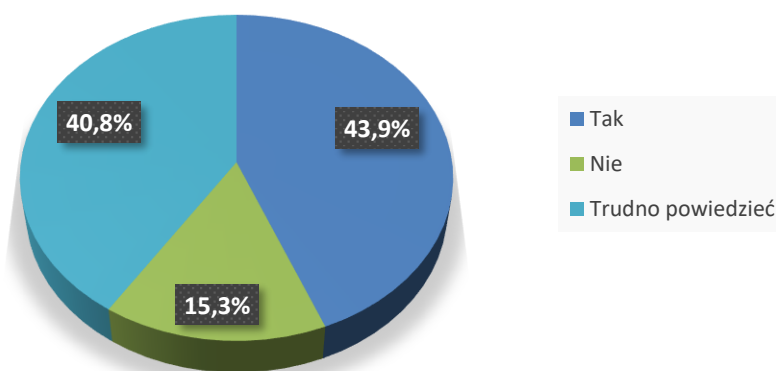
Źródło: Badanie ankietowe.

Znaczna część ankietowanych 63,3% (62 osoby) robi zakupy podstawowych artykułów spożywczych w supermarketce na terenie Gminy, natomiast 9,4% (9 osób) w dużym supermarkecie poza Gminą. Dość liczną grupę 19,4% (19 osób) stanowiły osoby korzystające z różnych miejsc przy robieniu zakupów podstawowych artykułów spożywczych. Grupa 8,2% ankietowanych (8 osób) robi zakupy w lokalnym sklepie w pobliżu domu. Nikt z respondentów nie robi zakupów w małym sklepie poza Gminą oraz przez internet. Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

W kolejnym pytaniu ankietowani zostali zapytani o to, czy poleciliby znajomym Gminę Kałuszyn do zamieszkania?

Wykres 37. Czy poleciliby Państwo znajomym Gminę Kałuszyn do zamieszkania?

CZY POLECILIBY PAŃSTWO ZNAJOMYM GMINĘ KAŁUSZYN DO ZAMIESZKANIA?

Źródło: Badanie ankietowe.

Największą grupę 43,9% (43 osoby) stanowiły osoby, które poleciłyby Gminę Kałuszyn do zamieszkania. Znaczna część osób (40 wskazań - 40,8%) nie potrafiła jednoznacznie określić,

dokonując wyboru „trudno powiedzieć”. Najmniejsza grupa ankietowanych tj. 15,3% (15 osób) stanowiły osoby, które nie polecą Gminy Kałuszyn do zamieszkania. Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

W uzasadnieniu najczęściej wskazywano na: dobre położenie geograficzne Gminy Kałuszyn (wszystko jest w pobliżu). Gmina bardzo szybko się rozwija i staje się atrakcyjna dla Mieszkańców pod względem zatrudnienia i warunków turystycznych. Jest tu czyste powietrze i dobra infrastruktura. Poniżej zestawienie kilku odpowiedzi zgodne z zapisem źródłowym/oryginalną pisownią.

- „Spokojne, czyste miejsce w którym znajdziemy, przedszkole, szkołę, niezbędne sklepy. Latem dużym plusem jest zalew. Miasto Kałuszyn ostatnio bardzo się rozwija i ma olbrzymi potencjał”.

- „Dogodna lokalizacja, ładne tereny wiejskie, w których coraz wygodniej się mieszka”.

- „W naszym mieście Kałuszyn znajdują się: szkoła, przedszkole, kościół, ośrodek zdrowia, apteki, sklepy, bank, weterynarz itp. - czyli większość miejsc do których często uczęszczamy, nie trzeba więc dojeżdżać do innych miejscowości w celu zrobienia zakupów czy wizyty lekarskiej”.

- „Dobrze zorganizowana szkoła, zapewniona podstawowa opieka zdrowotna, a mała lokalna społeczność daje poczucie bezpieczeństwa zwłaszcza gdy chodzi o dzieci”. „Bardzo dobra lokalizacja, dobre tereny na wycieczki rowerowe”.

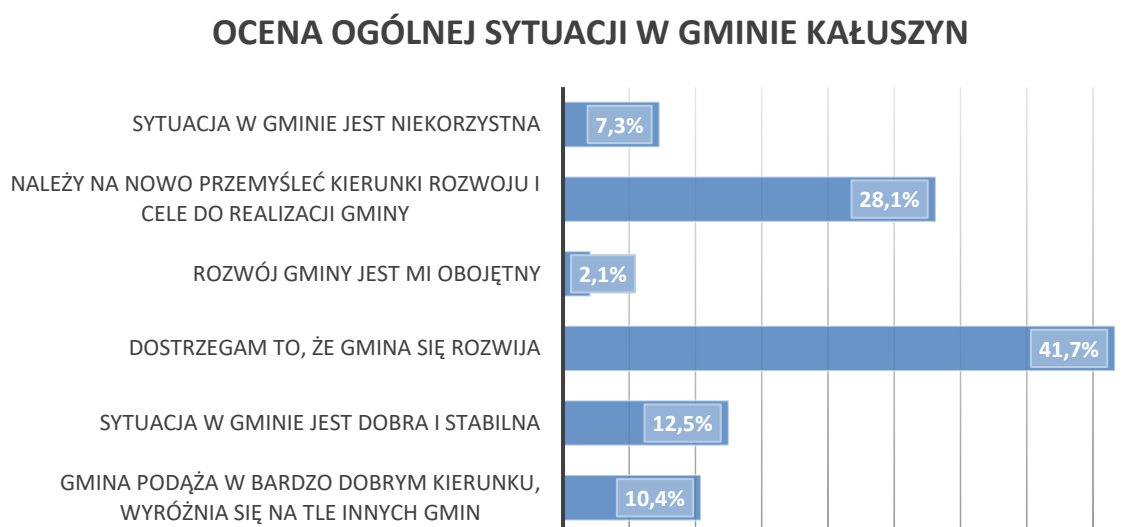
Wśród opinii pojawiły się również oceny negatywne:

- „Zła komunikacja w wioskach oddalonych od Kałuszyna, brak pociągu, mało autobusów, brak jakichkolwiek miejsc do spędzenia czasu wolnego oprócz jednej pizzerii”.

„Odradziłabym ze względu na bezpieczeństwo. Brak chodników na wioskach to porażka, nie wspomnę o sygnalizacji świetlnej np. przy parku. Wyjazd na Warszawską graniczy z cudem. Trzeba liczyć na życzliwość kierowców żeby ustąpili pierwszeństwo. Pas środkowy na warszawskiej wyjeżdżając od strony szkoły trochę ułatwił sytuację, ale nie rozwiązał problemu jeśli chodzi o ogólne bezpieczeństwo”; „Brak możliwości rozwoju. Brak perspektyw dla młodych rodzin”.

W kolejnym pytaniu poproszono mieszkańców gminy o dokonanie oceny ogólnej sytuacji w Gminie Kałuszyn.

Wykres 38. Ocena ogólnej sytuacji w Gminie Kałuszyn.

Źródło: Badanie ankietowe.

Zdecydowana większość, bo 41,7% ankietowanych (40 osób) dostrzega fakt, że Gmina Kałuszyn się rozwija, a 28,1% (27 osób) twierdzi, że należy **na nowo przemyśleć kierunki rozwoju i cele** do realizacji Gminy. Zdaniem 7,3% respondentów (7 osób) sytuacja w Gminie jest niekorzystna. Grupa 12,5% respondentów (12 osób) uważa, że **sytuacja w Gminie jest dobra i stabilna**, zaś 10,4% (10 osób) widzi Gminę Kałuszyn **wyróżniającą się na tle innych gmin, podążającą w bardzo dobrym kierunku**. Rozwój Gminy Kałuszyn jest obojętny dla grupy 2,1% (2 osób) ankietowanych. Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na to pytanie.

Aby ocenić jakość usług publicznych świadczonych przez Samorząd na rzecz społeczności lokalnej ocenie poddano najważniejsze obszary funkcjonowania Gminy Kałuszyn, w tym m.in.: komunikację zbiorową, usługi medyczne, infrastrukturę drogową, opiekę społeczną, bezpieczeństwo publiczne, środowisko, czas wolny i ofertę kulturalną, rynek pracy, edukację oraz administracja publiczna.

Ankietowanych poproszono o ocenienie poszczególnych obszarów na 5-ciostopniowej skali, gdzie 1 – oznacza ocenę bardzo niską a 5 bardzo wysoką. Na podstawie zebranych odpowiedzi obliczoną średnią ocenę dla każdego obszaru.

Z analizy średnich ocen wystawionych przez Mieszkańców Gminy Kałuszyn poszczególnym obszarom wynika, że są oni najbardziej zadowoleni z tego jak w Gminie funkcjonują sfery:

- dostępności infrastruktury i usług edukacyjno - wychowawczych (szkoły, przedszkola, żłobek) - 75,0% ocen pozytywnych
- dostępności infrastruktury i usług kulturalnych (Biblioteka Publiczna, Dom Kultury) – 64,6% ocen pozytywnych
- dostępności i jakości sieci dróg gminnych - 58,3% ocen pozytywnych
- dostępności infrastruktury i usług sportowo - rekreacyjnych (boiska, siłownie zewnętrzne, place zabaw) - 56,2% ocen pozytywnych.

Niemal równie dobrze Mieszkańcy Gminy oceniają **zagospodarowania przestrzeni publicznej i estetyki otoczenia (placów, skwerów, miejsc spotkań)** - 55,2% ocen pozytywnych oraz **bezpieczeństwa publicznego** - 51% ocen pozytywnych.

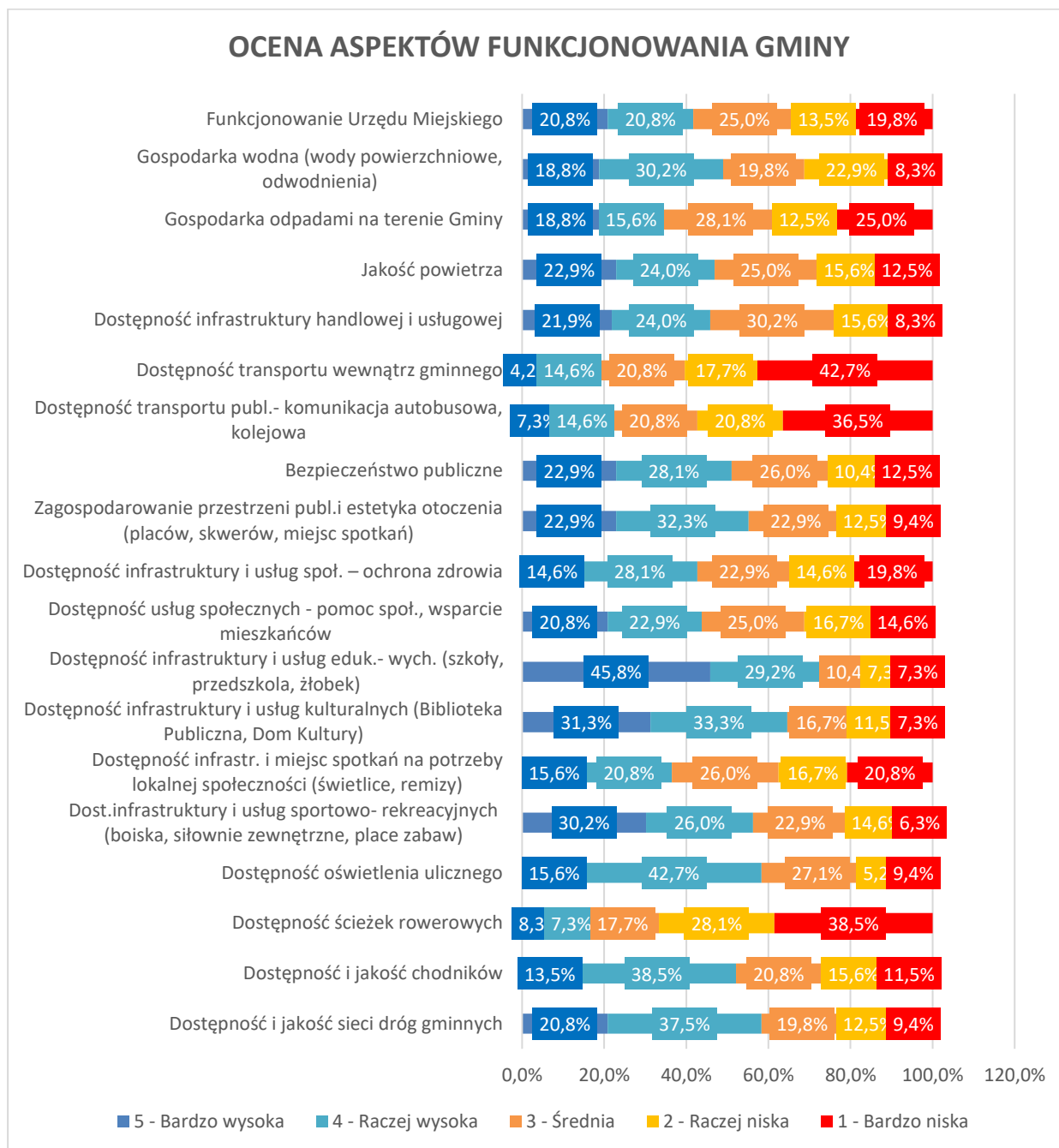
Natomiast wśród najgorzej ocenianych obszarów funkcjonowania Gminy Mieszkańcy wskazują na: **dostępność transportu wewnątrz gminnego** - 60,4% ocen negatywnych (w tym 42,7 % - ocen „1”), **dostępność ścieżek rowerowych** - 66,6% ocen negatywnych (w tym 38,5 % - ocen „1”) oraz **dostępność transportu publicznego - komunikacja autobusowa, kolejowa** - 57,3% ocen negatywnych (w tym 36,5% - ocen „1”).

Niezadowolone wśród ankietowanych budzą:

- **dostępność miejsc spotkań na potrzeby lokalnej społeczności (świetlice, remizy)** - 37,5% (w tym 20,8% - ocen „1”)
- **gospodarka odpadami na terenie Gminy** - 37,5% (w tym 25% - ocen „1”)
- **dostępność infrastruktury i usług społecznych - ochrona zdrowia** - % (w tym 19,8% - ocen „1”).

Wykres poniżej przedstawia syntetyczne wyniki tej oceny.

Wykres 39. Ocena aspektów funkcjonowania Gminy Kałuszyn.

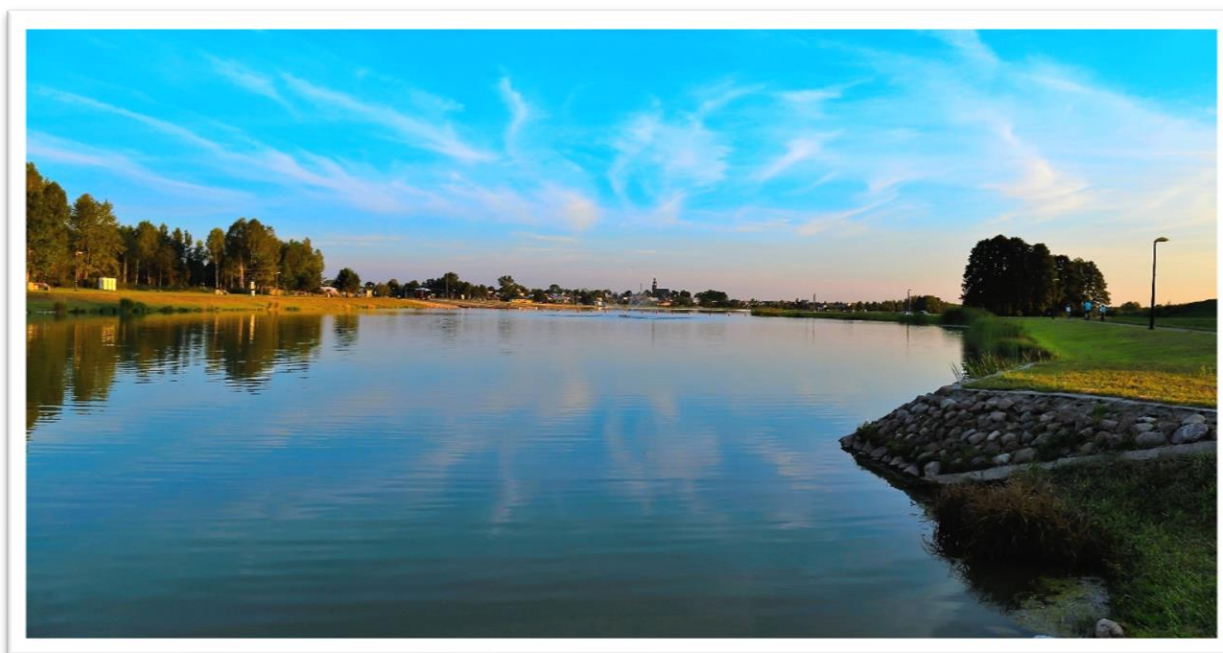
Źródło: Badanie ankietowe.

Podsumowując, badani najlepiej oceniają w Gminie: dostępność infrastruktury i usług edukacyjno - wychowawczych (szkoły, przedszkola, żłobek) oraz dostępność infrastruktury i usług kulturalnych (Biblioteka Publiczna, Dom Kultury).

Na uznanie zasługuje również pozytywnie odbierana dostępność i jakość sieci dróg gminnych oraz dostępność infrastruktury i usług sportowo- rekreacyjnych (boiska, siłownie zewnętrzne, place zabaw).

Największym plusem Gminy Kałuszyn jest zdaniem większości ankietowanych:

- położenie/lokalizacja, bliskość Warszawy
- natura, tereny zielone
- Zalew Karczunek
- ciche, spokojne miejsce
- tereny rekreacyjne
- otwartość władz gminy na potrzeby mieszkańców
- zwarta infrastruktura
- dużo imprez kulturalnych.

Największym minusem są zdaniem ankietowanych:

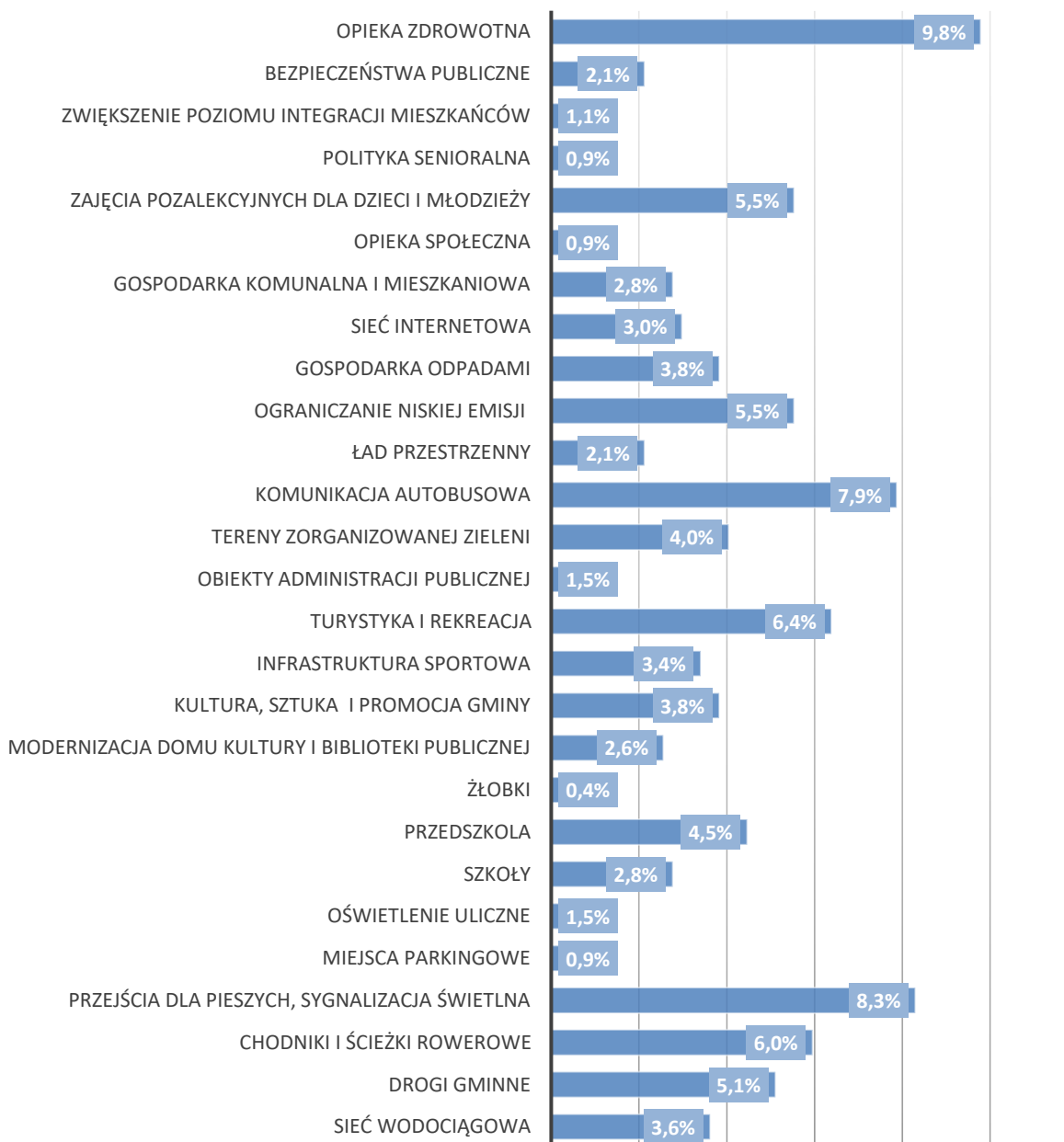
- brak ścieżek rowerowych
- brak miejsc pracy
- niska dostępność komunikacji publicznej - brak połączeń autobusowych i kolejowych
- zbyt rzadkie odrośnienie działek
- brak oferty pozalekcyjnej dla dzieci i młodzieży
- niska dostępność oświetlenia ulicznego i brak sygnalizacji świetlnej
- brak miejsc spotkań
- dostępność do Internetu
- brak kanalizacji wodnej i sieci gazowniczej w całej Gminie.

Przystępując do analizy obszarów funkcjonowania Gminy Kałuszyn, w które Gmina powinna inwestować w pierwszej kolejności, wyłania się kilka najważniejszych wskazanych przez Mieszkańców. Ankietowani identyfikowali problemy, wybierając spośród zamkniętego katalogu dostępnych odpowiedzi. Na wykresie przedstawiono najczęściej występujące wskazania.

Wykres 40. Najważniejsze inwestycje w Gminie Kałuszyn zdaniem ankietowanych.

PREFERENCJE MIESZKAŃCÓW W ZAKRESIE INWESTYCJI W GMINIE KAŁUSZYN

Źródło: Badanie ankietowe.

Poza zainteresowaniami respondentów z najmniejszą liczbą wskazań pozostały inwestycje w zakresie: **budowy i modernizacji żłobka, budowy i modernizacji miejsc parkingowych oraz wsparcia i aktywizacji seniorów - polityki senioralnej i rozwoju opieki społecznej** (np. "Klubu Senior +", świetlic środowiskowych).

W kolejnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie 3 najważniejszych inwestycji/przedsięwzięć, które powinny być priorytetowo realizowane na terenie Gminy Kałuszyn. Odpowiedzi nie udzieliło 6 osób, natomiast 5 osób nie miało zdania.

Najbardziej istotne z punktu widzenia mieszkańców Gminy Kałuszyn są inwestycje dotyczące:

- wymiany pieców węglowych tzw. śmieciuchów

- budowy ścieżek rowerowych oraz tras do biegania - np. na trasie Kałuszyn - Milew
- budowy dróg gminnych, chodników i oświetlenia
- budowa sygnalizacji świetlnej, w tym na ul. Warszawskiej
- budowy obwodnicy Kałuszyna
- rozbudowy sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich
- rozbudowy Internetu na terenach wiejskich
- rozbudowy i modernizacji przedszkola i szkoły podstawowej
- poprawy dostępności opieki zdrowotnej
- poprawy dostępności komunikacji autobusowej i kolejowej
- utworzenie poczekalni dla dojeżdżających na dworcu autobusowym
- zwiększenie atrakcyjności turystycznej
- stworzenie miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży
- stworzenie miejsc pracy.

Zdaniem respondentów najważniejszymi inwestycjami, które powinny być priorytetowo realizowane na terenie Gminy Kałuszyn są te dotyczące budowy i modernizacji infrastruktury drogowej i ścieżek rowerowych, poprawy dostępności komunikacji autobusowej i kolejowej, stworzenia miejsc spotkań i organizacji przestrzeni publicznej oraz stworzenia warunków do rozwoju miejsc pracy.

W kolejnym pytaniu poproszono mieszkańców Gminy Kałuszyn o wskazanie co powinno być wizytówką Gminy Kałuszyn? Z czego Gmina Kałuszyn może być dumna, jakie atuty można wykorzystać do jej dalszego rozwoju?

Niemal wszyscy ankietowani jako wizytówkę Gminy Kałuszyn wskazali [Zalew Karczunek](#), [park i tereny zielone](#). Wśród proponowanych działań najczęściej podkreślano zwiększenie atrakcyjności Zalewu np. przez organizację imprez integracyjnych, koncertów, rozwój turystyki (kemping, stadnina koni, mini golf), latem - stworzenie atrakcji dla dzieci i młodzieży, zimą - udostępnienie sauny i miejsce przeznaczonych na rozpalać ognisk niedaleko plaży.

Ankietowani Mieszkańcy formułują wizję Gminy Kałuszyn w roku 2030 jako [spokojną i zadbaną](#), [czystą i ekologiczną](#), [bogatą w dużą liczbę ofert pracy](#), [wolną od wykluczeń komunikacyjnych](#), [przyjazną Mieszkańcom](#). Inne pożądane cechy to [nowoczesna](#), [bezpieczna](#), [rozwojowa](#), z dużą ilością [ścieżek rowerowych i miejsc spotkań](#).

Następna kwestia podjęta przez respondentów, dotyczyła tego, co można zrobić, aby ten cel wizji Gminy Kałuszyn osiągnąć w przyszłości. Respondenci najczęściej wskazywali na: współpracę i spotkania Samorządu z Mieszkańcami, inwestycje z wykorzystaniem funduszy ze środków unijnych, stworzenie warunków przyjaznych inwestycjom w nowe miejsca pracy, zatrzymać odpływ młodych i wykształconych. Oto przytoczona jedna z wypowiedzi: „przyciągać pracodawców, interesować się problemami młodzieży i stwarzać im warunki do pozostania w Gminie”.

Mieszkańcy Gminy najczęściej informacje o bieżących działaniach i aktywnościach Samorządu oraz na tematy lokalne czerpią z:

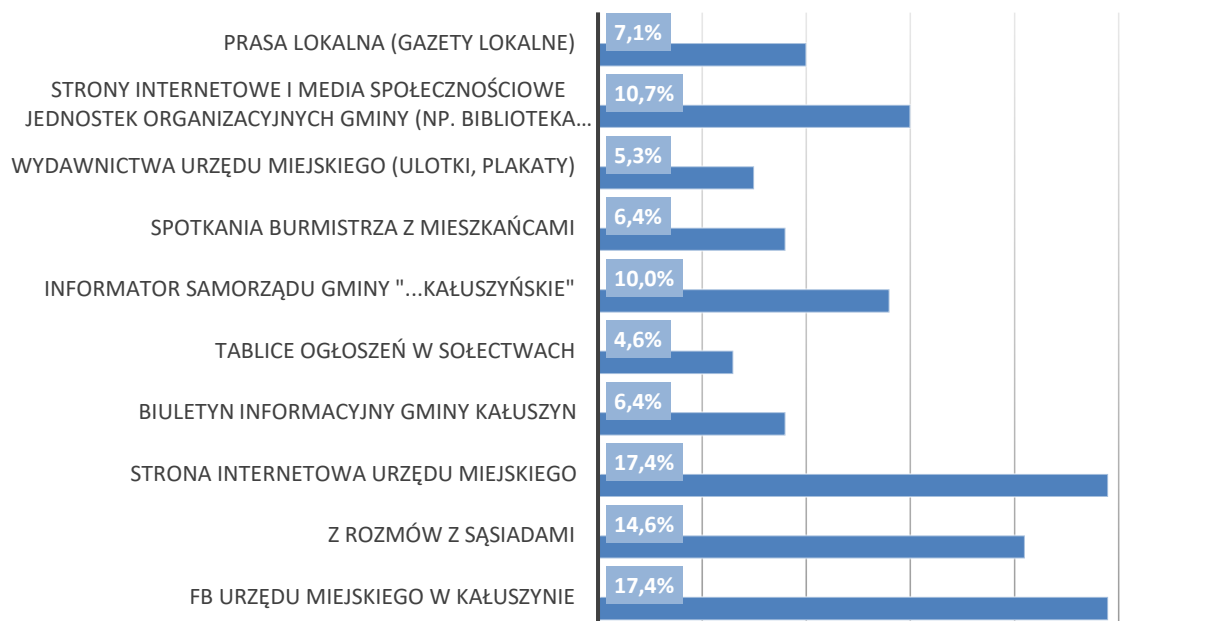
- strony internetowej Urzędu Miejskiego w Kałuszynie (17,4% ankietowanych)
- facebooka Urzędu Miejskiego w Kałuszynie (17,4% ankietowanych)
- rozmów z sąsiadami (14,6% ankietowanych)

- stron internetowych i mediów społecznościowych jednostek organizacyjnych Gminy np. Biblioteka Publiczna, Ośrodek Pomocy Społecznej itp. (10,7% ankietowanych).

Najrzadszej Mieszkańcy Gminy Kałuszyn korzystają z tablic ogłoszeń w sołectwach (4,6% ankietowanych).

Wykres 41. Źródła informacji o bieżących działaniach i aktywnościach Samorządu.

ŹRÓDŁA INFORMACJI O BIEŻĄCYCH DZIAŁANIACH I AKTYWNOŚCIACH SAMORZĄDU

Źródło: Badanie ankietowe.

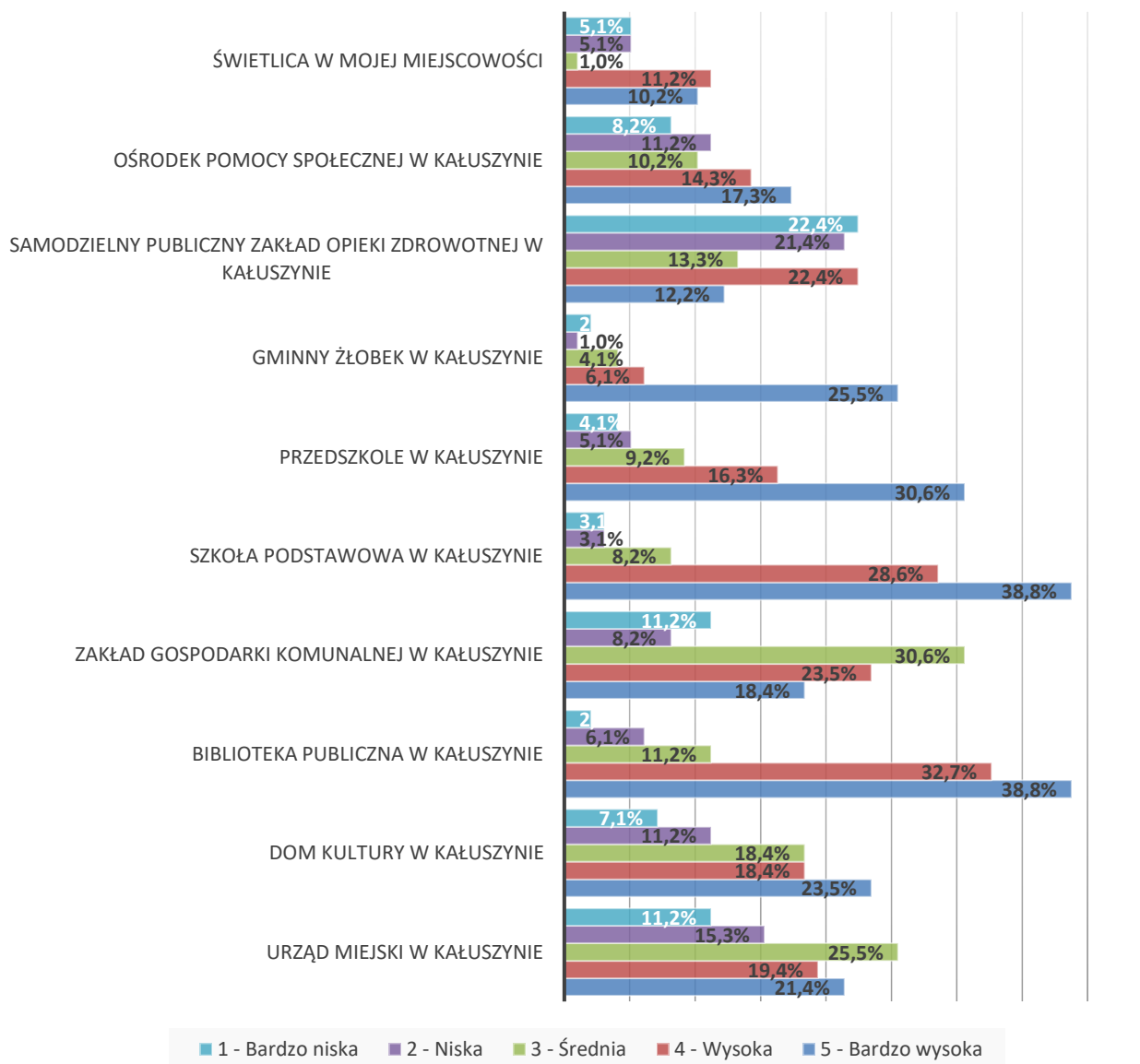
W badaniu ankietowym poruszono również tematykę związaną z oceną oferty różnych instytucji publicznych Gminy Kałuszyn.

Ankietowani najwyżej oceniają [Bibliotekę Publiczną w Kałuszynie](#) (38,8% ocen bardzo wysokich i 32,7% wysokich). Na drugim miejscu uplasowała się: [Szkoła Podstawowa w Kałuszynie](#) (38,8% ocen bardzo wysokich i 28,6% wysokich) a kolejno [Przedszkole w Kałuszynie](#) (30,6% ocen bardzo wysokich i 16,3% wysokich).

Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 42. Ocena oferty instytucji publicznych Gminy Kałuszyn.

OCENA OFERTY INSTYTUCJI PUBLICZNYCH W GMIENIE KAŁUSZYN

Źródło: Badanie ankietowe.

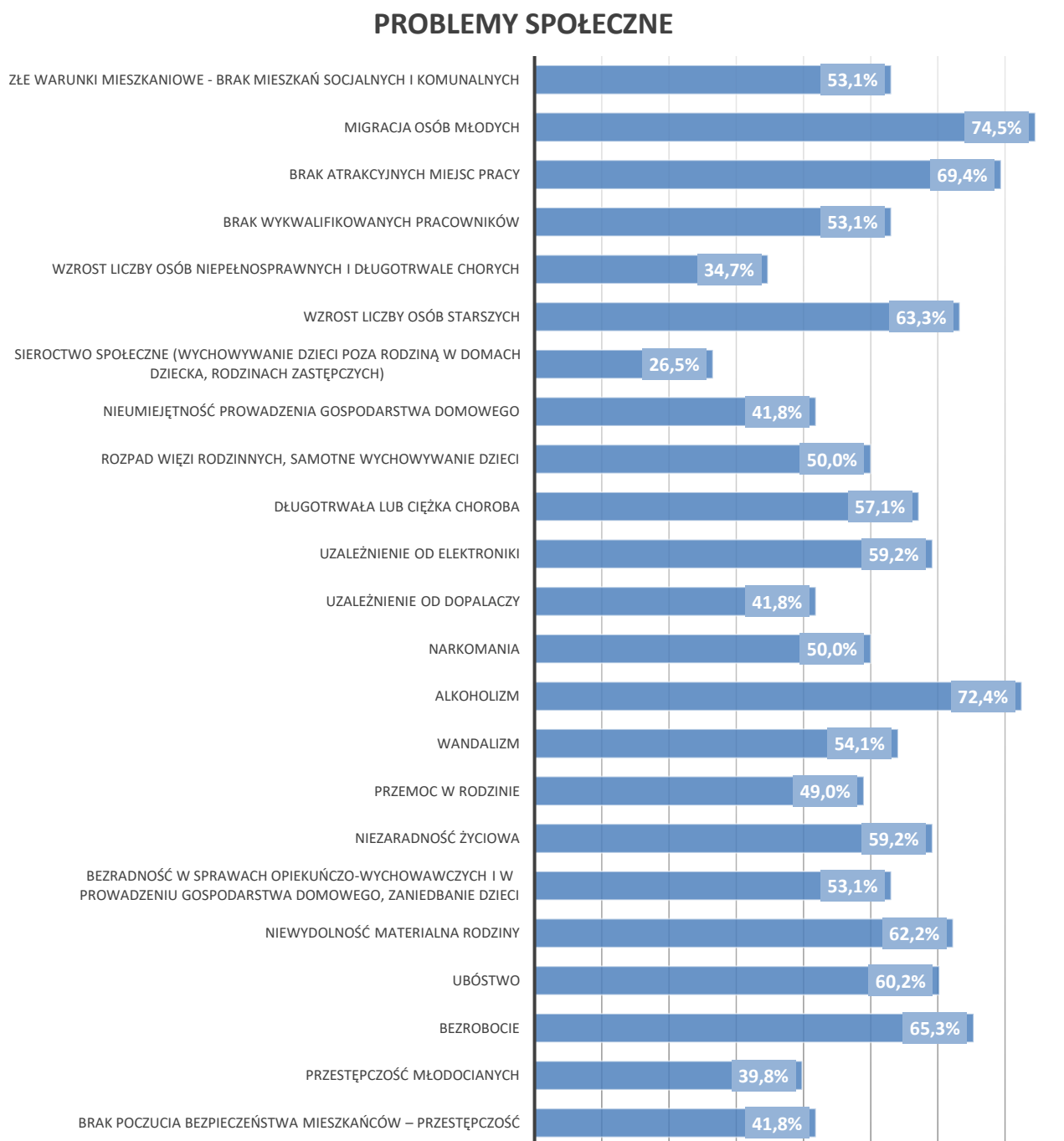
Przystępując do analizy **najważniejszych problemów społecznych** występujących na obszarze Gminy Kałuszyn, wyłania się kilka najważniejszych wskazanych przez Mieszkańców. Ankieterzy identyfikowali problemy, wybierając spośród zamkniętego katalogu cech patologicznych. W opinii 74,5% badanych największym problemem społecznym Gminy Kałuszyn jest **migracja osób młodych**. Ponadto, obserwuje się problem **alkoholizmu** (72,4%). Zauważalnym problemem dla respondentów stają się: **brak atrakcyjnych miejsc pracy** (69,4%), **bezrobocie** (65,3%) oraz **wzrost liczby osób starszych** (63,3%).

Ponadto, najczęściej obserwuje się takie problemy jak: niewydolność materialna rodziny (62,2%), ubóstwo (60,2%), uzależnienie od elektroniki (59,2%) oraz niezaradność życiową (59,2%).

Istotnymi trudnościami w sferze społecznej dostrzeganymi przez 57,1% ankietowanych są problemy związane z długotrwałą lub ciężką chorobą.

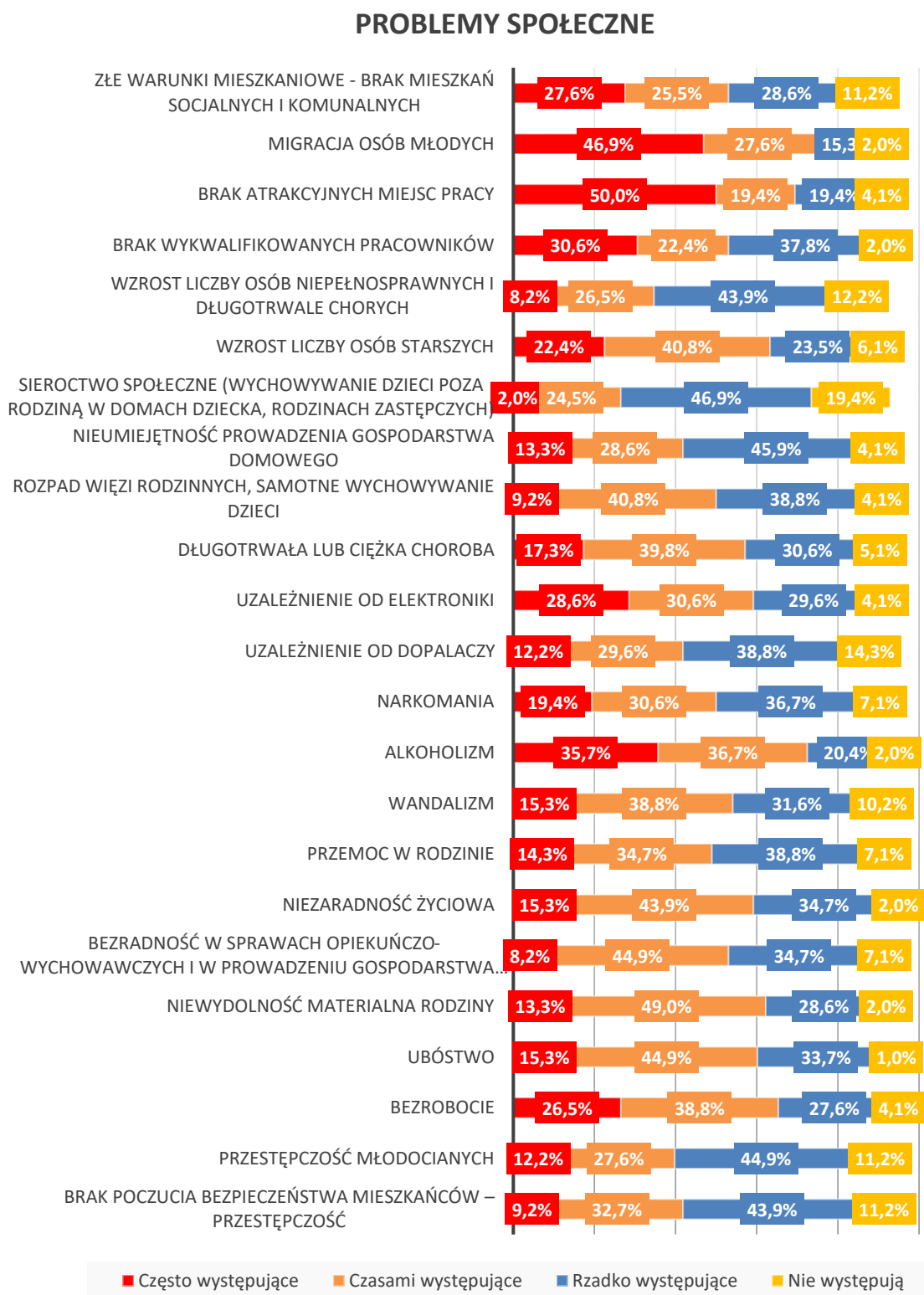
Poniżej prezentujemy hierarchię najważniejszych problemów społecznych Gminy Kałuszyn, zebranych na podstawie odpowiedzi na pytanie zamknięte (z wykorzystaniem kafeterii odpowiedzi). Dla czytelności wykresu nr 31, przedstawiono dane procentowe często i czasami występujących problemów społecznych (dla każdego problemów cech patologicznych przewidziano skalę 100%).

Wykres 43. Problemy społeczne występujące w Gminie Kałuszyn.

Źródło: Badanie ankietowe

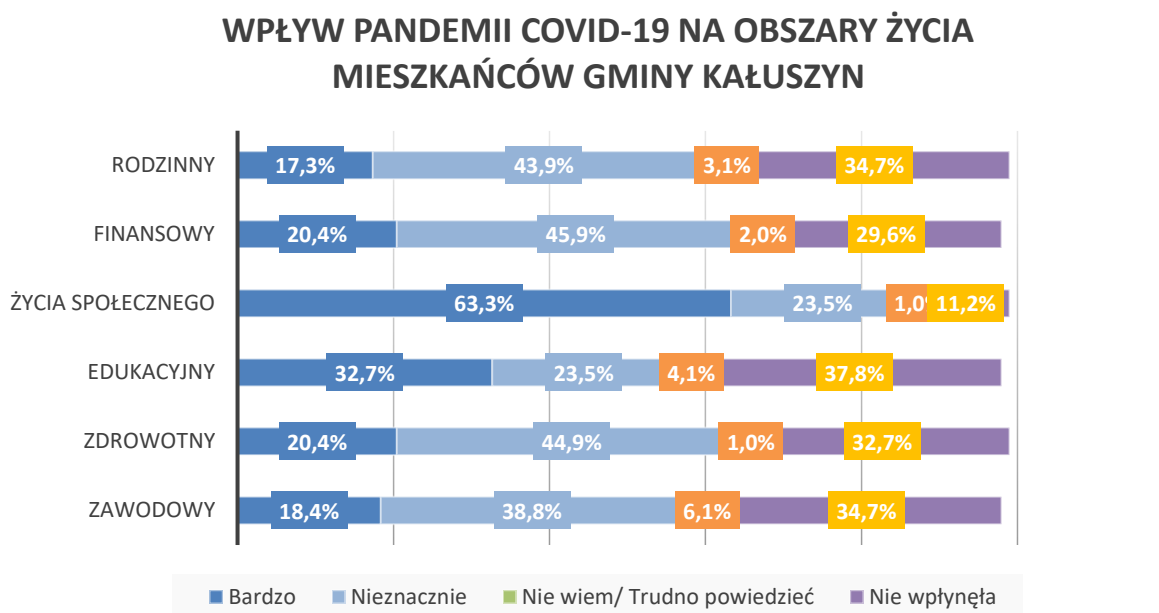
Wykres 44. Problemy społeczne występujące w Gminie Kałuszyn.

Źródło: Badanie ankietowe.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o opinię dotyczącą wpływu pandemii COVID-19 na poszczególne obszary życia.

Wykres 45. Wpływ pandemii COVID-19 na obszary życia Mieszkańców Gminy Kałuszyn.

Źródło: Badanie ankietowe.

Dane pozyskane za pośrednictwem omawianej ankiety jasno wskazują, że sytuacja związana ze światową pandemią koronawirusa miała najbardziej dotkliwy wpływ na obszar życia społecznego ankietowanych (63,3%).

Nieznaczny wpływ pandemii COVID - 19 respondenci odczuli na finanse, zdrowie, obszar rodzinny. Największa grupa ankietowanych (37,8%) nie odczuła wpływu pandemii na edukację. Następnie zapytano respondentów, jakie działania można podjąć, by ożywić sytuację wywołaną pandemią. Poniżej zestawienie kilku odpowiedzi zgodne z zapisem źródłowym/oryginalną pisownią:

- „spotkania on-line, aktywizacja społeczeństwa w ramach i z zachowaniem reżimu sanitarnego”,
- „powrócić do normalnych zasad kontaktów społecznych. Zachęcanie ludzi do utrzymywania ze sobą kontaktu, więcej spotkań na świeżym powietrzu”
- „powolny, ale systematyczny powrót”
- „organizowanie spotkań na świeżym powietrzu, więcej placów zabaw”
- „bardziej dbać o działalność kulturalną”
- „zaszczepić jak największą liczbę chętnych, dbałość o diagnostykę osób z podejrzeniem lub po przechorowaniu COVID-19”
- „problem jest w obostrzeniach i niestosowaniu się do nich”
- „jakieś udogodnienia dla przedsiębiorców - obniżenie podatku od nieruchomości”
- „profilaktyka zdrowotna, zlecenie odpowiedniej ilości badań, zwrócenie uwagi na zdrowie psychiczną”
- „nasza sytuacja nie zmieniła się. Jedynym minusem dla dzieci było nauczanie zdalne i brak kontaktu z rówieśnikami”
- „może organizacja jakiś klubów dyskusyjnych. Do 19 jest naprawdę w miarę bezpiecznie, ale złodziej się zdarzają dość często”.

Na koniec, poproszono ankietowanych o przekazanie pomysłów i propozycji w zakresie rozwoju Gminy, które można zrealizować. Poniżej zestawienie kilku odpowiedzi zgodne z zapisem źródłowym/oryginalną pisownią:

- „najbardziej mi zależy na tym autobusie miejskim tak, bo jeździłby w obrębie gminy i młodzież lub nawet młodzi spotykający się ze znajomymi, lub starsze osoby które nie zawsze mają siłę dotrzeć same do własnego domu, wsiedliby w taki autobus i bezpiecznie tam dotarli, zamiast się włóczyć przez kilka kilometrów, lub po ciemku nie zawsze jest to bezpieczne bo niby jest tu bezpiecznie ale nigdy nic nie wiadomo. uważam że wszyscy by ten pomysł poparli i byli pozytywnie do niego nastawieni, proszę to przemyśleć :)”
- „droga cmentarna, dworzec PKS, hala sportowa, basen”
- „na pewno budowa hali sportowej”
- „dobrym pomysłem jest kolej,
- „w przyszłości mógłby powstać Dom PomoCY Społecznej, Stacja POGotowia Ratunkowego”
- „jeszcze raz: miejsce spotkań dla dzieciaków takie połączenie cukierni, świetlicy i klubu”
- „proszę nie ignorować mieszkańców. To mój pomysł”
- „ścieżki rowerowe z przystankami w ciekawych miejscach. Transport publiczny do Mrozów, rozwój kina samorządowego”
- „zwiększenie atrakcyjności turystycznej”
- „sygnalizacja świetlna na ul. Warszawskiej, położenie nawierzchni asfaltowej na części drogi prowadzącej z Nowych Groszk w kierunku stacji PKP w Sosnowym”
- „nauczanie więcej niż 2 języków w szkole, zajęcia dla uczniów, które przygotowują je do dorosłego życia np. załatwianie spraw w różnych urzędach, savoir vivre, zakładanie firmy itp., wdrażanie osób starszych do korzystania z Internetu itp.”
- „większy plac zabaw dla dzieci, rozbudowa Domu Kultury, Modernizacja Dworca PKS”
- „1. Zagospodarowanie dołu przy cmentarzu dla młodzieży - skate park, boisko do streetballa, boisko do squasha, 2. Miejsce spotkań dla młodzieży - budynek, w którym można spędzać czas popołudniami - grać w ping ponga czy rzutki itp.3. Zagospodarowanie jakiegoś nowego terenu zielonego np. kawałka lasu dz. nr 2010 na osiedlu za szkołą jako taki drugi a'la park - alejki, ławki4. Dom Kultury - zajęcia popołudniowe:- zumba lub aerobik dla dzieci i młodzieży - tylko nie takie, że przez pół roku uczy się jednego układu, tylko wprowadzać urozmaicenia - akrobatyka dla chłopców 12 - 15 lat, 5. Trener tenisa - nauka dla dzieci i młodzieży, 6. Zalew Karczunek- zjeżdżalnia do wody - park trampolin, park linowy, 7. imprezy integrujące społeczność gminy - coś jak turniej sołectw, turniej rodzin, turniej scrabble, 8. Konkursy z nagrodami - na wiersze, piosenki, zdjęcia, obrazy, 9. rozbudowa placu zabaw na terenie przedszkola”
- „Place zabaw w każdej wsi, sieć gazownicza, dom pomocy”
- „Dbałość o obszary, które są najsłabsze”.

PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWANEGO

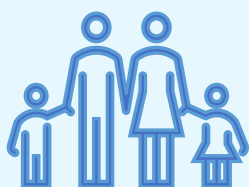
Przedstawiony w niniejszym raporcie materiał badawczy zawiera informacje odnośnie opinii Mieszkańców Gminy Kałuszyn w wielu ważnych dla Gminy kwestiach. Głównym celem badania było zweryfikowanie poglądów Mieszkańców na temat funkcjonowania kluczowych obszarów Gminy oraz poznanie oczekiwań, co do jej przyszłości. Badanie inauguruje proces budowy Strategii Rozwoju Gminy Kałuszyn na lata 2021-2030, dostarczając materiałów diagnostycznych, jak również inspiracji w kontekście definiowania kierunków rozwoju Gminy.

W badaniu ankietowym wzięło udział 98 osób, zatem raport prezentuje opinię nielicznej grupy badawczej w stosunku do liczby Mieszkańców zameldowanych w Gminie Kałuszyn (ok. 5 900).

Od maja do lipca br. zostało przeprowadzone badanie ankietowe dotyczące opracowania Strategii Rozwoju Gminy Kałuszyn do roku 2030. Ankieta była udostępniona w wersji elektronicznej na stronach Urzędu Gminy oraz . W ten sposób umożliwiono w czasach pandemii COVID-19 włączenie opinii Mieszkańców w proces diagnozowania sytuacji w Gminie Kałuszyn. Głównym celem badania było zebranie opinii mieszkańców na temat jakości życia w Gminie, problemów i potrzeb oraz preferowanych kierunków rozwoju Gminy.

W badaniu ankietowym wzięło udział 98 osób, z czego 69,4% respondentów stanowiły kobiety. Ogólna charakterystyka Mieszkańców przedstawia się następująco - najliczniejszy udział w ankiecie wzięły osoby w wieku między 35 a 44 lata (34,7%), z wykształceniem wyższym magisterskim (33,7%), aktywne zawodowo (81,5%), pracujące na terenie Gminy Kałuszyn (40,8%), określające swój status materialny jako „raczej dobry” (74,5%), mieszkające w Gminie od urodzenia (59,2%) i w niej zameldowane (88,8%).

Ze względu na rodzaj gospodarstwa domowego najliczniejszą grupę wśród ankietowanych stanowiły osoby należące do rodziny jednopokoleniowej - rodzice plus 1 - 2 dzieci (36,7% badanych) z powierzchnią użytkową domu/mieszkania (przypadającą na 1 członka gospodarstwa domowego) - powyżej 36 m kw. (31,6% ankietowanych). Zdecydowana większość uczestniczących w badaniu zamieszkuje w sołectwach: Kałuszyn (70,4%) oraz Sinołęka, Chrościce, Mroczyki, Kluki (po 3,1%).

Ponad połowa Mieszkańców jest raczej zadowolona z faktu bycia Mieszkańcem Gminy Kałuszyn (58,2%), lubi swoją społeczność lokalną (70,4%), realizowała wspólne działania sąsiedzkie (33,7%) oraz uczestniczyła w wydarzeniach społecznych organizowanych w Gminie przed pandemią (80,6%).

Zdecydowana większość ankietowanych 83,7% nie przynależy do stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, zaś 34,7% badanych angażuje się w organizację działań szkoły, będąc członkiem trójki klasowej. Większość ankietowanych 44,9% oraz członkowie ich rodzin nie uczęszcza na zajęcia pozalekcyjne na terenie Gminy Kałuszyn.

Ponad połowa ankietowanych rozlicza PIT w Gminie Kałuszyn (59,2%) a znaczna większość ankietowanych (89,8%) systematycznie reguluje opłaty i podatki gminne (np. odpady, woda, ścieki). Znaczna część ankietowanych robi zakupy podstawowych artykułów spożywczych w supermarkecie na terenie Gminy (63,3%), a w drodze do pracy korzysta z własnego samochodu (53,1%), przy czym zdecydowana większość 35,7% ankietowanych pracuje w odległości 0-5 km od miejsca zamieszkania.

Zdecydowana większość ankietowanych 41,7% dostrzega fakt, że Gmina Kałuszyn się rozwija a niemal połowa ankietowanych 43,9% poleciby Gminę Kałuszyn do zamieszkania.

W uzasadnieniu najczęściej wskazywano na: dobre położenie geograficzne, bardzo szybki rozwój oraz atrakcje turystyczne Gminy Kałuszyn.

Niemal wszyscy ankietowani jako wizytówkę Gminy Kałuszyn wskazali Zalew Karczunek, park i tereny zielone.

Największym plusem Gminy Kałuszyn zdaniem większości ankietowanych jest: natura i tereny zielone, Zalew Karczunek i tereny rekreacyjne, cisza i spokój, zwarta infrastruktura.

Odmienne respondenci oceniali: brak ścieżek rowerowych i miejsc pracy, brak komunikacji autobusowej i kolejowej, brak oferty pozalekcyjnej dla dzieci i młodzieży, brak miejsc spotkań oraz brak kanalizacji wodnej i sieci gazowniczej w całej Gminie.

Oceniając aktualną sytuację w Gminie Kałuszyn zdecydowana większość, bo 40,6% ankietowanych dostrzega fakt, że Gmina Kałuszyn się rozwija.

Respondenci poproszeni o dokonanie oceny poszczególnych aspektów funkcjonowania gminy, najlepiej ocenili: dostępność infrastruktury i usług edukacyjno - wychowawczych (szkoły, przedszkola, żłobek) - (75,0%), dostępność infrastruktury i usług kulturalnych (Biblioteka Publiczna, Dom Kultury) - (64,6%), dostępność i jakość sieci dróg gminnych - (58,3%).

Znaczna liczba ankietowanych wysoko oceniła: dostępność infrastruktury i usług sportowo - rekreacyjnych (boiska, siłownie zewnętrzne, place zabaw) - (56,2%).

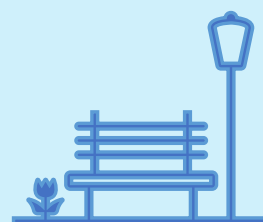
Najważniejszymi obszarami Gminy Kałuszyn, w które należy zainwestować w pierwszej kolejności - z punktu widzenia Mieszkańców są: poprawa dostępności i jakości opieki zdrowotnej (9,8%), budowa/rozbudowa i modernizacja przejść dla pieszych, sygnalizacji świetlnej (8,3%), rozwój komunikacji autobusowej (7,9%), rozbudowa i modernizacja bazy turystyczno-rekreacyjnej - akwenów wodnych, tras biegowych, rowerowych, pieszych (6,4%), budowa/rozbudowa i modernizacja chodników i ścieżek rowerowych (6,0%) oraz działania zmierzające do ograniczania niskiej emisji - wymiana pieców węglowych, instalacja OZE- (5,5%).

Zdaniem respondentów najważniejszymi inwestycjami, które powinny być priorytetowo realizowane na terenie Gminy Kałuszyn są te dotyczące: budowy i modernizacji infrastruktury drogowej/ towarzyszącej i ścieżek rowerowych, poprawy dostępności komunikacji autobusowej i kolejowej, stworzenia miejsc spotkań i organizacji przestrzeni publicznej oraz stworzenia warunków do rozwoju miejsc pracy.

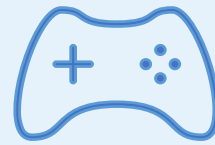

Ankietowani wskazywali potrzeby w zakresie zwiększenia atrakcyjności turystycznej oraz poprawy dostępności opieki zdrowotnej. Respondenci zwracają uwagę na wymianę pieców węglowych tzw. śmieciuchów.

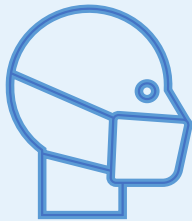
W badaniu ankietowym poruszono również tematykę związaną z oceną oferty różnych instytucji publicznych Gminy Kałuszyn. Ankietowani najwyżej oceniają Bibliotekę Publiczną w Kałuszynie, Szkołę Podstawową w Kałuszynie oraz Przedszkole w Kałuszynie.

W opinii 74,5% badanych największym problemem społecznym Gminy Kałuszyn jest migracja osób młodych. Na terenie Gminy obserwuje się ponadto problem alkoholizmu (72,4%). Zauważalnymi problemami dla respondentów stają się: brak atrakcyjnych miejsc pracy (69,4%), bezrobocie (65,3%) oraz wzrost liczby osób starszych (63,3%). Istotnym problemem sfery społecznej dostrzeganym przez 62,2% ankietowanych jest niewydolność materialna rodziny a także ubóstwo (60,2%), uzależnienie od elektroniki (59,2%) oraz niezaradność życiowa (59,2%).

Ankietowani Mieszkańcy formułują wizję Gminy Kałuszyn w roku 2030 jako spokojną i zadbaną, czystą i ekologiczną, bogatą w dużą liczbę ofert pracy, wolną od wykluczeni komunikacyjnych, przyjazną Mieszkańcom. Inne pożądane cechy to nowoczesna, bezpieczna, rozwojowa, z dużą ilością ścieżek rowerowych i miejsc spotkań. Aby ten cel wizji osiągnąć w przyszłości najczęściej wskazywano na: współpracę i spotkania Samorządu z Mieszkańcami, inwestycje z wykorzystaniem funduszy ze środków unijnych, stworzenie warunków przyjaznych inwestycjom w nowe miejsca pracy, zatrzymać odpływ młodych i wykształconych.

W ostatnim pytaniu poproszono badanych o opinię dotyczącą wpływu pandemii COVID - 19 na poszczególne obszary życia. Dane pozyskane za pośrednictwem omawianej ankiety jasno wskazują, że sytuacja związana ze światową pandemią koronawirusa miała najbardziej dotkliwy wpływ na obszar życia społecznego ankietowanych (63,3%).

Nieznaczny wpływ pandemii COVID - 19 respondenci odczuli na finanse, zdrowie, obszar rodzinny. Największa grupa ankietowanych (37,8%) nie odczuła wpływu pandemii na edukację.

Podsumowując wyniki przeprowadzonego badania w kontekście prowadzenia dalszych prac strategicznych warto w szczególności zwrócić uwagę na następujące wyzwania rozwojowe stojące przed Gminą Kałuszyn, tj.:

- rozwój infrastruktury kulturalnej, usług czasu wolnego i tworzenie miejsc spotkań
- budowy i modernizacji infrastruktury drogowej i ścieżek rowerowych,
- poprawy dostępności komunikacji autobusowej i kolejowej,
- tworzenie warunków do rozwoju miejsc pracy,
- doskonalenie opieki medycznej i ochrony zdrowia,
- aktywna ochrona środowiska wraz z doskonaleniem infrastruktury technicznej

i komunikacyjnej.

Głównym zadaniem Władz Gminy Kałuszyn jest **prowadzenie polityki rozwoju, mającej na celu tworzenie warunków dla poprawy jakości życia jak najszerzej w grupie mieszkańców, w jak najszerszym zakresie.**

Proces ten jest możliwy wyłącznie przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Najważniejsze wnioski z diagnozy, wokół których Władze Gminy Kałuszyn powinny koncentrować swe działania to:

- wprowadzenie rozwiązań służących przywróceniu dodatniego salda migracji i przyrostu naturalnego,
- rozwój przedsiębiorczości głównie poprzez zwiększenie jego potencjału w zakresie przyciągania inwestorów,
- kształtowanie atrakcyjności osadniczej przez zaspokajanie potrzeb mieszkańców i dostosowywanie standardów usług publicznych,
- poprawa dostępności i jakości opieki zdrowotnej,
- rozwój infrastruktury na rzecz mieszkańców i przedsiębiorców,
- poprawa warunków komunikacyjnych,
- podnoszenie atrakcyjności turystycznej i promocję gminy,
- poprawa jakości powietrza - powinna stanowić jeden z głównych priorytetów na najbliższe lata.

Spis skrótów

UM - Urząd Miasta,

NGO - (ang. non-government organization) - organizacja pozarządowa

DK - Dom Kultury

UTW - Uniwersytet III Wieku

NFZ - Narodowy Fundusz Zdrowia

KP - Komisariat Policji

OSP - Ochotnicza Straż Pożarna

POZ - Podstawowa Opieka Zdrowotna

Spis tabel

Tabela 1. Ludność Gminy Kałuszyn wg płci z podziałem na miasto i teren wiejski.	11
Tabela 2. Biologiczne grupy wieku w Gminie Kałuszyn w 2020 r.	12
Tabela 3. Migracje ludności Gminy Kałuszyn w wybranych latach.	14
Tabela 4. Liczba dzieci i oddziałów szkolnych w Gminie Kałuszyn w latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021.	16
Tabela 5. Liczba nauczycieli i etatów w Gminie Kałuszyn w podziale na stopnie awansu.	16
Tabela 6. Zestawienie procentowe wyników egzaminów ósmoklasisty - rok szkolny 2019/2020.	18
Tabela 7. Stan wypożyczeń zbiorów bibliotecznych w 2020 r.	23
Tabela 8. Obszary i obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków w Gminie Kałuszyn.	31
Tabela 9. Struktura organizacyjna Przychodni Opieki Zdrowotnej w Kałuszynie.	35
Tabela 10. Rodzaj wsparcia oraz podział na zadania własne gminy i zlecone.	41
Tabela 11. Rodzaj wsparcia udzielonego w Gminie Kałuszyn w ramach pomocy społecznej.	41
Tabela 12. Stan mienia komunalnego Gminy Kałuszyn.	46
Tabela 13. Zbycie nieruchomości gruntowych przez Gminę Kałuszyn w 2020 roku.	46
Tabela 14. Stan komunalnych zasobów mieszkalnych i użytkowych.	47
Tabela 15. Zestawienie zdarzeń w Gminie Kałuszyn w latach 2019-2020.	49
Tabela 16. Interwencje policyjne w Gminie Kałuszyn w latach 2019 i 2020.	50
Tabela 17. Zestawienie zdarzeń w brały udział jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej z Gminy Kałuszyn. ...	50
Tabela 18. Liczba oraz struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Kałuszyn wg klas wielkości.	56
Tabela 19. Formy prowadzenia działalności gospodarczej w sektorze prywatnym w Gminie Kałuszyn.	57
Tabela 20. Liczba gospodarstw rolnych wg powierzchni rolnej/ha w Gminie Kałuszyn.	58
Tabela 21. Pomniki przyrody ożywionej objęte ochroną w Gminie Kałuszyn.	65
Tabela 22. Pomniki przyrody ożywionej objęte ochroną w Gminie Kałuszyn.	65
Tabela 23. Ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie Gminy Kałuszyn w 2020 r.	73
Tabela 24. Ilość wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych na terenie gminy, unieszkodliwionych i pozostałych do usunięcia wg stanu na koniec 2020 roku.	74
Tabela 25. Rodzaj stosowanego paliwa i liczba źródeł ciepła w Gminie Kałuszyn.	75
Tabela 26. Drogi powiatowe zamiejskie.	82
Tabela 27. Ulice powiatowe w mieście Kałuszyn.	83
Tabela 28. Stan ulic zaliczonych do kategorii dróg gminnych w mieście Kałuszyn w 2013 i 2020 roku.	83
Tabela 29. Stan dróg gminnych na terenie wiejskim gminy Kałuszyn w 2013 i 2020 roku.	84
Tabela 30. Sprzedaż wody z poszczególnych ujęć w Gminie Kałuszyn w latach 2019 - 2020.	86
Tabela 31. Ilość przyjętych ścieków do oczyszczalni w 2019 i 2020.	87
Tabela 32. Planowane i wykonane dochody budżetu Gminy Kałuszyn w 2020 r.	93
Tabela 33. Wykonane dochody własne Gminy Kałuszyn w latach 2019-2020.	93
Tabela 34. Planowane i wykonane wydatki budżetu Gminy Kałuszyn w 2020 r.	94
Tabela 35. Struktura wydatków budżetu Gminy Kałuszyn w latach 2019-2020 r.	94
Tabela 36. Zadania inwestycyjne realizowane przez Gminę Kałuszyn w 2020 roku wraz z poniesionymi nakładami.	96
Tabela 37. Struktura respondentów ze względu na miejsce zamieszkania.	102

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Kałuszyn.	7
Rysunek 2. Gmina Kałuszyn.	7

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności Gminy Kałuszyn w latach 2014-2020 z podziałem na płeć.....	11
Wykres 2. Struktura przestrzenna rozmieszczenia ludności z podziałem na miasto i teren wiejski w wybranych latach.	12
Wykres 3. Liczba urodzeń i zgonów w Gminie Kałuszyn na przełomie lat 2002 - 2020.	13
Wykres 4. Małżeństwa i rozwody na 1000 ludności w Gminie Kałuszyn w latach 2014 - 2019 r.	14
Wykres 5. Stan cywilny mieszkańców Gminy Kałuszyn.....	15
Wykres 6. Liczba osób w wieku 0-15 lat zameldowanych w Gminie Kałuszyn w latach 2016-2020.....	19
Wykres 7. Liczba ludności na 1 ogólnodostępną aptekę w latach 2016-2020.....	36
Wykres 8. Stan mieszkalnictwa w Gminie Kałuszyn w latach 2015-2020.	44
Wykres 9. Liczba mieszkań oddanych do użytku w Gminie Kałuszyn w latach 2015-2020.....	45
Wykres 10. Podmioty Gospodarki Narodowej w Gminie Kałuszyn w latach 2015-2020.	57
Wykres 11. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowego w Gminie Kałuszyn w latach 2016-2020.	59
Wykres 12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) w Gminie Kałuszyn w latach 2014-2019..	60
Wykres 13. Struktura respondentów ze względu na płeć.....	101
Wykres 14. Struktura respondentów ze względu na wiek.	102
Wykres 15. Struktura respondentów ze względu na rodzaj gospodarstwa domowego.....	104
Wykres 16. Struktura respondentów ze względu na powierzchnię użytkową domu/mieszkania.	104
Wykres 17. Struktura respondentów ze względu na poziom wykształcenia.	105
Wykres 18. Struktura respondentów ze względu na status zawodowy.....	105
Wykres 19. Struktura respondentów ze względu na miejsce pracy.....	106
Wykres 20. Struktura respondentów ze względu na sytuację materialną.....	106
Wykres 21. Struktura respondentów ze względu na okres zamieszkania w Gminie Kałuszyn.	107
Wykres 22. Struktura respondentów ze względu na okres zamieszkania w Gminie Kałuszyn.	107
Wykres 23. Poziom zadowolenia z faktu bycia mieszkańcem Gminy Kałuszyn.	108
Wykres 24. Stosunek mieszkańców Gminy Kałuszyn do sąsiadów.	109
Wykres 25. Stosunek mieszkańców Gminy Kałuszyn do społeczności lokalnej.	109
Wykres 26. Wzajemne relacje sąsiedzkie.....	110
Wykres 27. Udział w wydarzeniach organizowanych przez Urząd Gminy.	110
Wykres 28. Członkostwo w stowarzyszeniach/organizacjach pozarządowych.....	111
Wykres 29. Członkostwo w trójce klasowej, zaangażowanie się w organizację działań szkoły.	111
Wykres 30. Udział w ostatnich wyborach samorządowych.	112
Wykres 31. Rozliczenie PIT w Gminie Kałuszyn.....	112
Wykres 32. Regularne rozliczanie podatków i opłat gminnych.....	113
Wykres 33. Udział w zajęciach pozalekcyjnych na terenie Gminy Kałuszyn.	114
Wykres 34. Odległość do miejsca pracy.	114
Wykres 35. Środek transportu w drodze do pracy.....	115
Wykres 36. Miejsce zakupów podstawowych artykułów spożywczych.....	116
Wykres 37. Czy poleciliby Państwo znajomym Gminę Kałuszyn do zamieszkania?.....	116
Wykres 38. Ocena ogólnej sytuacji w Gminie Kałuszyn.	117
Wykres 39. Ocena aspektów funkcjonowania Gminy Kałuszyn.....	119
Wykres 40. Najważniejsze inwestycje w Gminie Kałuszyn zdaniem ankietowanych.....	120
Wykres 41. Źródła informacji o bieżących działaniach i aktywnościach Samorządu.	123
Wykres 42. Ocena oferty instytucji publicznych Gminy Kałuszyn.....	124
Wykres 43. Problemy społeczne występujące w Gminie Kałuszyn.	125
Wykres 44. Problemy społeczne występujące w Gminie Kałuszyn.	126
Wykres 45. Wpływ pandemii COVID-19 na obszary życia Mieszkańców Gminy Kałuszyn.....	127

